

اؤزبېک تیلی

اوچینچی صنف درسلیک کتابی

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه پان
دا هېواد به تل ځلېږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اۋزبېک تیلی

اوچینچی صنف درسلیک کتابی

باسیلگن ییلی: ۱۳۹۹ هـ. ش.

کتاب مشخصاتی

مضمون: اۋزبېک تېلى درسلىك كتابى

مۇلقلار: تعليمى نصاب اۋزبېك بۆلىمى درسلىك كىتابلار مۇلقلرى

تېكىشپىرووچىلار: تعليمى نصاب اۋزبېك بۆلىمى درسلىك كىتابلار مۇلقلرى

صنف: اوچىنچى

متن تېلى: اۋزبېكى

يوكسلتېرووچى: درسلىك كىتابلار تالېفى و تعليمى نصابى نىنگ يوكسلتېرىش عمومى رياستى

ترقه نووچى: معارف وزىرلىگى عامه آگاهلىگى و روابط رياستى

باسىلگن يىلى: هجرى شمسى ۱۳۹۹

ايميل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسلىك كىتابلار معارف وزىرلىگى گە تېگىشلى بۇلىپ، بازارده آلدى - ساتدى گە اجازە بېرىلمەيدى.

متخلفلر بىلن قانونى معاملە بۇلەدى.

معارف وزیری نینگ پیامی

اقرأ باسم ربك

بیزگه حیات بغیشلەگن و اوقیش و یازیش بویوک نعمتیگه اېگه قیلگن تینگری تعالی دن منتداریمیز و الله ﷻ تمانیدن بیرینچی قتله اوقیش پیامی نازل بولگن اېنگ سۇنگی رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ گه کۆپ درودلر بۇلسین.

۱۳۹۷نچی ییلی، معارف ییلی نامیگه مسمی بولگن لیگی برچەلرگه معلوم دیر. شونده ی بیزنینگ عزیز مملکتی میزده تعلم و تربیه تیزیمنی نینگ اېریم بۆلیملریده اساسی اؤزگیشلر کبلیشی ممکن. اوقیتووچی، اوقووچی، کتاب، مکتب، اداره و آتە-آنەلر کېنگش ادارهلری، افغانستان معارف تیزیمنی نینگ اساسی و آلتی لیک عنصرلریدن حسابلەندی و بولر مملکت تعلیم و تربیه سینی رواجلنتیریشده مهم رول اویئەیدی. بونده ی بیر مهم پیئده، افغانستان معارفی نینگ بویوک عایله سی و باشچیسى، مملکت تعلیم و تربیه سى نینگ زمانوی تیزیمنی رواجلنتیریشده اساسی اؤزگیشلر یرەتیش اوچون قرار قبول قیلگن.

شو اوچون، تعلیمی نصابنى اصلاح و رواجلنتیریش، معارف وزیرلیگی نینگ مهم بیرینچی درجەده گی ایشلریدن سنەلەدی. درسلیک کتابلر کیفیتی، محتواسی و اولرنی مکتبلر، مدرسلر و باشقە دولتی و شخصی تعلیمی ادارهلرده ترقه تیش جریانی تۇغریسیده اعتبار قرەتیش معارف وزیرلیگی نینگ دستورلریده بیرینچی اۆرینده دیر. بیزنینگ درسلیک کتابلریمز کیفیتلی بۆلمەگن صورتده، مملکتده تعلیمی پایدار ەدفلرگه اېریشەلمەیمیز.

یوقاریده گی ذکر بولگن ەدفلر و بیر مهم تعلیمی تیزیمگه اېریشیش اوچون، مملکت بۇییچە برچە اوقیتووچیلردن، اولرنی کبلەجک نسل نینگ تربیه لووچیلری صفتیده، التماس قیلەمیز که اولر اوشبو کتاب و محتواسینی عزیز بالەلرگه اؤرگەتیش جریانیده ەرقندە سى و حرکتلریدن باش تارتمە سینلر و دینی، ملی و انتقاد فکری بولگن فعال و آگاه نسلنى تربیه لاش اوچون کوشش قیلسینلر. اوقیتووچیلر، ەرکون ینگى تعهد و مسؤولیت پذیریلکدن تشقیرى، عزیز اوقووچیلر نینگ یقین کبلەجکده افغانستان نینگ ثمرەلى، متمدن و معمار خلقی صفتیده رواجلەنیشى نى نیت قیلیب، درس بېرىش نى باشلە سینلر.

عزیز اوقووچیلردن، اولرنی مملکت نینگ کبلەجک اېنگ ارزشلى سرمایه سى صفتیده، ایستە یمن که اولر فرصتنی قۇلدن بېرمە ی، اوقیتووچیلر نینگ درسیدن ادب و احترام کمالی بیلن علم اؤرگە نیب، اولر نینگ بیلیمیدن تۇغری شکله فایده لانسینلر.

آخرده، مملکت برچە تعلیمی ایش بیلرمانلری، تعلیم و تربیت دانشمندلری و اوشبو درسلیک کتابنى تیارلش و ایدیت قیلیش اوچون جدی سى و حرکت قیلگن تعلیمی نصاب بۆلیمیده گی فنى ەمکارلردن منتداریچیلیک بیلدیریب، اولرگە تینگری تعالی دن بو مقدس و انسان ساز یۇلدە موفقیت لیک ایستە یمن.

بیر معیارى و رواجلنگن معارف تیزیمنی گه اېریشیش و آزاد خلقلى آباد، آگاه و مرفه افغانستان آرزوسى بیلن.

دكتور محمد میرویس بلخی

معارف وزیری

عنوانلر فهرستی

سان:	عنوانلر:	وقت:	بیت لر:
۱-	الله (جل جلاله)	بیر درسلیک ساعت	(۲-۱)
۲-	کلمه طیبه	بیر درسلیک ساعت	(۴-۳)
۳-	حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) ...	بیر درسلیک ساعت	(۶-۵)
۴-	آنه تیل	بیر درسلیک ساعت	(۹-۷)
۵-	بهار	بیر درسلیک ساعت	(۱۱-۱۰)
۶-	اوی باغچه سی	ایکی درسلیک ساعت	(۱۳-۱۲)
۷-	شهریمیز، اوییمیز دیر	ایکی درسلیک ساعت	(۱۶-۱۴)
۸-	یاغمیر	ایکی درسلیک ساعت	(۱۸-۱۷)
۹-	حیوانلر باغی (باغ وحش)	ایکی درسلیک ساعت	(۲۱-۱۹)
۱۰-	کیم ونیمه سؤراق سؤزلری	بیر درسلیک ساعت	(۲۴-۲۲)
۱۱-	ایچیملیک سوو	ایکی درسلیک ساعت	(۲۷-۲۵)
۱۲-	قوشلر	ایکی درسلیک ساعت	(۲۹-۲۸)
۱۳-	پیلّه قورتی	ایکی درسلیک ساعت	(۳۲-۳۰)
۱۴-	تینچلیک	بیر درسلیک ساعت	(۳۴-۳۳)
۱۵-	یخشی لیک	ایکی درسلیک ساعت	(۳۷-۳۵)
۱۶-	قویاش فایده سی	ایکی درسلیک ساعت	(۴۰-۳۸)
۱۷-	نوبت نی مراعات قیلش	ایکی درسلیک ساعت	(۴۳-۴۱)
۱۸-	یوک تاشووچی واسطه لر	ایکی درسلیک ساعت	(۴۵-۴۴)
۱۹-	سگرت ضررلری	ایکی درسلیک ساعت	(۴۷-۴۶)
۲۰-	قناتلی چومالی (مورچه)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۰-۴۸)
۲۱-	حضرت ابوبکر (رض)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۳-۵۱)
۲۲-	مکتب یولی	بیر درسلیک ساعت	(۵۶-۵۴)
۲۳-	افغانستان (شعر)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۸-۵۷)
۲۴-	چقیریق کارتلی	بیر درسلیک ساعت	(۶۰-۵۹)

۲۵-	سلام بېرىش.....	ايگى درسليک ساعت	(۶۲-۶۱)
۲۶-	بیرليک	ايگى درسليک ساعت	(۶۴-۶۳)
۲۷-	بهار بیرهمی.....	بیر درسليک ساعت	(۶۷-۶۵)
۲۸-	توغرليک	ايگى درسليک ساعت	(۷۰-۶۸)
۲۹-	بېشیکدن قېرگچه بېلیم اۋرگن ..	ايگى درسليک ساعت	(۷۳-۷۱)
۳۰-	میکروب	ايگى درسليک ساعت	(۷۶-۷۴)
۳۱-	یوویلیمگن شفتالو.....	بیر درسليک ساعت	(۷۹-۷۷)
۳۲-	اوزوم	بیر درسليک ساعت	(۸۲-۸۰)
۳۳-	ایشچی عایله	ايگى درسليک ساعت	(۸۴-۸۳)
۳۴-	آق کفتر	ايگى درسليک ساعت	(۸۷-۸۵)
۳۵-	دهقان (شعر) ...	ايگى درسليک ساعت	(۸۹-۸۸)
۳۶-	کوز فصلی.....	بیر درسليک ساعت	(۹۲-۹۰)
۳۷-	طعام بېیش آدابى.....	ايگى درسليک ساعت	(۹۵-۹۳)
۳۸-	اچيغلىنىش ضررلىرى.....	ايگى درسليک ساعت	(۹۸-۹۶)
۳۹-	اۋغلاق	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۱-۹۹)
۴۰-	عمارت.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۴-۱۰۲)
۴۱-	سووسهگن (تشنه) کیشى.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۸-۱۰۵)
۴۲-	اۋرمان فايدهلىرى.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۱۱-۱۰۹)
۴۳-	درک گپلىرى ..	ايگى درسليک ساعت	(۱۱۴-۱۱۲)
۴۴-	درس اسبابلىرى	بیر درسليک ساعت	(۱۱۷-۱۱۵)
۴۵-	بۇرى بیلن ھۆکيز	بیر درسليک ساعت	(۱۲۰-۱۱۸)
۴۶-	آته لر سۇزى	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۲-۱۲۱)
۴۷-	سۇزلىش آدابى ...	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۴-۱۲۳)
۴۸-	كېكسه دهقان	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۸-۱۲۵)
۴۹-	معارف ترانه سى	بیر درسليک ساعت	(۱۲۹)
۵۰-	لغت لر		(۱۳۷-۱۳۰)

بسم الله الرحمن الرحيم

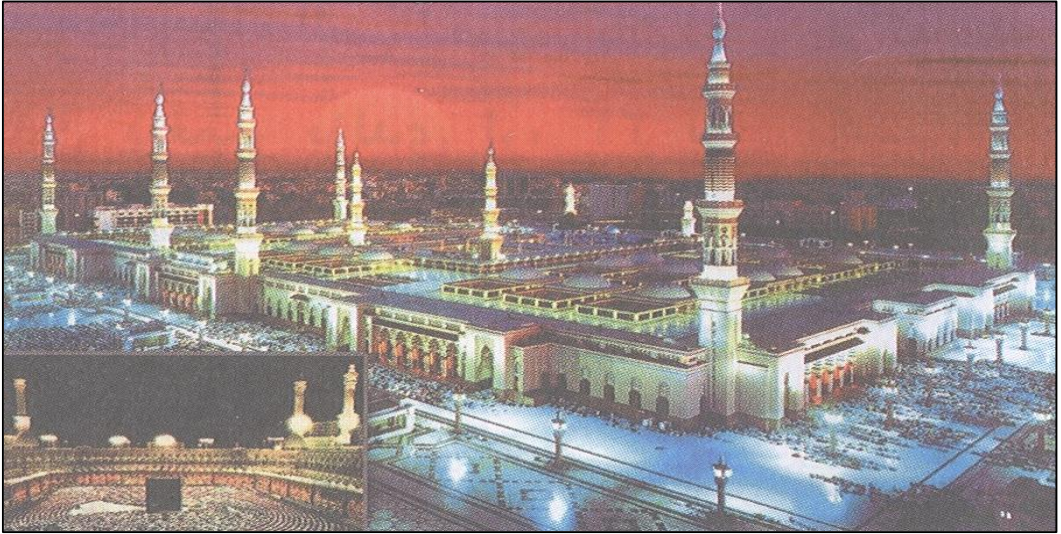
بیرینچی درس

آماج (هدف): الله (جل جلاله) نینگ تانیش و اویره تگن نرسه لریگه قیزیقیب، اوندن یاردم ایستش.

۱- الله (جل جلاله) حقیده بیلگن لرینگیز نی سۆزلنگ.

۲- الله (جل جلاله) نینگ یره تگن نرسه لری نی بیلسنگیز اولر دن آت توتینگ.

۳- ایشلرنی یخشی بجریش اوچون کیم دن یاردم ایسته یسیز؟

الله (جل جلاله)

مېنینگ مهربان اللهیم، بیر ییل نی اؤتکزیب، ینه مکتبگه
کېلیب من. برچه نعمت لرینگه شکر قیلهمن. آته، آنه و
اؤقیتووچی لریم گه هاریمسدن خدمت قیلشیمگه یاردم بپر.
ای اولوغ الله (جل جلاله)! اورتاق لریمگه مهربان بؤلیب، اولر نینگ
محبت لرینی اونوتمس لیگیمگه توفیق بپر.

ای اللہ (جل جلالہ)! مہن بو ییل ہم بیرینچی درسیم نی سہینگ
آتینگ بیلن باشلہیمن؛ سہینگ یاردمینگ و اوز محنتیم بیلن بو ییل
نی ہم موفقیتلی توگہ تیشیم گہ امید قیلہمن۔

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- متن نی اوقووچیلرگہ بیلدیریپ، دعا قیلش اصولی وینگی سۆزلر معنا سی نی
توشونتیرینگ۔
- ۲- اوقووچیلرگہ ایکینچی صنف نی موفقیتلی توگہ تیپ، اوچینچی صنفگہ
اوتگن لرینی مبارک باد دہپ، اولر نی درسگہ قیزیقتیرینگ۔
- ۳- اوقووچیلردن دم آلیش کونلردہ نیمہ ایش قیلگن لرینی سورہنگ۔

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- ہر بیر اوقووچی اؤزبک تیلی الفباسی نی تختہگہ یازسین۔
- ۲- قوییدہ گی سۆزدہک ینہ بیر نپچہ سۆز نی درس متنی دن تاپیب یازینگ:
مثال: رحملی = رحم + لی، سہندن = سہن + دن۔
- ۳- ہر بیر اوقووچی، اؤرنیدن توریب اللہ (جل جلالہ) دن اوز ایستک لرینی سورہ سین۔

سینش:

- ۱- اوقووچیلر متن نی اوقی آلہ دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

اؤزبک تیلی الفباسی نی مشق خطی بیلن دفترلرینگیزگہ یازیب کہلینگ۔

ایکینچی درس

هدف: کلمہ طیبہ نی اوقیش، معنا سی نی بیلش، اونگہ اعتقادلی و علاقمند بولیش.

۱- کلمہ طیبہ نی اوقی آلہ سیزمی؟

۲- اللہ ﷻ بارہ سیده سؤزلہی آلہ سیزمی؟

۳- حضرت محمد ﷺ بارہ سیده سؤزلہی آلہ سیزمی؟

کلمہ طیبہ

لااله الا الله محمد رسول الله

معلم صاحب توره صنف گہ کبلیب، تخته گہ کلمہ طیبہ نی یازیب آیتدی:

بوگون سیزلرگہ کلمہ طیبہ بارہ سیده سؤزلہ یمن. احمد، سپن اسلام

نینگ بپش بنا سینی آیت! احمد اؤرنیدن توریب آیتدی:

بیرینچی-کلمه طَّيِّبَه، ایگینچی- نماز، اوچینچی- روزه، تۆرتینچی- ذکات، بېشینچی- حج.

بارک الله احمد! تۆغری آیتدینگ.

عزیز اوقووچیلر! کلمه طَّيِّبَه، اسلام نینگ بېش بناسیدن بیرینچی سی دیر. کلمه طَّيِّبَه نی تیل بیلن آیتیب، چین کۆنگولدن تصدیق لگن کیشی مسلمان دېب، آیتيله دی.

کلمه طَّيِّبَه نینگ معنا سی قوییده گی دن عبارت:
(يُوق هېچ معبود مگر الله ﷻ و محمد ﷺ اونینگ رسولی دیر).

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- کلمه طَّيِّبَه نی تخته گه یازیب، معنا سینی اوقووچیلرگه توشونتیرینگ.
- ۲- اسلام نینگ بېش بناسینی اوقووچیلرگه بیلدیریب، قیته اولردن سۆرهنگ.
- ۳- مؤمن نینگ معناسینی اوقووچیلر سویه سیگه یره شه توشونتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- اۆزبېک تیلی الفباسی نینگ نقطه لی حرفلرینی تخته گه یازینگ.
 - ۲- قوییده گی سۆزلر بیلن جمله توزینگ:
- کلمه، نماز، صنف، تخته، مسلمان.

سېنش:

- ۱- اوقووچیلر، کلمه طَّيِّبَه نی آیته آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، اسلام نینگ بېش بنا سینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

اۆزبېک تیلی الفباسی نینگ نقطه لی و نقطه سیز حرفلرینی آیری-آیری دفترلرینگیزگه یازینگ.

اوچینچی درس

هدف: اؤقووچیلر حضرت محمد ﷺ نینگ باله‌لیکده قیلگن ایشلری حقیده معلومات تاپیب، حیات ده اوندن فایده لیش لری.

۱- حضرت محمد ﷺ کیم دیر؟ بیلسنگیز سؤزلب بهرینگ.

۲- حضرت محمد ﷺ نینگ باله‌لیک‌لریده قیلگن ایشلری حقیده بیرار نرسه نی بیلسنگیز آیتیب بهرینگ.

۳- حضرت محمد (ص) نینگ اولادلری حقیده بیلگن‌لرینگیز نی آیتینگ.

* * *

حضرت محمد ﷺ

پیغمبریمیز حضرت محمد ﷺ ییگیرمه بېش یاش‌لریده حضرت بی‌بی خدیجه بیلن اویلنگن‌لر. حضرت پیغمبر ﷺ نینگ اوچ اؤغیل و تورت قیزلری بولیب، اؤغیل‌لری نینگ برچه سی کیچیک‌لیکده وفات قیلگن و قیز اولادلریدن بیر بی‌بی فاطمه ؑ حضرت علی ؑ بیلن اویلنگن. بوگون اوکیشی نینگ اولادلریدن قالگن نسل نی سادات دپیدیلر. مسلمانلر حضرت محمد ﷺ خاندان‌لری و اوکیشی دن قالگن نسل‌لرگه کؤپ حرمت قیله‌دیلر.

حضرت محمد ﷺ کیچیک‌لیکدن رحلت قیلگن‌لریگچه یخشی ایشلر نی بجرگنلر. باله‌لیک ده تۇغری‌لیک و صادق‌لیک‌لری اوچون امین لقبی نی آلگن ایدیلر. محمد ﷺ اؤز تېنگ داش‌لریگه کؤپ مهربان و ایچ‌کؤیر ایدیلر، شونینگ اوچون، برچه اولوس او کیشی نی یوره‌ک دن یخشی

كۆريب، قىزىقىش بىلن سۆزلىگە قولاق سالر اېدىلر. محمد ﷺ شو يىخشى
اخلاق بىلن پىغمبرلىك وظيفه سىنى يىخشى صورتده بجرىب، كامىابلىك
بىلن جهان دن رحلت قىلدىلر.

حرمتلى اوقىتوچى!

- ۱- حضرت محمد ﷺ حقىده اوقوچىلر سويه سىگه يره شه سۆزلنگ.
- ۲- حضرت محمد ﷺ اخلاقلىرى، اينىقسه بالهلىك دورىده قىلگن ايشلىرى
حقىده، اوقوچىلر گه معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقوچىلر نى توغرىلىك، يىخشى اخلاق و امينلىك كه قىزىقتىرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- درس متنى نى اوقىب، پىغمبر ﷺ نىنگ قىلگن ايشلىرى نى دفترلىنگىز گه
يادداشت قىلىنگ.
- ۲- توغرىلىك و امانتدارلىك حقىده ايگى سطرلىك بير متن يازىنگ.
- ۳- هر بير اوقوچى اوز اۆرنىدن تورىب، محمد ﷺ حقىده بىلگنلىرى نى
سۆزلىسىن.

سىنىش:

- ۱- درس متنى نى اوقىب، پىغمبر ﷺ نىنگ قىلگن ايشلىرى حقىده سۆزلەي
آله دىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، توغرىلىك، امينلىك و يىخشى اخلاق حقىده قىسقه متن يازە
آله دىلرمى؟

اوى تاپشرىغى:

هر بير اوقوچى درس متنى دن بير مطلب نى تىلب، ايگى سطرلىك بير متن يازسىن.

تۆرتینچی درس

هدف: آنه تیل نینگ اهمیتی نی بیلش و اونگه قیزیقش.

۱- سیز نینگ آنه تیل نینگ نیمه دیر؟

۲- اولکه میزده گی تیل لردن بیرنچی ته سی نینگ آتینی آیه آله سیز می؟

۳- اوزبک تیلی نینگ الفباسینی کیم یازده آله دی؟

آنه تیل

ایگی چومچوق هوا ده بیر - بیرین توشونه دی

ایکاوای چوق - چوق لشیب بیر یاغاچ گه قونه دی

* * *

ایگی بلیق دریا ده بیرگه لشیب سوزه دی

اوز تیلیده سوز لشیب بیردملیک نی توزه دی

* * *

ايگى كىيك اورمان ده بيرگه يشب، يوره دى
بىر تىل بىلن گپىرىب قوناق حيات سوره دى
* * *

چومچوق، بلىق، كىيك نىنگ اوزىگه خاص تىلى بار
برچه سىنىنگ اوز اېركى اوز خىلى، منزلى بار
* * *

بىز اوزېك باله لر نىنگ اوز آنه تىلىمىز بار
بو تىل، اوزېك تىلى دىر اونگه قىلىنگ افتخار
* * *

بابامىز "نوایى" دن قالگن آلتىن اؤگىت بار
"تىل گه بؤلسه اختيار اېل گه بؤلر اعتبار"
* * *

بىز هم اوز تىلىمىز گه اختيارلى بؤله يلىك
اوز آنه يورتىمىز ده اعتبارلى بؤله يلىك
* * *

دكتور شفيقه يارقين

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- شعرىنىڭ معنا سىنى اوقوچىلرگه بىلدىرىنگ.
- ۲- اميرعلىشېر نوایى، باره سىده قىسقه معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقوچىلرنى يىغىب، آنه تىل شعرىنى اوقىتىرىنگ.

عزیز اؤقووچیلر!

۱- درس متنیدهگی ینگى سۆزلرنى دفترلرینگیزگه یازینگ.

۲- قوییدهگی سۆزلر بیلن گپ توزینگ:

بویوک، آنه تیل، کوچ، میراث

۳- شونگه اؤخشهگن بیرار شعرنى بیلسنگیز، اؤرنینگیزدن توریب، اؤقیب

بهرینگ.

سینش:

۱- اؤقووچیلر، آنه تیل نینگ اهمیتی نی بیلیب دیلرمی؟

۲- اؤقووچیلر، امیرعلیشهر نوایی و اونینگ اؤگیتی بارهسیده معلومات تاپیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

هر بیر اؤقووچی، آنه تیل شعریدن بیر نهچه بیت نی یادلب، کتابچه لریگه یازیب کپلسین.

بېشینچی درس

هدف: بهار باره سیده معلومات تاپیش و اوندن فایده لښ.

- ۱- بهار فصلیده قیسی کؤکتلر (سبزیجات) بازارده تاپیله دی؟
- ۲- بهار فصلیده قیتیب کبله دیگن قوشلر نینگ نېچه خیلی نی آت توتینگ.
- ۳- بهار فصلیده نیمه ایشلر قیله سیز؟

بهار

کېلدى بهار گل بهار	اېرىب بىتدى آپاق قار
اوپىب كېلدى قوشلر جان	درختلر تاقدى مرجان
سوولر آقر شىلدیره ب	يولدوز باقر مىلدیره ب
چومالى لر يیره شر	شوڭ بلبل لر سیره شر
قوياش نورلرین ساچدى	عطر گل غنچه آچدى
باغده قىزىل لاله لر	تېرىب آلینگ باله لر

شکور سعدالله

حرمتلى اوقيتووچى!

- ۱- بهار باره سیده اوقووچیلرگه معلومات بېرىنگ.
- ۲- بهار فصلیده اېکین چیلیک و فایدهلى ایشلر نی قیلیشگه اوقووچیلر نی قیزیقتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- اوزبیک تیلی الفباسیدن "اونداش" حرفلر نی تختهگه یازینگ.
- ۲- قوییدهگی سۆزلر دن گپ توزینگ:
- باله ، لاله ، ناله ، گل ، اوروغ ، قوش.
- ۳- قوییدهگی سؤراقلرگه جواب بېرىنگ:
- باله لر مکتبده نیمه ایشلر قیله دیلر؟
- دشتلرده قیسی حیوانلر اوتله یدی؟
- دریالرده نیمه لر تاپیله دی؟

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، بهار فصلی باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، نهال اېکیش فایدهلری باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی مصرع لرنی کتابچه لرینگیزگه یازینگ:

عطر گل غنچه آچدی	قویاش نورلرین ساچدی
تېریب آلینگ باله لر	باغده قیزیل لاله لر

آلتینچی درس

هدف: یشش جایلر نی پاکیزه و کۆرکم اسره‌ب، اوندن فایده لیش.

- ۱- اوی ده باغچه‌نگیز بارمی؟ باغچه‌نگیزده قیسی درختلر بار؟
- ۲- بهار فصلیده باغچه‌نگیزده قیسی نهال‌لرنی اېکه‌سیز؟
- ۳- مېوه‌لر آره‌سیده قیسی مېوه نی کۆپ‌راق یاقتیره‌سیز؟

اوی باغچه‌سی

بابام‌نینگ بیرگۆزهل باغچه‌سی بار. باغچه ده: آلمه، انار، شفتالو، بهی، قیزیلچه (آلوالو)، ناشپوتی، جیگده، کۆک‌سلطان، انجیر، قره‌آلو، سریغ-آلو، اۆریک (زرد آلو)، یانغاق درختلری و یوزدن کۆپ‌راق اوزوم تاکی بار. بابام‌نینگ باغچه‌سی بهار فصلیده کۆپ چیرایلی بۆله‌دی. هرتاماندن فارهم هوا اېسه‌دی. درختلر برگ قیلیب، گل‌کیدى. تورلی گل‌لر و میسه‌لر اریق‌لر یاقه‌سیده و پل‌لرده آچیلیب، یخشی هید تره‌ته‌دی. چومچوق‌لر،

موسیچەلر، بلبللر و باشقە چیرایلی قوشلر بیر درختدن باشقە درختگە اوچیپ، قۇنیب سیرهیدی.

بابام باغچە سىنینگ اورتەسىدە بیر صفە بار. صفەنینگ تېگرەگیدە تورلی مرسلر و باشقە گلر اېکیلگن دیر. بابام، دايم باغچەسىدە ایشلەیدی و مېن هم بۇش وقتلریم دە بابامگە یاردم بېرەمن.

حرمتلی اۇقتووچی!

- ۱- یشش جایلرینگ کۆرکم لشتیریش فایده سینی اۇقووچیلرگە بیلدیرینگ.
- ۲- نهال اېکیش، درختلرینگ توبینی بۇشەتیش و سوغاریش یۇلرینی اۇقووچیلرگە توشونتیرینگ.
- ۳- بهار فصلیدن فایدهلنیش یۇلرینی اۇقووچیلرگە اۆرگتینگ.

عزیز اۇقووچیلر!

- ۱- سۆز نیمەلردن و گپ نیمەلردن توزیلەدی؟
 - ۲- نېچە گپ قۇشیلە، نیمە دېیلەدی؟
 - ۳- قوییدەگی بۇش جایلرینی تۆلدیرینگ:
- بابامنینگ باغچە سى کۆپ چیرایلی بۇلەدی. بابامباغچە سى بار.

سینش:

- ۱- اۇقووچیلر، باغچە و بهار فایدهلری نی بیلپ دیلرمی؟
- ۲- اۇقووچیلر، نهال اېکیش و درختلردن حاصل آلیش یۇلرینی بیلپ دیلرمی؟

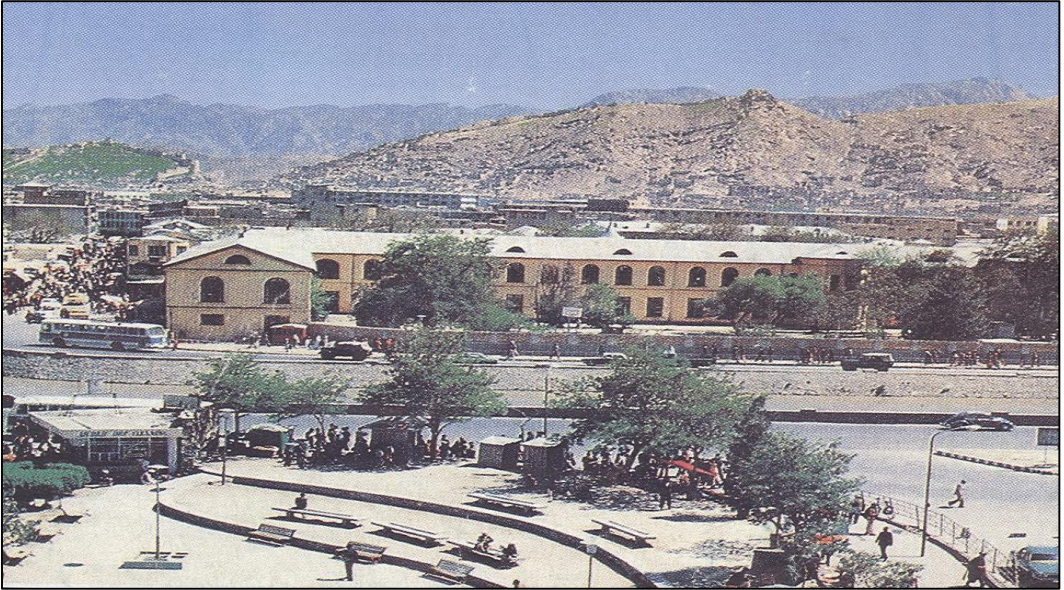
اوی تاپشیریغی:

- قوییدەگی گپ نی دفترلرینگیزگە یازینگ:
- بابامنینگ باغچە سى بهار فصلیدە کۆپ گۆزەل بۇلەدی.

يېتىنچى درس

ھەدەف: شەھەر و يىشىش جايلىرىنى تازە اسرەش و شەھەرلىرىنى يېمە-يىشىل قىلىشىگە قىزىقىش.

- ۱- شەھەر و قىشلاق نىنگ بىر- بىرىدىن نىمە فرقى بار؟
- ۲- شەھەر و قىشلاق لىرىمىزنى قندە ي اسرە يلىك؟
- ۳- كۆچە، سىرك و يوللارگە كىتافت لىرىنى تشلىش ضررلىرى بارەسىدە سۆزلەنگ.

شەھرىمىز، اويىمىز دىر

مەلىم ساحب اېرگىش، سىنەگە كىرگەندىن سۆنگ، اوقوۋچىلارگە ايتدى:
مېن بوگون مەكتەپگە كېلە ياتىمىز دە بىر عىجىب واقە نى كۆردىم. بىر ھىداۋچى،
مۆتىرىنى تېز ھىدەب كېلەر اېدى. او، مۆتىرى نىنگ شىشە سىنى توشىرىپ، يېگەن
مېۋە سى نىنگ پۇستىنى يولگە تشلەدى. سىزلىر ايتىنگلار، ھىداۋچى يىخشى ايش
قىلىپ دىمى يامان؟

اولوغ بېگ اجازه آلیب ایتدی: مېنینگ اویله شیمچه، هیداوچی یامان ایش قیلیبدی. معلم صاحب اپرگش ایتدی: سوزینگ توغری؛ لېکن نیمه اوچون بو ایش یامان دیر؟

آی بېگ اجازه آلیب ایتدی: بو اوچون یامان دیرکه یول و شهرلر تۈزب، افلاس لندهدی.

احمد اجازه آلیب ایتدی: هر بیر هیداوچی بیر هاوچ کثافت نی یوللر اوستیگه شوندهی تشلهی بېرسه، یوللر کثافت دن تولهدی.

باتیر اویلب، اوزیدن توریب ایتدی: مېنینگ یوره گیم یوللرنی سوپوره دیگن لر گه کویهدی، بونچه کوپ کثافت نی یوللر دن قندهی ییغه دیلر؟

شاهرخ ایتدی: مېهولر پۈستی یوللرگه تشلنسه، مردم نینگ تیریلیب ییقیلیش لری هم ممکن دیر.

محمد مراد اجازه آلیب ایتدی: اوز اوی نینگ چیقیندی لر و کثافت لرنی یول لر گه تشله گن کیشی، ساغلیک و پاکیزه لیک معنا سی و اهمیتی نی توشونمه گن لیگی نی بیلدیره دی. کثافت لر، یشش جایلرگه تشلنسه، میکرو ب لر تاپیلیشی گه سبب بولیب، ساغلیققه ضرر یبتکیزه دی.

آخر چاغده، معلم صاحب اپرگش کوپ قووانیب ایتدی:

آفرین سیز لرگه! مېن، سیزلردن کوپ خوش بولدیم. یخشی سۈزله دینگیزلر، لېکن بونی بیلش کپره ک که یلغوز شهریمیز، اوییمیز اېمس، بلکه اولکه میزینینگ برچه یپرلری اوییمیز دیر. بو چیرایی اوییمیز نی پاکیزه و تازه اسره ب، یم-یشیل بولیشی گه کۈشش قیله یلیک.

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- اوقوۋچىلرگە اوى دن چىققن چىقىندى لر و كثافت لر نى يولگە تشلەمس-
لىكلرىنى بىلدىرىنگ.
- ۲- اوقوۋچىلرگە شەرلىرىنى پاك اسرەش يوللىرىنى بىلدىرىنگ.
- ۳- نظافت بارەسىدە اوقوۋچىلرگە معلومات بېرىنگ.

عزيز اوقوۋچىلر!

- ۱- نېچە اوقوۋچى توريب درس نتيجه سى نى آيتسين.
 - ۲- قويىدەگى سۆزلر بىلن جملەلر توزىنگ:
 - سرک، تشلە دى، يامان، يىخشى، چىقىندى.
 - ۳- قويىدەگى گپنىنگ سۆزلىرىنى ايرى-ايرى يازىنگ:
- مېۋەلر پۇستى يوللرگە تشلەنسە، مردم لر نىنگ تىرىلىپ يىقىلىش و يرهلنىش لرى هم
ممکن دىر.

سىنىش:

- ۱- اوقوۋچىلر، شەر و يىشش جايلرىنى پاكىزە اسرەش نى بىلىپ دىلمى؟
- ۲- اوقوۋچىلر، نظافتگە علاقه تاپىپ دىلمى؟

اوى تاپشيريغى:

- قويىدەگى جملە نى كىتابچەلرلىنگىزگە يازىنگ:
- اۋز اوى نىنگ چىقىندىلرىنى يوللرگە تشلەگن كىشى، ساغلىك و پاكىزەلىك معناسى
و اهمىتى نى توشونمەگنلىگىنى بىلدىرەدى.

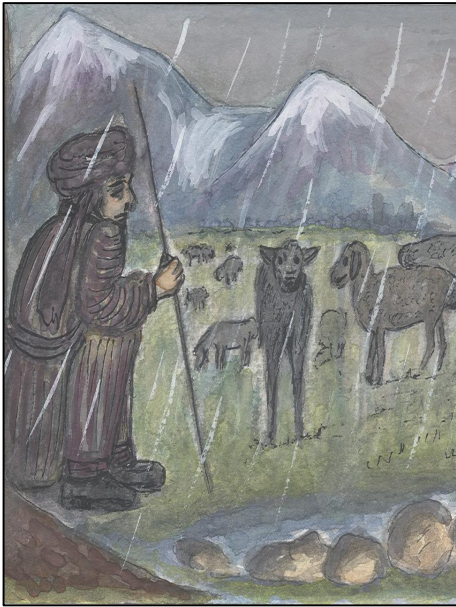
سگیزینچی درس

هدف: یاغمیرنی تانیب، اونینگ فایده سینی بیلش.

۱- یاغمیر بیلن قارنینگ فرقینی آیته آله سیزمی؟

۲- یاغمیر قیسی فصل لرده کؤپراق یاغه دی؟

۳- یاغمیرنینگ فایده لرینی آیته آله سیزمی؟

یاغمیر

دشت و دله لر، باغ و چمن لر، ادير و
سای لر یم-یشیل بؤلگن ابدی- قوی-
قوزی لر، اېچکی-اوغلاق لر اوتلب،
توییب، هر قیسی سی هر یپرده یاتگن
ابدی. بیر دنیگه آسمان ده بولوت لر
کؤپه ییب، یاغمیر تامچی- تامچی یاغه
باشله دی.

تورسون، آتہ سیگه قره ب، قیچقیردی:

آتہ جان، آتہ جان! کپلینگ، مال لریمیزنی هیده ب، اوییمیزگه تېزراق
باره یلیک، یاغمیر یاغه یاتیب دی.

آتہ سی جواب بپردی:

جان باله م، شاشمه! یاغمیر، خدانینگ نعمتی و مرحمتی دیر. یاغمیر
یاغسه، باغلر و درخت لر یم-یشیل بؤلهدی. ارپه-بوغدا ی لر و باشقه

اوسىملىكلر اۋسەدى. مىسەلر و گلر ىشنەيدى و وطنىمىزدە سوو كۆپەيىپ، ارزانچىلىك بۆلەدى.

حرمتلى اۆقوۋچى!

- ۱- اۆقوۋچىلر سۈيەسىگە ىرەشە، بولوتلر بارەسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- ياغمىرنىنگ فايده سىنى اۆقوۋچىلرگە توشونتىرىنگ.
- ۳- دريا و اريقلر سوو نىمەدن تاپىلىشى نى اۆقوۋچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۆقوۋچىلر!

- ۱- حرف، سۆز و گپ تۇغرىسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- قويىدەگى گپنىنگ كلمەلىرىنى ايرى-ايرى يازىنگ:
- جان بالەم، شاشمە. ياغمىر، خدانىنگ نعمتى و مرحمتى دىر.
- ۳- قويىدەگى سۆزلر بىلن گپ توزىنگ:
- قۇي، ياغمىر، آسمان، بولوت، مىسە.

سىنش:

- ۱- اۆقوۋچىلر، ياغمىر فايدهلىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اۆقوۋچىلر، بولوت بارەسىدە قىسقىچە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قويىدەگى سۆزلرنى دىفترلىرىنگىزگە يازىنگ:

ياغمىر ياغسە، باغلر و درختلر ىم-يشىل بۆلەدى. ارپە-بوغداي و باشقە اوسىملىكلر اۋسەدى. مىسەلر و گلر ىشنەيدى و وطنىمىزدە سوو كۆپەيىپ، ارزانچىلىك بۆلەدى.

توقیزینچی درس

هدف: حیوانلر باغی بیلن تانیشیش و او یپرده سقلنه دیگن حیوانلرنینگ آتینی بیلش.

- ۱- حیوانلر باغینی کؤریب سیزلرمی؟
- ۲- یاوایی حیوانلرنینگ آتینی آیته آله سیزمی؟
- ۳- اهل بؤلگن حیوانلرنینگ آتینی آیتینگ.

حیوانلر باغی (باغ وحش)

رخصت کونی اهدی. آلتین و عالمگیر نینگ آته سی برلاس خان،
باله لریگه قره ب آیتدی:

باله لریم، مهن سیزلرنی حیوانلر باغی گه آلیب بارماقچی من. آنه
لرینگیزگه آیتینگ، یوز- قؤل لرینگیزنی یوویب، پاکیزه کییم کیدیرسین.

آلتین و عالمگیر، آنه‌لری آلدیگه باریب، آته‌لری نینگ گپی نی
آیتدیله. آنه‌لری، آلتین و عالمگیر نینگ یوز- قۇل‌لرینی یوویب، تازه
کیملرینی کییدیریپ، آته‌لرینی آلدیگه آلیب کھلیب آیتدی:

مېن هم سیزلر بیلن حیوانلر باغی‌گه باریشینی ایسته‌یمن. برلاس خان،
خاتین-باله‌لرینی آلیب، حیوانلر باغی‌گه جۇنه‌دی. یریم ساعت دن سۇنگ
حیوانلر باغی‌گه یېتدیله. حیوانلر باغی‌ده ارسلان، قاپلان، تولکی،
شغال، کییک، فیل، بۇری، آییق (خرس)، تاووشقان و شولرگه اۇخشه‌گن
یاوایی حیوانلر، تېوه، هۇکیز، اېنک، قۇی، اېچکی، اېشک، قۇچقار،
قۇزی و شولرگه اۇخشش اېل بۇلگن باشقه حیوانلر بار اېکن.

شونینگدېک، حیوانلر باغی‌ده طۇطی، طاووس، بلبل، قمری، کفتر و
باشقه قوشلر سقله‌نر اېکن.

برلاس خان، حیوانلر باغیده‌گی حیوانلر و قوشلر باره‌سیده بیلگنیچه
باله‌لریگه معلومات بېردی. آخر چاغده آلتین و عالمگیر، آته‌لریدن کۇپ
خوش بۇلیب، آته و آنه‌لری بیلن اۇز اوی لریگه قیتدیله.

* * *

حرمتلی اۇقیتوویچی!

۱- حیوانلر باغی باره‌سیده اۇقوویچلرگه قیسقه معلومات بېرینگ.

۲- یاوایی حیوانلر بیلن اېل بۇلگن حیوانلر فرقینی آیتینگ.

۳- قوشلر باره‌سیده اۇقوویچلرگه معلومات بېرینگ.

عزیزاؤقووچیلر!

- ۱- اوچ گروپ گه بؤلینیپ، بیرینچی گروپ یاوایی حیوانلر، ایکینچی گروپ اېل بؤلگن حیوانلر و اوچینچی گروپ قوشلر آتینی بیر کاغذگه یازیپ، سؤنگ هر گروپ دن بیر اؤقووچی اؤرنیدن توریپ، کاغذگه یازیلگن آتلر نی اؤقیسین.
- ۲- قوییده، حیوانلرنینگ آتی یازیلگن. بولردن یاوایی حیوانلر و اېل بؤلگن حیوانلر آتینی آیتینگ:

- قاپلان، اېچکی، تولکی، پشک، فیل، اېشک، ارسلان، تېوه، بؤری، هؤکیز.
- ۳- قوییدهگی سؤزلرنینگ حرفلرینی ایری- ایری یازینگ:
- بیر کون، حیوانلرباغی، قؤل، یوز، پاکیزه کییم، آلیب کېلدی.

سینش:

- ۱- اؤقووچیلر، حیوانلر باغینی تانیپ دیلرمی؟
- ۲- اؤقووچیلر، یاوایی حیوانلر، اېل بؤلگن حیوانلر و قوشلر نی تانیپ دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

یاوایی حیوانلر، اېل بؤلگن حیوانلر و قوشلرنینگ آتلرینی دفترلرینگیزگه یازیپ کېلینگ.

اۋىنىچى درس

ھەدەف: "كىم" ۋە "نېمە" سۆزىنى بىلىش ۋە اىشلەتەش.

- ۱- "كىم" سۆزى بىلەن نېچە گەپ تۈزىنگ.
- ۲- "نېمە" سۆزى بىلەن نېچە گەپ تۈزىنگ.
- ۳- سۆزى گەپنىڭ آخىرىدە قانداق بىلگى قۇيىلەدى؟

"كىم؟" ۋە "نېمە؟" سۆزىنى

ھەر تىلدە سۆزى گەپلەر ئۈچۈن خاس سۆزلەر اىشلەتەلەدى. ئۆزبېك تىلىدە ھەم سۆزى گەپلەر ئۈچۈن خاس سۆزلەر بار. شۇ جەملە دىن "كىم؟" ۋە "نېمە؟" كىشىلەر ۋە نەرسەلەر ئۈچۈن اىشلەتەلەدى؛ مەثال سۈرئەتدە:

- قۇيۇلارنى دۈشەن كىم باقەدى؟

- طياره نى كيم اوچيرهدى؟
 - بازار دن نيمه آليب كېلدىنكىز؟
 - قۇلىنكىز دهكى نرسه نيمهدير؟
 - بازارلر ده نيمه لىر ساتيلهدى؟
- * * *

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- اوقوچىلرگه "كىم" و "نيمه" سۆزلى ايشله تىلگن سؤراق گپلرنى توشونتيرىنگ.
- ۲- هر بير اوقوچى گه "كىم" و "نيمه" بىلن يىلگن سؤراق گپ نى ايتىب بېرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- قويدىگى سؤراق گپلر ده "كىم؟" و "نيمه؟" سۆزلى ايشله تىلگن دىر.
- سىز، اولرگه تۇغرى جواب بېرىنگ:
- كيم سىزلرگه بوت تىكه دى؟
 - مېز و چوكى لرىنكىز نى كيم يسه گن؟
 - قۇىلرنى كيم باقه دى؟
 - نانوا نيمه پيشيره دى؟
 - تېمىرچى نيمه يسه دى؟
 - نجار نيمه يسه دى؟
 - تىكووچى نيمه تىكه دى؟

- ۲- قويده گى گپلر نىنگ بوش جايلىرىنى، بېرىلگن سۆزلر بىلن تۇلدۇرۇڭ:
- كىتاب، قۇيۇلار، ايشچىلار، اوقۇچى، چومچوق، اوراق، پىچاق.
 - يولدوز..... نى يىخشى اوقىيدى.
 - چۇپان..... نى دشت دە اۆتله تەدى.
 - اۆلكە نى.....آباد قىلەدىلر.
 - نوايى لىسەسىدە بېش يوز..... درس اوقىيدى.
 - توت درخت نىنگ اوستىگە اۋن ايكى تە..... قۇندى.
 - دھقان بوغداى نى بىلن اۋردى.
 - او، بىلن پياز تۇغره دى.

سىنىش:

- ۱- اوقۇچىلر، "كىم" و "نیمه" سۆزلىرى بارەسىدە معلومات تاپىبدىلرمى؟
- ۲- اوقۇچىلر، "كىم" و "نیمه" سۆزلىرى بىلن سۇراق گپ تۈزەآله دىلرمى؟

اوى تا پشیریغى:

"كىم" و "نیمه" بىلن نېچە سۇراق گپ تۈزىب، دفتلرلىنگىزگە يازىب كېلىڭ.

اۋن بیرینچی درس

هدف: ایچیم لیک سوودن فایده لیش و میکروب حقیده قیسقه معلومات تاپیش.

- ۱- اریق سووی یخشی می یا بولاق سووی؟
- ۲- شهر و قیشلاق لرینگیزده قودوق بارمی؟ قودوق سووی قندهی دیر؟
- ۳- سونینگ نیمه فایده سی بار؟

ایچیم لیک سوو

احمد بیلن توران، دشتده اۋینر ابدی لر. اۋیین چاغیده سووسه دیلر. اۋشه
یپرینگ یقین لریده بیر اریق سوو آقیب تورر ابدی. چاپیب باریب، اریق
سووی دن ایچماقچی بۋلدیلر.

معلم صاحب تهمورخان، اولرنی کۋریب آیتدی:
- اریق سووی نی ایچمگ، کسل بۋله سیز.

هولکر، اوشه یېرده تورگن اېدی. حیران بؤلېب، استاد تېمورخان دن سؤره دی:

- حرمتلی معلم صاحب! اریق سووی تازه و تینیق دیر. بولر قندهی کسل بؤلّه آلّه دیلر؟

معلم صاحب تېمورخان آیتدی: شو اریق قیشلاق ایچیدن آقیب کېله دی. مردم کییم لرینی شو اریقده یووه دیلر و تورلی چیقیندی لر و کثافت لری نینگ قالدیق لری نی هم سووگه تشله دیدیلر. شونینگ اوچون، بو اریق نینگ سووی میکروب لی دیر. بو سوو نی ایچگن کیشی کسل بؤلّه دی.

هولکر آیتدی: معلم صاحب، میکروب نیمه دیر؟

معلم تېمورخان آیتدی: میکروب، کؤز گه کؤرینمه یدیگن کیچکینه موجود دیر. میکروب اېت و پؤستیمیزگه جایلشسه، کسل بؤلّه میز.

هولکر، معلم صاحب تېمورخان دن سؤره دی: شوندهی بؤلّسه، بیز قنده- ی سوو نی ایچیشیمیز کېره ک؟

معلم صاحب تېمورخان آیتدی: سیزلر تینیق و پاکیزه سوونی ایچیشینگیز کېره ک. چوقور قودوق لر و بولاق لر سووی اېنگ یخشی ایچیملیک سوو حسابلنّه دی. چوقور قودوق و بولاق بؤلّمسه، سوونی قینه تیب، ایچیشینگیز کېره ک. حوض و قودوقه کلورین تشلنسه، میکروب لری اؤلېب، ایچیشگه یررلی بؤلّه دی. قودوق لر و حوض لر یاووغیده هېچ قندهی مکان و حمام نینگ بؤلّمس لیگی کېره ک. قودوق و بولاق سووینی ایچیش، بیز نی میکروب لردن تاپیله دیگن کسل لیک لردن اسره یدی.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- اوقوچىلرگه تورلى سولر باره سیده معلومات بېرىنگ.
- ۲- اوقوچىلرگه مىكروب باره سیده قىسقه معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقوچىلرگه "سا غلام عقل، ساغ بدن ده" دېگن ضرب المثل باره سیده گېرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- قويده گى ايگى قطار سۆزلردن هر بير آتنى، تېگىشلى ايشلرگه باغلنگ:
 - نجار قۇى باقه دى.
 - اوقوچى سوت بېره دى.
 - تىكووچى دشتلرده اوتله يدى.
 - سىگىر درس اوقىيدى.
 - قۇىلر كييم تىكه دى.
 - چۆپان قۇىلرنى يېدى.
 - بۆرى چوكى يسه دى.
- ۲- قويده گى سؤراقلرگه جواب بېرىنگ:
 - داکتر نيمه قيله دى؟
 - اوقوچى نيمه قيله دى؟
 - تىكووچى نيمه قيله دى؟
 - ايشچى نيمه قيله دى؟
 - سىز نيمه قيله سىز؟

سېنىش:

- ۱- اوقوچىلر، ايچىملىك سولر باره سیده قىسقه معلومات بېره آله دىلرمى؟
 - ۲- اوقوچىلر، مىكروب باره سیده معلومات بېره آله دىلرمى؟
- اوى تاپشيريغى:
- كتابچه لرنگىزگه "كىم" و "نيمه" بىلن توزىلگن آلتى ته سؤراق گېنى يازىب كېلىنگ.

اۋن ايگىنچى درس

هدف: قوش بالەلرى نىنگ قندەى اولغەيىشى بارەسىدە معلومات تاپىش.

۱- موسىچە نى كۆرىپ سىزمى؟ نىمەگە اۋخشىدى؟

۲- تاووغىنگىز بارمى؟ كۈنىدە نېچە يۈمۈرتقە توغىپ بېرەدى؟

۳- پلغە بۆلگن يۈمۈرتقە نىنگ ايسى قندەى بۆلەدى؟

قوشلر

قوشلر، يۈمۈرتقە بېروچى حيوانلر جملەسىدن دىر. قوشلر نىنگ يۈمۈرتقەلرى كۆتە- كىچىكلىكى، آغىرلىكى و رنگى يۈزىدن بىلىنەدى. قوشلر، معین چاغده كۈرك بۆلەدىلر، اېركك و اورغاچى قوش نوبت بىلن يۈمۈرتقە اوستىگە اۆلتىرەدىلر. يۈمۈرتقەلر قوشلر كۆكسى نىنگ ايسىقلىگىدە، معین وقتدە بالەگە اۆزگرەدى.

مثال صورتدە: تاووق يۈمۈرتقە سى يىگىرمە بىر كۈندە، چۈمچۈق

یومورتقه سی ییگیرمه سگیز کونده، جۆجه گه ایکنه دی. کپین جۆجه،
 یومورتقه قابوغینی یاریب، تشقیری گه چیقهدی. شونده، آنه قوش اؤز
 جۆجه لریگه دان کپلتیره باشلهدی. جۆجه لر، آنه لری نینگ سېسی نی
 اېشیتگچ، آغیزلرینی آچه دیلر. آنه قوش، دان نی جۆجه لری نینگ آغزیگه
 بېرده دی. جۆجه لر استه-سېکین اولغهییب، تېمیرقنات بۆله دیلر. سۆنگ،
 پت چیقریب، قنات لری کوچگه تۆلیب، اوچر قوشگه ایکنه دیلر. اولرگه
 اوچیش نی آته-آنه لری اورگته دیلر. قوش باله سی، اوچیش نی اورگنگن دن
 سۆنگ، قنات قاقیب اوچه دی و درخت لرنینگ یاله لریگه قۆنه دی.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- قوشلر باره سیده معلومات بېرینگ.
- ۲- تورلی قوشلر آتینی اوقووچیلردن سؤره نگ.
- ۳- قوشلر نینگ فایده لرینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- بېشته یاوایی و تۆرت ته اېل بۆلگن قوشلر آتینی تخته گه یازینگ.
- ۲- تاووق یومورتقه سیدن قیسی یېمکلر پیشیریلهدی؟ آتلیرنی تخته گه یازینگ.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، قوشلر تۇغری سیده معلومات بېره آلهدیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، یومورتقه دن چیققن کیچکینه جۆجه لر نینگ یېمگی و اوچیشی
 باره سیده معلومات تاپیب دیلرمی؟
- اوی تاپشیریغی:
- اؤنه قوش نینگ آتینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ.

اۋن اوچىنچى درس

ھدف: پىلە قورتىنى تانىپ، اوندن فايدهلىنىش.

- ۱- پىلە قورتىنى كۆرىب سىزمى؟ او، قندهى بىر قورت دىر؟
- ۲- اىپك دن قندهى فايدهلىنيلهدى؟
- ۳- اىپك پۆپىلگى نىنگ باشقه پۆپىلكلردن نىمه فرقى بار؟

پىلە قورتى

اىنجو، آنە سىدن سۆرەدى: آنە جان، اىپك متاع سى قندهى اىپدن
تۇقىلگن و نىمه اوچون قىمت دىر؟
اىنجو نىنگ آنە سى جواب بېردى: اىپك نى قۇلگە كېلتىرىش اوچون
كۆپ محنت قىلىنەدى. شونىنگ اوچون، بهاسى يوقارى دىر. اىنجو
نىنگ آتە سى اېركىن اكە صحبت نى دوام اېتتىرىپ ايتدى:

قولاق سالینگ، مېن ايپک متاعلر، باره سیده کؤپراق معلومات بېره-
من. ايپک تکه لر، ايپک نینگ اينگيچکه تاله لری دن توقيلگن دیر. بو
تاله لر، پيله قورتی دن و پيله قورتی، بير تورلی پؤپلک نینگ اوروغیدن
قؤلگه کيله دی. پيله قورتی نینگ تخمی نی بير لته گه اؤره ب، ايسیقراق
جايگه قؤیه دیلر. سؤنگ، بير معین وقتده، پيله اوروغی کيچیک قورت-
لرگه ایلنه دی. بو پيله قورتلر نینگ يېمگی توت درختی نینگ يېراغی
دیر. پيله قورتی کتّه بؤلگندن سؤنگ، آغزیدن ايپ چيقریب، تېگره گی
گه اؤره ب غؤزه تشکیل قیلیب، اؤزینی غؤزه ايچيگه ياشيره دی.

ايریم جایلرده شو غؤزه نی قزان نینگ قیناق سوويگه تشله يديلر. نېچه
وقتدن سؤنگ، غؤزه نینگ ايپلری آچيله دی. اونى ایلگيچگه اؤره ب،
ایلنتيره ديلىر و چرخگه اؤره ب، قورিতে ديلىر. کپين اونى ايگيريى، بؤيه يديلىر
و تورلى متاعلر توقيب، کيىملر تیکه ديلىر. بعضى جایلرده غؤزه لرنى
قیناق سوودن چيقریب، کول و يا قۇمگه کؤمه ديلىر. بير مدتدن سؤنگ،
اونى چيقریب، ايسیق راق سووگه يווه ديلىر و ايپگه آسيب، قورিতে ديلىر.
سؤنگره، چيلیکلرگه اېگيريى، ايپک ايپى دن تورلى متاعلرنى
توقييدىلر.

ايپک متاعلر کؤپ يوپقه، يومشاق و چيرايلى بؤله دی. شونینگ
اوچون قيمت بها دیر.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- ايپك متاع باره سیده معلومات بېرىنگ.
- ۲- پیلە قورتى و اوندن فايده لنىش باره سیده اوقوچيلرنى توشونتيرىنگ.
- ۳- پیلە قورتى نى اوستيريش و اونىنگ كۆپه يتيريشى گه اوقوچيلرنى تشويق قىلىنگ.

عزيزاوقوچيلر!

- ۱- قويده گى گپلرنى "كىم" و "نيمه" سۆزى بيلن سؤراق گپ گه ايلنتيرىنگ:
- ايپك متاع پیلە قورتى دن قۇلگه كېله دى.
- اينجو، پیلە توتيب دير.
- پیلە قورتى نىنگ اوروغى پۆپك دن حاصل بۇله دى.
- ابركىن، اينجوگه پیلە قورتى باره سیده معلومات بېردى.

سېنىش:

- ۱- اوقوچيلر، پیلە قورتى باره سیده معلومات بېره آلە ديلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، ايپك متاع لر حقيده معلومات تاپيب ديلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

متن دن، "كىم" و "نيمه" سۆزلىرى بيلن سؤراق گپ توزيله ديگن نېچه گپ نى دفترلرينگيزگه يازيب كېلىنگ.

اۋن تۆرتىنچى درس

هدف: صلح و تىنچلىك قىلىش، اۋنى اسرهش و اوروش ضررلىرىنى توشۇنىپ، اۋنگە قرشى تۇرىش.

- ۱- اوروش بىلەن تىنچلىك نىڭ فرقلىرىنى آيتىش.
- ۲- اوروش و تارتىشۇو ضررلىرى تۇغرى سىيىدە سۆزلىش.

تىنچلىك

اوروش يمان دىر يمان	ضررلى دىر هر زمان
بشر تاپر هميشه	صلح دن امن و امان
صلح يخشى نعمت دىر	بىز لر گه غنيمت دىر
اوروش نىڭ يوزى قورسىن	حاصلى فلاكت دىر
اوروش دن داد و فرىاد	قىلگه ي عالم نى بر باد
حيات و سعادت گه	صلح و صفا دىر بنياد

محمد رفيق عنبر

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- صلح باره سیده اوقووچیلر سویه سیگه یرە شه سۆزلنگ.
- ۲- اوروش نینگ یامان لیگینی اوقووچیلرگه توشونتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قویده گی مصرع لر نینگ سۆز لرینی ایری- ایری یازینگ:
صلح یخشی نعمت دیر بیزلرگه غنیمت دیر
- ۲- اوقووچیلر، صلح بیلن اوروش نینگ فرق لرینی آیتسین لر.
- ۳- یرە شتیروچی کیشی باره سیده قیسقه سۆزلنگ.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، صلح باره سیده معلومات بیره آلە دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، اوروش یامان لیگینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قویده گی مصرع لر نی کتابچه لرینگیزگه یازینگ:

اوروش دن داد و فریاد قیلگه ی عالم نی برباد
حیات و سعادت گه صلح و صفا دیر بنیاد

اۋن بېشىنچى درس

هدف: يىخشى لىك فايده سىنى بىلىش و محتاج كىشى لرگه ياردم بېرىش.

۱- يىخشى لىك باره سیده بیرارحکایه بیلسنگیز، آیتینگ.

۲- سیزده موجود بؤلگن بیرنرسه، قوشنىنگیزگه كېرهك بؤلېب قالسه، نیمه قیله سیز؟

۳- يىخشى لىك باره سیده سوزلنگ.

يىخشى لىك

بیرکون بیرچومالی (مورچه) کؤلگه توشیب کېتدی. هر قنچه تلپینیب
اویاق-بویاققه سوزدی، سوو دن چیقہ آلمەدی. بیرقوش، درخت شاخچه
سیگه اؤلتیرگن ایدی. چومالی نینگ بو حالینی کؤریب، یوره گی کؤیدی،
درخت دن بیر یپراغ نی اوزیب، چومالی نینگ آلدیگه تشله دی. چومالی

يپراغ اوستيگه چيقيب، قوروق ليككه چيقدى و سووگه چؤميب كبتيش دن قوتيلدى.

باشقه بيركون اوشه قوش بير درخت ياله سيگه اولتيريب، قوناق سيرر اېدى. بير مېرگن ميلتيغى بيلن شو قوش نى آتماقچى بؤلدى. قوش دن يخشيليك كؤرگن چومالى، بو حالنى كؤريب، اوق آتيش چاغيده مېرگن نينگ اياغىنى چاقدى. مېرگن نينگ قولى قلتيره ب، اوقى نشان گه تېگمه دى. اوق تاووشىنى اېشيتگن قوش، درخت دن اوچيب كبتدى. بابالريميز ايتگن لر:

يخشيليك قيل، درياگه تشله. بيلسه بليق، بيلمسه خالق.

* * *

حرمتلى اوقيتووچى!

۱- يوقاريده گى قصه نى اوقووچيلرگه ايتيب، يخشى ليك فايده سىنى بيلديرينگ.

۲- شونده ي قصه لرنى اوقووچيلردن سؤره نك. بيله ديگن لر، اؤرين لريدن توريب، صنفداش لريگه ايتيب بېرسين.

۳- آته لر سوزيدن، يخشى ليك باره سيده بيرنېچه مقال نى تئلب، اوقووچيلرگه ايتينگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- قوییده‌گی سۆزلردن جانلی نرسه‌لر نی اجره‌تیپ، کۆرستینگ: سوو، چومالی، قوش، ایاغ، مېرگن، اوق.
- ۲- یوقاریده‌گی متن دن (ب، چ، ل، م، گ، ن) حرفلری بار سۆزلرنی تخته‌گه یازینگ!
- ۳- قوییده‌گی گپلر نینگ بۆش جای لرینی کپره‌کلی سۆزلر بیلن تولدیرینگ:
- قوش درخت دن
- مېرگن نی بار.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، یخشیلیک قصه سی نتیجه سینى آیته آله‌دیلمی؟
- ۲- اوقوچیلر، یخشیلیک باره‌سیده سۆزله‌ی آله‌دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییده‌گی آتله‌ر سۆزینی دفترلرینگیزگه یازینگ:
یخشی‌لیک قیل، دریاگه تشله . بیلسه بلیق، بیلسمه خالق.

اؤن آلتینچی درس

هدف: قویاش باره سیده قیسقه معلومات تاپیش، اوندن بهره آلیش، اوسیملیکلر وبرچه جاندارلرگه اونینگ کبره کالیگینی بیلش.

۱- قویاش باره سیده سؤزلنگ.

۲- بیزلرگه قویاش نینگ نیمه فایده سی بار؟

۳- قویاش بولمسه، یشش ممکن می؟

۴- گلدان گه گل اېکیب، اونی اوستیریش یوللرینی آیته آله سیزمی؟

قویاش فایده سی

شاه جهان، آته سیگه آیتدی: آته جان، سینگلیم عارفه جان گلدان نی

تشقریگه چیقریب، قویاش یاغدوسی آستیگه قویدی؟

آته سی آیتدی: گلدان نی قویاشلی جایگه قویش نی مېن عارفه

جان گه بویورگن اېدیم. گلر قویاش یاروغلیگی دن بهره آله دیلر.

شاه جهان، تعجب قیلیب، آته سیدن سؤره‌دی: گل اوچون قویاش یاغدو
سی نینگ نیمه کپره‌گی بار؟

آته سی آیتدی: قویاش یاغدوسی، یپر یوزیگه توشیب، بوتون دنیانی
یاروته دی. الله ﷻ قویاش نی و دنیاده‌گی برچه نرسه‌لرنی انسان‌لر اوچون
یره‌تگن دیر. حیوانلر، قوشلر، اوسیملیکلر و برچه نرسه‌لر قویاش‌دن
بهره‌آلیب یشه‌یدیلر. بیز، یشش اوچون یېمک‌که محتاج بؤلگنیمیزدېک،
اوسیملیکلر هم یېمک‌که محتاج دیرلر. اوسیملیکلر، یېمک لرینی
توپراق، سوو و قویاش نینگ نوری‌دن آله دیلر. گلدان گلی‌گه سوو، توپراق و
قویاش یاغدوسی یېتمسه، سېکین-سېکین سؤلېب، قورییدی. گلدان گلی‌گه سوو،
توپراق و قویاش یاغدوسی یېترلی چه یېتیب تورسه، دايم یشنب اوسه‌دی.

حرمتلی اؤقیتوچی!

- ۱- قویاش فایده سینی اؤقوچی‌لر سویه سیگه یره‌شه آیتینگ.
- ۲- گل اېکیش و اؤستیریش یؤل‌لرینی توشونتیرینگ.

عزیز اؤقوچی‌لر!

- ۱- قوییده‌گی سؤراقلرگه جواب آیتینگ:
- قویاش نینگ تیریک‌لیک‌که نیمه اهمیتی بار؟
- قویاش یاروغلیگی و ایسّیق‌لیگی بؤلمه‌گنده، حیات قنده‌ی بؤلر اېدی؟
- ۲- قوییده‌گی هر بیر سؤز بیلن گپ توزینگ:
- اوسیملیک، قویاش، یارقین، یومورتقه، ساغلیک، یاروغلیک.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، تیریکیلک اوچون قویاش فایده سینی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، گل اېکیش و اونی اوستیریش یول لرینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قویاش دن فایدهلنیش یوللرینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ!

اۋن يېتىنچى درس

هدف: نوبت نى مراعات قىلىش، نوبت نىنگ فايده و ضررلر نى بىلىش.

۱- نوبت نى مراعات قىلىش يىخى ايش مى يا يامان؟

۳- مىلى بس چوكى سىده اولتيرگن بولسنگيز، بير ياشى اولوغ كيشى كېلىپ قالسه، نيمه قىله سيز؟

نوبت نى مراعات قىلىش

ارسلان، قووناق حالتده، وقت راق اويىگه قيتدى. آنه سى اوندن سؤرهدى:
باله جانيم، باشقه كونلر كىچ راق كېلر اېدينگ، بوگون نېگه وقت راق اوىگه
قېتىنگ؟

ارسلان ايتدى: آنه جان، مىلى بس اېشىگى آلدیده كۆپ كيشى لر تۈپلنگن
اېدى لر. مېن چقان ليك بىلن صف نىنگ آخريدن ايلگىرىگه اۋتيب، نوبت سيز
مؤترگه چىقديم.

آنه سى ايتدى : باله جان، يىخشى ايش قىلمب سن. نوبتىنگ گه قرهمسدىن
مؤترگه چىقىب سن. باشقه لرنىنگ هم سېن دېك ضرور ايشلرى بار دير. سېن،
اولرنىنگ حقى نى آياق آستى قىلىب سن. قطارده هر كيم ايلگرى راق تورگن
بؤلسه، حق اوشتىنن دير.

بىر كون ارسلان، نان آلىش اوچون قطارده تورگن اېدى. بىر نېچه دقيقه دن
سۈنگ نوبتى يېتگنده، بىر كىشى كېلىپ، صف گه قرهمسدىن آلدىنگه اۋتېپ،
اونىنگ نوبتى نى آلماقچى بۇلدى. ارسلان نىنگ اچىغى كېلىپ، اۋشه كىشى گه
ايتدى: كېچىره سىز، نوبت مېندن دير. مرحمت قىلىپ، قطارده تورىنگ.

او كىشى: مېنىنگ ايشىم كۆپ ضرور، صف ده توره آلمه يمن، دېدى.

ارسلان: مېنىنگ هم ايشىم بار. مكتىبىم گه كېچ بۇله دى، دېدى.

صف ده تورگن كىشى لر هم ارسلان گه يان باسدىلر. نوبت نى بوزگن كىشى صف
نىنگ آخىر گه بارىپ توردى. ارسلان نان نى اۋىي گه كېلتىردى و بۇلىپ اۋتگن
واقعه نى آنه سىگه حكايه قىلىپ، ايتدى: آنه جان، بوگون مىلى بس گه نوبت سىز
چىققىمىز دن پشيمان بۇلىپ، كۆپ اويالدىم.

آنه سى ايتدى: ارسلان جان، حقيقت نى بىلگه نىنگ يىخشى بۇلدى.
كىشى لرنىنگ حقىنى آياق آستى قىلىش، چقان لىك اېمس، بلكه عدالت سىز لىك
دير.

پىغمبرىمىز: اۋزىنگ گه روا كۆرمه گن نرسه نى باشقه لرگه هم روا كۆرمه، دېپ
ايتگن لر.

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- نوبت نى مراعات قىلىش يىخشى ليگىنى اوقووچىلرگە بىلدىرىنگ.
- ۲- پىغمبرىمىز نىنگ حديثى نى اوقووچىلرگە توشونتىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- ۱- اگر سىزلر هم ارسلان دېك بيرار ايش قىلگن بولسىنغىز، ايتىنگ.
 - ۲- قويدىگى سىزلر نىنگ هر بيرى سى بىلن گپ يازىنگ:
- اوى، ايش، كېچ، تامان، ظلم، مؤثر، ايلگرى.

سىنش:

- ۱- اوقووچىلر، نوبتنى مراعات قىلىش يىخشى ليگى نى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اوقووچىلر، پىغمبرىمىز حديثى بارەسىدە قىسقه معلومات بېرە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

قويدىگى حديث نى دفترلىرىنگىزگە يازىپ كېلىنگ:

اوزىنگە روا كۆرمەگن نرسە نى، باشقەلرگە هم روا كۆرمە.

اؤن سگیزینچی درس

هدف: یوک تاشوچی واسطهلرنینگ آتلیرنی بیلیش، اولرگه اهمیت بهریش و اولرنی

یخشی اسرهش.

۱- یوک تاشوچی واسطهلردن نېچی ته سی نینگ آتینی ایتینگ.

۲- اوتگن زمانلرده انسانلر قندهی واسطهلردن فایدهلر اېدی لر؟

یوک تاشوچی واسطهلر

یوک تاشوچی واسطهلر: آت، اېشک، خچیر، تېوه، ارابه، گادی، بایسکل،
مؤترسایکل، تراکتور، مؤتر، کېمه، رېل، طیاره، و باشقلردن عبارت دیر. انسانلر
اوتگن زمانلرده باریش- کېلیش و یوک تاشیش اوچون کوپ قیین چیلیکلرگه
اوچر اېدی لر. حاضر علم و تخنیک برکتی دن تورلی واسطهلر توزه لیب، انسانلر
اختیارگه قوییلگن دیر. مؤتر و طیاره حرکتی اوچون قولهی یوللر و میدانلر
قوریلگن و اوزاق یوللر یقینلشگن دیر. اولکه میزده تېمیریولی و دېنگیز یوقلیگی
اوچون آمو دریا سی دن تشقری باشقه یېرلر ده رېل و کېمه دن فایدهلنیلیمهیدی.

اۆلكە مىزدە طيارە، مؤتر، رېل، بايسكل و مؤتر سايكل يىش فابرىكەلرى يۇق.
شونىنگ اۈچۈن، اولر نى چەت اېل لردن ساتىب آلىب كېلتىرەدىلر.
اۆلكە مىزگە حقيقى تىنچلىك و صلح كېلىشى نى اللہ ﷻ دن اىستەيمىز. شۇندە،
بىلىمدان لىرىمىز تىنچ فكر بىلن اىشلب، تورلى عصرى واسطەلرنى اختراع قىلىش و
اىشلب چىقىرىش امكانىتىگە اېگە بۇلە آلهدىلر.

حرمتلى اوقىتۇوچى!

- ۱- يوك تاشوۋچى واسطەلرى كېرەك لىگىنى اوقۇوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- ۲- متن دەگى كۆپلىك سۆزلرنى تختهگە يازىب، اوقۇوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- ۳- ماشىن واسطەلرى، انسانلرگە قولەيلىك و آسانلىكلر كېلتىرگنى حقىدە سۆزلنگ.

عزيز اوقۇوچىلر!

- ۱- هر بير اوقۇوچى يوك تاشوۋچى واسطەلر بارەسىدە آيرى- آيرى سۆزلىسەن.
- ۲- قويدەگى سۆزلر بىلن كپ توزىنگ:
علم، اوزاق، تېمىر، كېمە، دېنگىز، يۇل، قىين چىلىك.
- ۳- هر بير اوقۇوچى يوك تاشوۋچى واسطەلر آتىنى تختهگە يازسىن.

سېنىش:

- ۱- اوقۇوچىلر، يوك تاشىش واسطەلرى بارەسىدە معلومات بېرە آلهدىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

هر بير اوقۇوچى يوك تاشوۋچى واسطەلر آتىنى دفترلىگە يازىب كېلسىن.

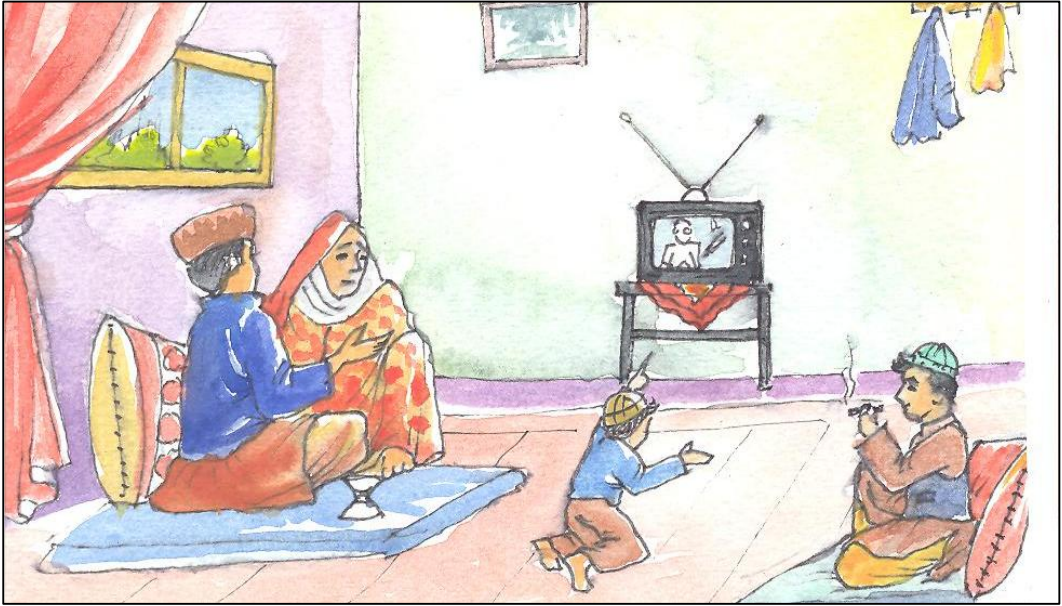
اۆن تۆقیزینچی درس

هدف: سگرت نینگ ساغلیقqe، جمعیت و اقتصادگه ییتکزه دیگن ضررلرینی بیلش.

۱- سگرت باره سیده سۆزلنگ؟

۲- سگرت انسان لرگه قندهی ضرر ییتکزه دی؟

۳- سگرت نیمه دن تیارلنده دی؟

سگرت ضررلری

آلتای، عایله سی بیلن بیر دسترخوان تېگره گیده اۆلتیرگن اېدی. شو چاغده تلویزیون دن داکتر یرهش، سگرت ضررلری باره سیده سۆزلهی باشلهدی:

سگرت نینگ ساغلیق، جمعیت و اقتصادگه ضررلری کۆپ دیر. سگرت توتونی اۆپکه تامیرلری ایچیگه باریب جایلشه دی. نېچه مدت دن سۆنگ، اۆپکه یلیغ لیب، سرطان و سل کسل لیگی گه یۆلیقه دی. سگرت چېکهدیگن کیشی نینگ آغزی یامان ایس بېره دی، تیشلری سرغهییب، چیریددی. سگرت چېکهدیگن کیشی باشقه کسل لیکلرگه هم یۆلیقه دی. اسلام مقدس دینی هم مسکرات نی منع اېتگن.

سگرت چېکیش جامعده رواج لنگن پیتده، یوقاریده آیتیلگن ضررلر جمعیت آرسیده کؤپهیب، کسل لیکلر و کسللر سانی نی کؤپه ی تیره دی. توتون و کسل لیکلر نی پولگه ساتیب آلیش، اقتصادی ضرر دیر.

شو چاغده، آلتای نینگ اکه سی چؤنتگی دن سگرت قوطی سینی چیقرب، سگرت چېکماقچی بؤلدی، لېکن آلتای، اکه سی نینگ قولى دن توتدی و داکتر یرهش نینگ گپلرینی تکرارلې، اکه سیدن سگرت چېکیش نینگ تشلش نی التماس قیلدی. اکه سی، آلتای نینگ گپلرینی دقت بیلن اېشیتیب، سگرتلرینی ایزیب، بوندن سؤنگ سگرت چېکمس لیککه قرار قیلدی.

حرمتلی اوقیتوچی !

- ۱- سگرت نینگ یامانلیگی و ضررلری باره سیده سؤزلنگ.
- ۲- درس متنی ده گی ینگى سؤزلر نی تخته گه یازیب، اوقو وچیلرگه یازیلگن سؤزلر نینگ هر بیرى بیلن گپ توزیش نی بو یورینگ.

عزیز اوقو وچیلر !

- ۱- درس متنی دن سگرت ضررلرینی دفترلرینگیزگه یازینگ.
- ۲- " کیم؟"، " نیمه؟"، " و قندهی؟" سؤزلری بیلن باشلنگن نېچه سؤراق گپ توزینگ.
- ۳- ناس، سگرت، چلم و شولرگه اوخشش نرسه لر نینگ ضررلرینی آیتینگ.

سینش:

- ۱- اوقو وچیلر، درس مقصدینی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقو وچیلر، سگرت و شونگه اوخشه گن نرسه لر نینگ ضررلرینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

سگرت و باشقه ضررلی نرسه لر نینگ آتلی و ضررلری باره سیده بیر نېچه گپ یازیب کپلینگ.

یپگیرمنچی درس

هدف: حرص یامانلیگی و یاردم قیلش یخشی لیگینی بیلش، همده نصیحت‌گه قولاق سالیش.

- ۱- حرص کیشی باره‌سیده سؤزله‌ی آله‌سیزمی؟
- ۲- یاردم قیلش باره‌سیده، آتله‌رسؤزیدن بیرارته سینی آیتینگ؟
- ۳- یخشی کیشی باره‌سیده معلومات بپرینگ؟

قناتلی چومالی (مورچه)

بیر چومالی، بال کؤزه سی یاووغیدن اؤته یاتگن ابدی. بال هیدی نی سبزیب، بال ییماقچی بؤلدی. بلند تاووش (سبس) بیلن: "هرکیم مهنی شوکؤزه نینگ بالی گه ییتیشتیرسه، بیردانه بوغدا ی اونگه بیرهمن" دېدی. شوچاغده بیرقناتلی چومالی یانیدن اوچیب، اؤته یاتگن ابدی. قناتلی چومالی اونینگ تاووشینی ایشیتیب، اونگه ایتدی: "اینی-آغه، بال هوسینی باشینگدن چیقر. سبن، بال نینگ شیرین لیگینی ایشیتیب سن؛ لېکن قیین چیلیگی و توزاغی نی بیلمه گن گه اوخشه‌یسن."

چومالی اچیغ لنیب: یاردم قیلمه سنگ، ببهوده نصیحت هم قیلمه، دبدی. قناتلی
چومالی اوز یولیگه کبندی، لپکن چومالی اوز گپی نی قیته - قیته تکرار قیلر ابدی.
بیر چیین، چومالی نینگ تاووشینی ایشیتیپ، اونی بال کوزه سیگه آلیب باردی.
چومالی، چیین دن تشکر قیلدی.

چومالی، بالدن آزگینه تاتیپ کوردی. شیرین لیگی یاقیب، کؤپراق ییماقچی
بۆلدی و ایلگری راق باردی. شوچاغده، آیاغی بال شیره سیگه یاپیشیب قالدی.
هرقنچه تلپیندی، آیاغینی بالدن اوزه آلمه دی. اوز-اوزیگه ایتدی: عجب مصیبت گه
یولقدیم. قناتلی چومالی نینگ نصیحتی نی قولاغیم گه آلیب، بال نی هوس قیلمه
کنیم ده، بو بلاگه اوچره مس ابدیم.

چومالی، بار سبسی بیلن: هرکیم مېنی بو بلا دن قوتقرسه، اونگه ایگی دانه
بوغداي بهره من دېب، قیچقیردی. لپکن هېچکیم چومالی نینگ سبسی نی ایشیتمه
دی. ینه تاووشی نی بلند راق چیقاریب: هرکیم مېنی بو بلا دن قوتقرسه، برچه
یېغکن بوغداي لریم نی بهره من، دبدی.

شو چاغده، نصیحت قیلکن اوشه قناتلی چومالی، بال کوزه سی آلدیدن اۆته
یاتکن ابدی. چومالی نینگ تاووشینی ایشیتیپ، تۆخته دی. قره سه، چومالی نینگ
حالی کۆپ یامان، لپکن هېچکیم یاردمی گه یېتمه گن. یوره گی کوییب، چومالینی
بالدن چیقاریب، عذابدن قوتقردی. چومالی، قناتلی چومالی گه تشکر بیلدیریب،
بوندن کپین دوستلر نصیحتی گه عمل قیلش گه وعده بپردی.

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- حرص بارەسىدە اوقووپچىلر سويەسىگە يره شه قيسقه معلومات بېرىنگ.
- ۲- حكايه متنى و نتيجه سىنى اوقووپچىلرگە بىلدىرىنگ.
- ۳- يىخشى كىشى لرنىنگ نصيحتى گە قولاق سالىش بارەسىدە اوقووپچىلرنى توشونتىرىنگ.

عزيز اوقووپچىلر!

- ۱- قويىدەگى گپلرنىنگ بوش جايلرىنى تولدىرىنگ:
- بىر چومالى بال كۈزە سى ياووغىدن اۋتە ياتگن اېدى. بال يىماقچى بۇلدى.
- سېن، بال نىنگ شىرىن ليگىنى قىين چىليگىنى بىلمەگن گە اوخشەيسن.
- قناتلى چومالى گە تشكر بىلدىرىپ وعدە بېردى.
- ۲- متن دن "نيمە" و "قندە ي" سۆزلىرى بىلن اوچتە سۇراق گپ توزىنگ.

سىنىش:

- ۱- اوقووپچىلر، حرص و حريص كىشىلر بارەسىدە معلومات بېره آلەدىلرمى؟
- ۲- اوقووپچىلر، درس نتيجه سىنى آيتە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

متن دن يىنگى سۆزلر نى دفترلرنگىزگە كۆچىرىپ، هر بىرىگە بىر گپ يازىپ كېلىنگ.

بیگیرمه بیرینچی درس

هدف: حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده قیسقه معلومات تاپیش و او کیشی نینگ ایشلریدن اؤرنک آلیش.

- ۱- پیغمبر یمیز تۆرت یاری نینگ آتلرینی ایتیه آله سیزی؟
- ۲- حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده معلومات بیره آله سیزی؟

حضرت ابوبکر صدیق ؓ

حضرت ابوبکر صدیق ؓ، اصل آتلی عبداللہ دیر. پیغمبر یمیز حضرت محمد (ص) نینگ مهربان، یقین و بیرینچی یارلریدن بولیب دایم پیغمبر یمیز نینگ خدمت لریگه قول قاووشتیروب، تورگن ایدیلر. آتہ لری نینگ آتی عثمان، اما ابوقحافه گه مشهور ایدی.

ابوبکر صدیق ؓ، پیغمبر یمیز حضرت محمد ﷺ نی تصدیق قیلگن و قوللب قوتلہ گن ابرکک لرنینگ بیرینچی سی دیرلر. اولر برچه بایلیک لرنی اسلام یولیکه

صرف قیلیب، دایم الله ﷻ و رسول الله ﷺ بویروق لریگه کؤره، ایش قیلر ابدیلر.
حضرت ابوبکر صدیق رض" برچه مؤمن کیشی لرگه یخشى لیک و خدمت
قیلگن دیرلر. رسول الله ﷺ مکّه معظمه دن مدینه منوره گه هجرت قیلگن چاغلری ده
حضرت ابوبکر صدیق ﷺ اولرگه یؤلداش بؤلیب، خدمت لریگه بېل باغلب تورگن
ابدیلر. حضرت ابوبکر صدیق ﷺ، پیغمبریمیزنین بویروق لرینی همیشه
سؤزسيز قبول اېتیب، عمل گه آشیرر ابدیلر. شونینگ اوچون، پیغمبریمیز
اونگه (صدیق) لقبینی بېردیلر. حاضرگچه مسلمانلر اونی صدیق آتیگه
تانیدیلر.

پیغمبریمیز وفات اېتگن لریدن سؤنگ، مسلمانلر ییغیلیشیب، حضرت
ابوبکر صدیق ﷺ نى خلیفه قیلیب سیله دیلر. اولرنینگ زمانیده اسلام
مقدس دینی کوچه ییب، اوزاق جایلرگچه ییره دی. او کیشی، مسلمانلر
آره سیده فتنه و فساد ترقتووچی لرنی توغری یؤلگه هدایت قیلر ابدیلر.
اصلاح بؤلمه گن لرنی اسلام چېگره سیدن چېتله تر ابدیلر.

حضرت ابوبکر صدیق ﷺ نینگ خلیفه لیک زمانلریده برچه مسلمانلر،
اسلام دینی نینگ یاییلیشی و ییره لیشیگه اینتیلدیلر. اولر اینی-آغه و بیر
عایله اعضا سی دېک، بیر- بیرلریگه اورتاق و مهربان بؤلیب، یشر
ابدیلر.

حضرت ابوبکر صدیق ﷺ ایگی ییل و آلتی آی خلیفه لیک قیلیب،
(۶۳) یاشده وفات اېتدیلر. جنازه لری مدینه منوره ده، پیغمبریمیز قبرلری
یانیده دفن قیلیندی.

حرمتلى اوقيتوۋچى!

- ۱- تۆرت خليفه باره سیده اوقوۋچیلر سویه سیگه یره شه قیسقه معلومات بپرینگ.
- ۲- حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده قیسقه معلومات بپرینگ.

عزیز اوقوۋچیلر!

- ۱- متن نینگ باشیدن آلتی سطر نی دفترلرینگیزگه یازینگ.
 - ۲- "کیم؟" و "نیمه؟" سۆزلری بیلن آلتی ته سؤراق گپ توزینگ.
 - ۳- قوییده گی هر بیر سۆزگه بیر گپ یازینگ:
- یاووق، اوزاق، اورتاق، بویروق، چپگره.

سینش:

- ۱- اوقوۋچیلر، حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده معلومات بپره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوۋچیلر، متن نی یخشی اوقیب، ینگى سۆزلر بیلن گپ توزه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغى:

حضرت ابوبکر صدیق ؓ حقیده ایکی سطر متن یازیب کپلینگ.

يېڭىرمە ايگىنچى درس

هدف: اوقوچىلار، مکتب تاپشیریقلارینی اؤز وقتیده بجریب، درس لرینی یخشی اؤقیشلری.

- ۱- مکتب فایدهلری باره سیده سؤزلەى آله سیزمى؟
- ۲- مکتب قاعدهلری باره سیده سؤزلنگ؟
- ۳- مکتب یولیده، یاشی کیچیک اوقوچی باله لرگه قندهی یاردم بیره سیز؟

مکتب یولی

تاشقین و تۆلقون ایگى اکه-اوکه دیرلر. اولر قیشلاقده یشه یدیلر. ایکاولری اوقوچی دیرلر، لېکن مکتبلری شهرده جایلشگن. مکتب بیلن قیشلاق آرەسى اوزاق دیر. شهردن قیشلاقچه تېکیس و پیشیق یول هم یوق. شونینگ اوچون، مؤترقتنهى آلمهیدی. ایکاولری مکتبگه کؤپ قیین لیک بیلن پیاده باره دیرلر؛ لېکن کؤپینچه، درس باشله نیشی دن کپین راق یتیب باریب، درس لردن تۆلیق بهره آلامه یدیلر. کپینگی وقتلرده معارف وزیرلیگی تامانیدن قیشلاقده ینگى

مکتب قوریلدی. قیشلاق باله‌لری مکتبده درس اؤقی باشله‌دیلر.

شهر مکتبی نینگ مدیری، تاشقین و تولقون نینگ احوال‌لریدن خبردار اېدی. شونینگ اوچون، اولرني اؤز آلدیگه چقیریب: "عزیز اؤقوچیلر، مېن سیزلر نینگ قیین چیلیک لرینگیزدن خبریم بار. اېرتە، آتەنگیز کېلسین‌لر. سیزلر نینگ سە پارچە لرینگیزنی قیشلاغینگیزده قوریلگن ینگى مکتبگە بېرەمن"، دېدی.

اېرتە سى اولر نینگ آتە سى، مکتب مدیری نینگ آلدیگە باردی. مکتب مدیری تاشقین و تولقون نینگ سەپارچە لرینی آتەلری گە تاپشیردی. اولر، سەپارچە لرینی قیشلاق مکتبی گە آلیب باردیلر. تاشقین و تولقون قیشلاق مکتبیده اؤقیش لرینی دوام بېردیلر.

حرمتلى اوقیتوۋچى!

- ۱- متنده‌گی ینگى سؤزلرنی تخته‌گە یازیب، اؤقوچیلرگە هر بیر ینگى سؤز بیلن جمله توزیش نی بویورینگ.
- ۲- مکتب بارەسیده اؤقوچیلر سویه‌سیگە یرەشە معلومات بېرینگ.

عزیز اؤقوچیلر!

- ۱- قویده‌گی سؤراق‌لرگە جواب بېرینگ:
- تاشقین و تولقون نیمە اوچون اؤز وقتیده مکتبگە بارە‌آلمس اېدیلر؟
- مکتب مدیری، تاشقین و تولقون نینگ قیین چیلیک‌لرینی قنده‌ی حل قیلدی؟
- تاشقین و تولقون نینگ آتەلری نیمە ایش قیلدی؟
- ۲- متن دن فایده‌لنیب، نېچە سؤراق گپ توزینگ.

سېنش:

۱- اوقوچيلر، درس متنى نى اوقيب، مفهومىنى بېلىب دىلرمى؟

۲- اوقوچيلر، مکتب يولى حکايه سىنى بېلىب دىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

اوقوچيلر، درس متنى ده گى تېگىس، محنت، بهره و ينگى سۆزلىرى بىلن بىر نېچە گپ توزيب،

دفترلىگه يازيب كېلسينلر.

يیگیرمه اوچینچی درس

هدف: اؤقوچی لر نی وطن سبورلیککه قیزیقتیریش.

- ۱- اولکه میزنینگ آتی نیمه دیر؟
- ۲- افغانستان ولایتلریدن نیچی ته سی نی آیتینگ؟
- ۳- اولوسواللیک و قیشلاق لرینگیز آتینی آیتینگ؟

افغانستان

سپن جانیم سن، سپن تنیم سن	بابام یورتی، مسکنیم سن
آنه توپراق وطنیم سن	افغانستان، افغانستان
تاغ لرینگ نینگ باشی قاردیر	بهار کپلسه لاله زار دیر
تاش لرینگ نینگ لعلی باردیر	افغانستان، افغانستان
سپنینگ اوچون توکه ی قانیم	یولینگ ده مهن بیره ی جانیم
آنه جانیم، مهربانیم	افغانستان، افغانستان

صدرالدین انتظار

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- اوقووچیلرنی بیرجایگه ییغیب، "افغانستان" ترانه سی نی اوقیتتیرینگ.
- ۲- وطن سېورلیک باره سیده اوقووچیلرگه سؤزلنگ.
- ۳- افغانستان نقشه سینی صنف گه کبلیتیریب، افغانستان ولایت لری، تاغ و دریالری و پایتختی نی اوقووچیلرگه کورستینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قویده گی مصرع نینگ سؤزلری نی ایری- ایری یازینگ:

سېن جانیم سن، سېن تنیم سن بابام یورتی، مسکنیم سن

- ۲- قویده گی مصرع نینگ بوش جای لرنی تولدیرینگ:

تاغ لرینگ نینگ بهار کپلسه

تاش لرینگ نینگ افغانستان

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، افغانستان ترانه سینی کتاب یوزیدن اوقی آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، نقشه یوزیده افغانستان ولایت لرنی کورسته آله دیلرمی؟
- ۳- اوقووچیلر، وطن سېورلیک باره سیده سؤزله ی آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

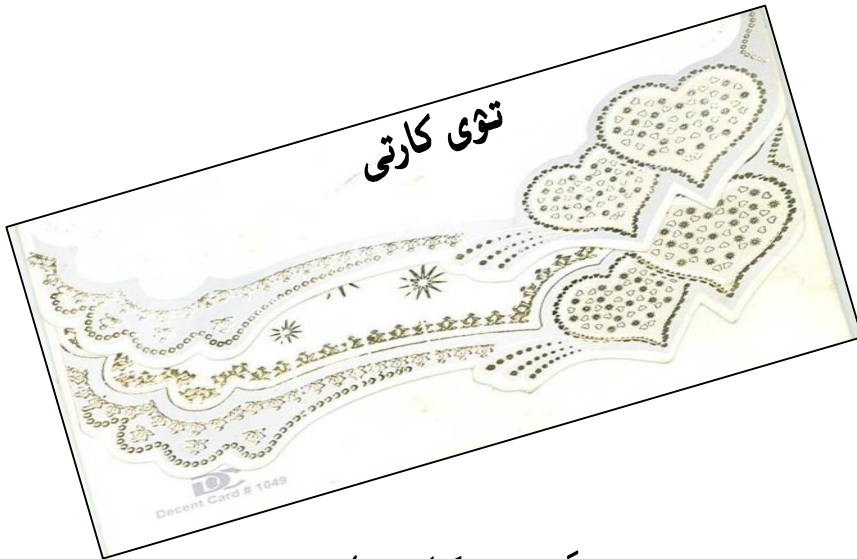
قویده گی شعرنی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ:

سېنینگ اوچون تۆکه ی قانیم یولینگ ده مېن بېره ی جانیم
آنه جانیم، مهربانیم افغانستان، افغانستان

یگیرمه تورتینچی درس

هدف: تورلی کارت لرنی تانیب، کارت لردن فایده لیش و اونگه قیزیقیش.

- ۱- دوستلرینگیز نی بیراریغیلیش گه قندهی چقیره سیز؟
- ۲- قرآنکریم ختمی، ختنه تئوی، توغیلگن کون محفلی، هییت و باشقه مراسملرده نیمه ایش قیله سیز؟

چقیریق کارت لری

اېلیمیز، قووانچلی، قیغو و ماتم کونلریده ایلگری دن قالگن رسم و رواج لرنی بجره دیلر. نکاح توییده، کارت لر آرقلی قوم- قرینداش و دوستلرینی چقیره دیلر. ختنه تئوی اوچون کؤپ جایلرگه خط ییباریب، نېچه کون، اوغلاق، ساز و سرود بیلن تئوی و تماشا قیله دیلر. هییت کونلریده اوزاقده گی اینی- آغه و دوستلر نی کارت و یا تیلفون آرقلی تبریک لیدی لر.

ماتم کونلریده، عزادار بؤلگن لرگه اوچ کون گچه دوستلری و قرینداش لری طعام ییباره دی. اوچینچی کونده ختم و خیرات قیلیب، کارت آرقلی اېل چقیریله دی.

قووانچ و قیغو- ماتم مراسمی اوچون تورلی کارت لر چاپ ایتیلگن. اولر قوییدهگی لر دن عبارت دیر: نکاح توی کارتی، هییت قوتلاوی کارتی، ختنه توی کارتی، قرآنکریم ختمی کارتی، ینگ ییل قوتلاوی کارتی و باشقه لر.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- تورلی کارت لر توغریسیده سۆزلنگ.
- ۲- درس متنی دن ینگ سۆزلرنی تخته گه یازینگ.
- ۳- رسم باره سیده اوقوچی لر دن سۆرهنگ.
- ۴- ایلگری دن قالگن یخشی رسم و رواج لر باره سیده قیسقه معلومات بپرینگ.

عزیز اوقوچی لر!

- ۱- ینگ سۆزلر بیلن گپ توزینگ.
- ۲- گروهی صورتده کارت لر باره سیده سۆزلیشینگ.
- ۳- اولوس ایشلریگه یاردم بپریش باره سیده اچ گپ یازینگ.

سینش:

- ۱- اوقوچی لر، کارت لر باره سیده معلومات تاپیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچی لر، درس متنی دن بیرلیک و کۆپلیک آتلرنی تاپه آله دیلرمی؟
- ۳- ینگ سۆزلر بیلن گپ توزه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

مکتب اداره سیگه رخصت اوچون رقعہ یازیب کپلینگ.

یگیرمه بېشینچی درس

هدف: سلام لشمق آدابى و فايده لرينى بيليش، سلام نى عملى شكل ده بجرىش و اونگه

قىزىقىش.

۱- سلام لشمق نى بيله سىزلرمى؟

۲- قيسى وقتده سلام بېرىش كېرەك بۆلەدى؟

۳- سلام لشمق اېل آره سیده نيمه نى كۆپه ي تيره دى؟

سلام بېرىش

مېن هركون مکتب يولیده، اوچره گن کيشى لر گه سلام بېره من. مکتب گه

يېتگنيم دن سۆنگ، اؤقیتووچى لر، صنفداش لر و مکتبداش لريمگه سلام بېره من.

مکتب دن اوى گه قېتگنيم ده، آتعم، آنهم، اکه و اوکه لريم گه سلام بېره من.

سلام لشمق اېل آره سیده دؤستليک و محبت نى كۆپه ي تيره دى.

تېمور، اؤتگن كون صنف گه کيرگنیده، صنفداش لريگه "سلام" دیدى.

اوقیتووچیمیز، او نینگ جوابیگه ایتدی:

تېمورجان، هروقت سلام بېرسنگ، "السلامُ علیکم" دېب، سلام بېر و باشقهلر
نینگ سلامیگه، "وعلیکم السلام" دېب، جواب قیتر.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- سلاملشماق نینگ فایدهلرینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۲- کیشی لرگه سلام بېریش آدابی نی اوقووچی لرگه بیلدیرینگ.
- ۳- درس متنی نی اوقووچیلرگه اوقیتیب، یازدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قوییدهگی جملهلر نینگ بؤش جایلرینی تۆلدیرینگ:
مکتب گه یتکیم دن سۆنگ سلام بېرمن.
سلاملشماق دوستلیک و محبت نی کۆپه تییره دی.
- ۲- یوقاریدهگی درس دن (ک ، س ، ن) حرفلری ایشلەتیلگن سۆزلرنی یازیب، هر بیر ییلن
گپ توزینگ.
- ۳- اوقووچیلر بیر- بیرلری ییلن سلاملشماق نی عملی صورتده بجرسینلر.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر درس متنی نی اوقی آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر سلاملشماق نی عملی صورتده بجره آله دیلرمی؟

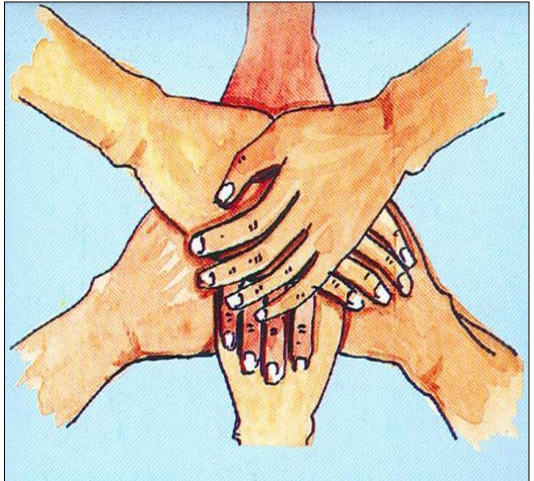
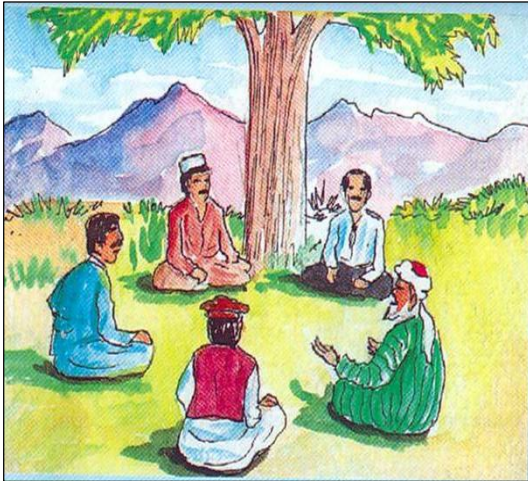
اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی گپلر نی کتابچهلر نینگیزگه یازیب کېلینگ :
هر کیم سیزلرگه سلام بېرسه، جوابیگه "وعلیکم السلام" دېب، جواب قیتهرینگ.

پیگیرمه آلتینچی درس

هدف: بیرلیک معنا سینی بیلیش، بیرلیکده یشش و بیرلیک که قیزیقیش.

- ۱- افغانستان ده یشاچی ملیت لر نینگ آت لرینی آیته آله سیزی می؟
- ۲- افغانستان اولوسی بیرلیکده یشه سهر، نیمه فایده سی بار؟ اوز فکر نگیز نی آیتینگ.
- ۳- اتفاق سیزلیک ضرر لری باره سیده سوز لنگ.

بیرلیک

طوطی، مینا و قمری	یشه یدی بیر وطن ده
لاله، نرگس، بنفشه	یشنه یدی بیر چمن ده
تاجیک، پشتون، هزاره	اوزبک، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو	بیر افغانستان وطن؟
کپلینگ، ایناغه لیک نی	چین دن بنیاد اېته یلیک
بیرلیکده، بیرگه لیکده	یورت نی آباد اېته یلیک

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- اوقووچیلرنی ییغیب، یوقاریده گی شعرنی اوقیتتیرینگ.
- ۲- وحدت و بیرلیک نینگ یخشلیگی و نفاق نینگ یامانلیگی نی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۳- افغانستان ده یشهدیدینگ ملیت لرنینگ آت لرنی تخته گه یازیب، اوقووچیلرگه اورگتینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قویده گی مصرع نینگ سؤزلرنی آیری- آیری تخته گه یازینگ:
اؤزبک، تاجیک، هزاره پشتون، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو بیر افغانستان وطن؟
- ۲- قویده گی سؤزلرنینگ هر بیر ییلن گپ توزینگ:
طوطی، چمن، وطن، اینی- آغه، بیرلیک، یورت.
- ۳- قویده گی مصرع لرنینگ بؤش جایلرنی تولدیرینگ:
کېلینگ چین دن
بیرلیکده یورت نی

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، بیرلیک شعرنی اوقی آله دیلرمی؟
 - ۲- اوقووچیلر، وحدت و بیرلیک باره سیده قیسقه معلومات بره آله دیلرمی؟
- اوی تاپشیریغی:

قویده گی شعرنی کتابچه لرنیگیزگه یازینگ:

اؤزبک، تاجیک، هزاره	پشتون، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو	بیر افغانستان وطن؟

یگیرمه بیتینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ آتلیرنی گپلرده کؤرستیش و ایشله تیش.

۱- کیشی لر آتلیرنی گپلرده ایشله ته آله سیزمی؟

۲- نرسه لر آتی بیلن بیر نهچه گپ توزینگ.

۳- گپ، نیمه لردن توزیله دی؟

بهار بیره می

یولدوز، آنه سیدن بهار بیره می باره سیده سؤره دی. آنه سی ایتدی: "بهار باشلەنیشی بیلن طبیعت اویقودن اویغانه دی. گویا عالم ینگى دن یره تیلگن دېک بولیب، انسان نی قووانتیره دی. بهار نینگ بیرینچی کونی نورؤز دېب، آنه له دی. بوکونده اولکه میزنینگ سای-آدیرلری، تاغ-تپه لری، باغ-بوستانلری یم-یشیل بولیب، قیزغلداقلر و تورلی گل لرگه توله دی. برچه یاش و قری، ابرکک و خاتین لر

دشت و دله لرگه چیقیب، تورلی اویین-تماشالرگه قتنشه دیلر. بهار، ایش فصلی دیر. بهار کپلیشی بیلن، اېکین زارلرده ایش کۆپه ییب کپته دی. سېن سېویملی قیزیم، ینه مکتبگه باریب، بیلیم آلیشنی دوام اېتتیره سن". یولدوز، آنه سیدن بوسؤزلرنی اېشیتیب، کۆپ خورسند بؤلدى.

اېسلتمه:

یوقاریده گی متن ده "یولدوز، دهقان، ایشچی، اوقووچی، ابرکک و خاتین"، کیشی لر آتی دیر. "طبیعت، سای، تاغ، باغ، آدیر، قیزغداق، اولکه، گل، دشت، دله، مکتب"، نرسه لر آتی دیر.

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- متن دن کیشی لرو نرسه لر نینگ آتینی تخته گه یازیب، اوقووچیلرنی توشونتیرینگ.
- ۲- نېچه گپ نی تخته گه یازیب، گپ ده گی کیشی لر و نرسه لر آتینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- متن نی اوقیب، کیشی لر و نرسه لر آتینی کورستینگ.
 - ۲- قوییده گی متن دن کیشی لر و نرسه لر آتینی کورستینگ:
- بابر و تېمور، باغچه لرگه لاله، بنفشه و قیزیل مرسل گل لرنی اېکه دیلر. بهار فصلیده لاله و بنفشه لر آچیلیب، مرسل بته سی یشنب، گل لهیدی.

سینش:

۱- اوقوچیلر، کیشیلر و نرسه لر آتینی متن دن کورسته آله دیلرمی؟

۲- اوقوچیلر، کیشیلر و نرسه لر آتی بیلن گپ توزه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییده گی گپلرنی دفترلرینگیزگه یازیب، کیشی لر و نرسه لر آتینی ایری- ایری یازینگ:

۱- مېنگلی هرکون مکتبگه کتاب، قلم، کتابچه، پئسل و باشقه کپره کلی نرسه لرینی آلیب کپته دی.

۲- محمد قاسم دهقان دیر. او، اپکین زاریده قوش هیدهیدی.

يېگيرمه سگزينچى درس

هدف: توغريليك نى توشونيش، عملگه آشپريش، درس متنى نى اوقيش و توغريليك كه قيزيقيش.

۱- توغريليك باره سیده سۆزلەي آله سيزمى؟

۲- توغريليك قیلگن آدم نینگ حکایه سینی آیته آله سيزمى؟

۳- رسم ده نیمه نى كۆريب توريب سيز؟

توغرى ليك

كېنجه باي گه آنه سى يېگيرمه افغانى بېرىپ: باله م، شو پولگه نانوا دن تورت ته نان آليپ كېل، دېدى. كېنجه باي، آنه سى بېرگن يېگيرمه افغانى نى نانوا گه بېرىپ، مېنگه تورت ته نان بېرىنگ، دېدى. نانوا كېنجه بايگه تورت ته نان بېرىپ، اوڭيز افغانى نى هم قىتھرىپ بېردى.

کېنجه‌بای، نان بیلن پول نی آځگندن سونگ، مېن نانوا گه ییگیرمه
افغانی بېرگن اېدیم، نانوا مېنگه تورت‌ته نان وینه اوټیز افغانی بېردی
دېب، اوېلب قالدی. نانوا نینگ ینگلیش گنی‌نی توشونیب، اونینگ
آلدیگه باریب، ایتدی: اکه جان! مېن سیزگه ییگیرمه افغانی بېرگن اېدیم.
سیز مېنگه تورت‌ته نان وینه اوټیز افغانی بېرب‌سیز.

نانوا، کېنجه‌بای نینگ سوزینی اېشیتگندن سونگ، کېنجه‌بای دن
کټوپ خوشلیک قیلیب، باشینی سیلب، اوټیز افغانی دن اون افغانی
سینی اونگه بغیشله‌دی.

کېنجه‌بای، نانوالیک ده بولیب اوټگن بو واقعه نی آته-آنه سی و
صنفا‌اشلریگه ایتدی. آته-آنه سی و صنفا‌اشلری اونینگ قیلگن یخشی
ایشیدن خوشلیک قیلدیلر. کېنجه‌بای صنفا‌اشلری ایچیده توغری‌لیککه
مشهور بولدی.

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- توغریلیک باره‌سیده اوقووچیلر سویه‌سیگه یره‌شه سوزلنگ.
- ۲- درس نتیجه سینی اوقووچیلرگه توشونتیرینگ.
- ۳- درس متنی‌دن کیشی‌لر و نرسه‌لر آتینی تئلب، تخته‌گه یازیب، اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزيز اوقوچيلر!

۱- تخته گه يازيلگن ينگى سۆزلرنى دفترلرينگيزگه يازيب، هر بير سۆز بيلن گپ توزينگ.

۲- تۇغريليك فايدهلرينى بيرمه-بير ايتينگ.

۳- كېنجه باي نينگ قىلگن ايشى باره سيدة گروپلرگه بۆلينيپ، بحث قىلينگ.

۴- كيشى لر و نرسه لر نينگ آتيني متن دن تاپيب، ايتينگ.

سينش:

۱- اوقوچيلر، كېنجه باي نينگ تۇغرى ليگى و صداقتى باره سيدة سۆزلەى آلە ديلرمى؟

۲- اوقوچيلر، كېنجه باي نينگ نانوا گه نيمه دېگنى حقيده سۆزلەى آلە ديلرمى؟

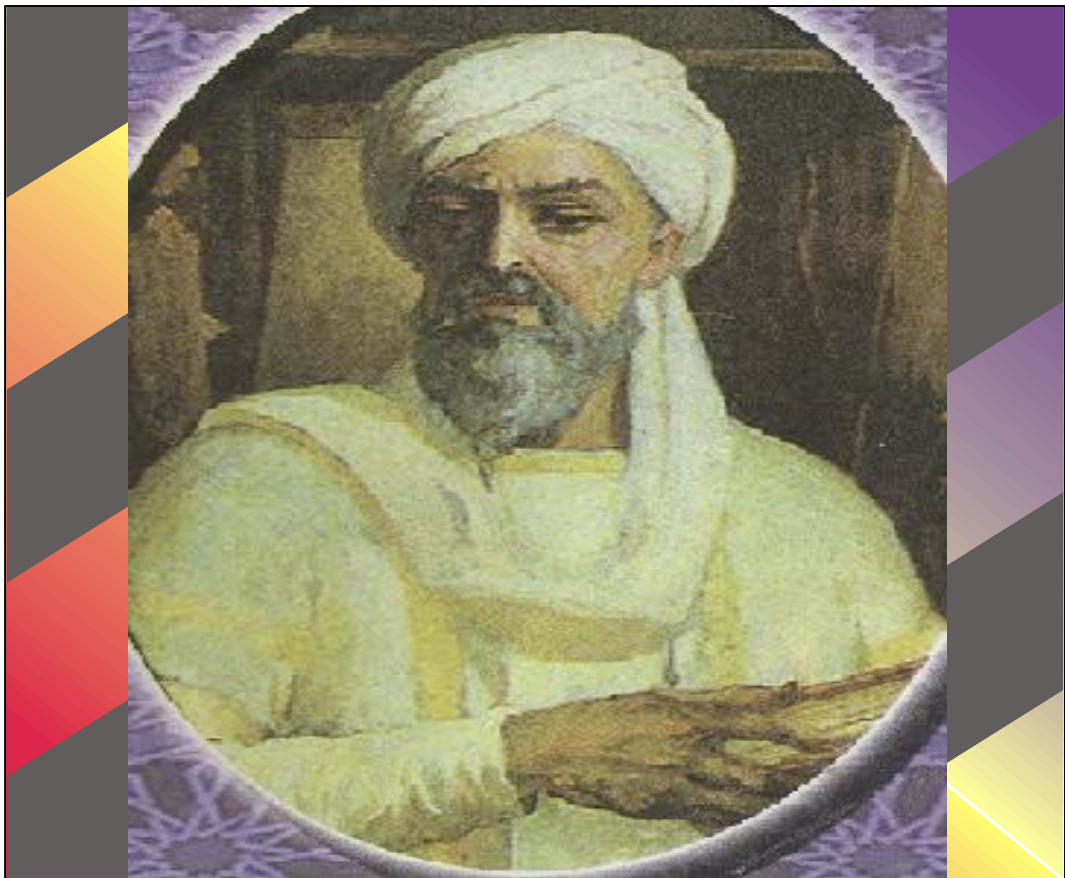
اوى تاپشيريغى:

كېنجه باي گه اوخشە گن آدم لرينىڭ آت لرينى تاپيب، قىلگن ايش لرينى اېرتە گە صنفداش لرينگيزگە حكاية قىلينگ.

يىگىرمە ئوقۇيىنچى درس

ھەد: بىلىم اۋرگىنىش گە قىزىقىش و ھر ياشدە بىلىم اۋرگىنىش كېرەكلىگىنى
توشۇنىش.

- ۱- علم اۋرگىنىش بارەسىدە سۆزلەنگ.
- ۲- علمسىز و جاھل كىشى بارەسىدە سۆزلەي آلەسىزمى؟
- ۳- علم بۆلمە گندە بو گونكى ترقىيات نىنگ يوز بېرىشى ممكن اېدىمى؟

بېشىك دن قېرگچە، بىلىم اۋرگن

ياشى يېتمىش بېشىگە يېتگن بىركىشى، اۋلىم حالتدە ياتگن اېدى.
خاتىن-بالەلرى و يقىن قىرىنداشلرى تېگرەگى گە يىغىلىپ، اۋلتىرگن اېدىلر.

شو چاغده، كسل نینگ دۇستلريدن بيري يانيگه باريب، حاليني سۇرهدى. كسل كيشى اېشيتيلر-اېشيتيلمس تاووش بيلن سۇزلب، دۇستيگه: سيزدن بيرمسالة نى سۇرهگن اېديم. ممكن بۇلسه، حاضرمېنگه جوابيني آيتىنگ، دېدى.

دۇستى آيتدى: سيز، كسل سيز. ساغليگىنگىز يىخشى اېمس. شوندهى حالتده مسالة جوابى نىنگ نيمه كېرەگى بار؟

كسل كيشى آيتدى: شو مسالة نى بىليپ اولسم يىخشى مى يا بيلمەى، جھالتده دنيادن كېتسم يىخشى مى؟

دۇستى، مسالة جوابيني آيتىپ، كسل نىنگ يانيدن چىقىپ كېتدى. اونىنگ چىقىشى بيلن، كسل نىنگ اوييدن يىغى- سىغى تاووشى اېشيتيلدى. كسل نىنگ دۇستى شاشىليپ، كسل آلديگه قېتىپ كېلدى. قرهسە، كسل اولىپ قالگن اېكن.

شوكسل كيشى نىنگ كىمليگىنى بىلەسيزمى؟

شوكيشى نىنگ آتى، ابوريحان البېرونى دير. بېرونى اۋزېپك اولوسى نىنگ اېنگ بويوك عالم لريدن بۇليپ، علم يۇليده جوده محنتلر چىكىپ، كۇپ خدمتلر قىلگن. بېرونى هجرى (۴۲۷) نچى يىلده يېتميش بېش ياشده وفات اېتدى. او، بيرىوز و اۋن اوچ (۱۱۳) كتاب و رساله يازگن اېدى. اونىنگ يازگن كتابلرى، رياضيات، جغرافيه، نجوم، طب، جيولوجى، داروشناسليك، مردم شناسليك و باشقه علم لرگه تېگىشلى دير.

ابوریحان بېرونی نینگ وفاتیدن قریب مینگ ییل اؤتگن بؤلسه ده،
حالی هم اونینگ کتابلردن علمی تحقیقات لرده فایده لنیله دی.

حرمتلی اؤقیتو وچی!

- ۱- بېشیک دن قبر گچه بیلیم اؤرگن.
- یوقارده گی حدیث شریف معنا سی حقیده اؤقووچیلر سویه سیگه یره شه،
معلومات بېرسین.
- ۲- ابوریحان بېرونی باره سیده قیسقه معلومات بېرینگ.

عزیز اؤقووچیلر!

- ۱- "علم اؤرگنیش، برچه مسلمان ابرکک و خاتین- قیزلرگه کبره ک لیگی حقیده
سؤزلنگ" دېگن، پیغمبریمیز حدیث لری باره سیده سؤزلنگ.
- ۲- قوییده گی گپلرنی "کیم" و "نیمه" بیلن سؤراق گپگه اؤزگرتیرینگ:
- یاشی یېتمیش بېشگه یېتگن بیرکیشی اولیم حالتده یاتگن اېدی.
- سیزدن بیرمسأله نی سؤره گن اېدیم. ممکن بؤلسه، حاضر مېنگه جوابینی
آیتینگ.

سینش:

- ۱- اؤقووچیلر، علم اؤرگنیش نینگ اهمیتی نی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اؤقووچیلر، ابوریحان بېرونی باره سیده قیسقه معلومات بېره آله دیلرمی؟

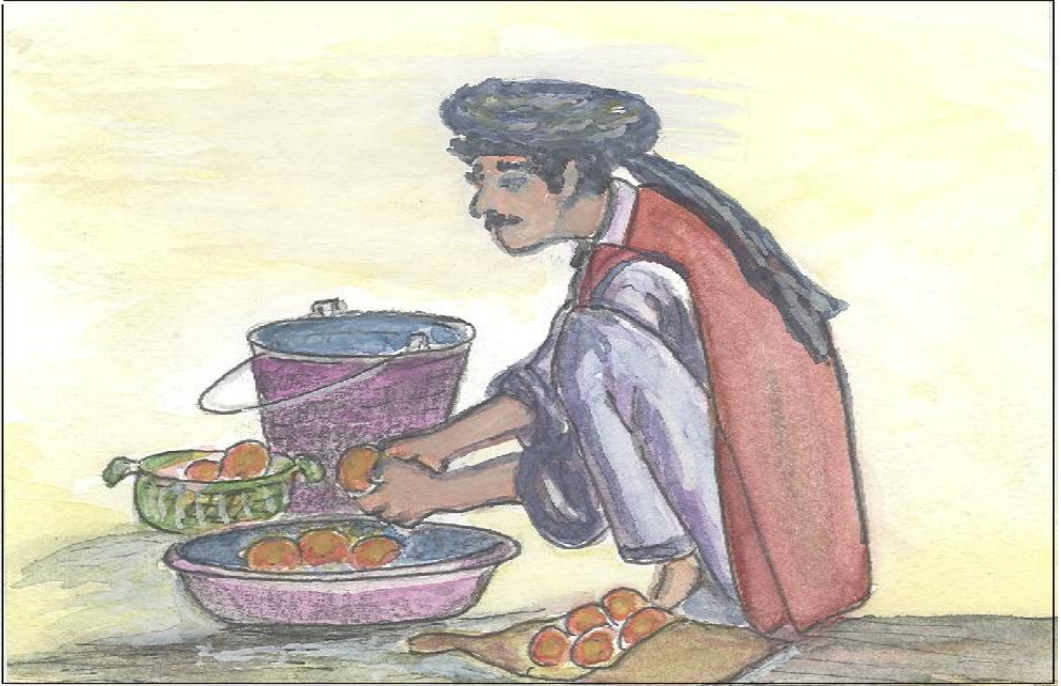
اوی تاپشیریغی:

- قوییده گی گپنی دفترلرینگیزگه یازیب، شو باره ده نېچه جمله یازیب کېلینگ:
- "بېشیک دن قبر گچه بیلیم اؤرگن."
(حدیث شریف)

اوتیزینچی درس

هدف: میکروب باره سیده معلومات تاپیش، اوندن اؤزنی اسرهش یؤل لرینی بیلش و ساغلیق قیزیقش.

- ۱- میکروب باره سیده معلومات بیره آله سیزمی؟
- ۲- میکروب لر کؤپراق قه یپرلرده یشب، کؤپه یه دی؟
- ۳- اؤزیمیزنی میکروب دن قنده ی اسره ی آله میز؟

میکروب

باله م، بونکته نی دایم ایشیتگیل

حقیقت نی همپشه یخشی بیلگیل

کیشی لر یاوی میکروب هرزمان دیر

بلا و آفت و هم خصم جان دیر

هر آفت دن ميكروب لر دير يامانراق
كسل ليكلر يره تگه ي عالمه، باق
قىلر توپراق ايچيده اؤزنى پنهان
عذابده كېچه، كوندوز اوندن انسان
قۇلىنگنى پاك سقله هر زمان يوو
تيارلب اؤزىنگه صابون بيله سوو
اوزاق سقله چييين لردن اؤزىنگنى
يوز و قۇل و آياق و هم كؤزىنگنى
يوويب مېوه بيله هم سبزيجات نى
كوچىنگنى صرف ايتيب، اسره حيات نى
كثيف نرسه بۇلر ميكروب كانى
ياووق بۇلمه اونگه، كؤپ دير زيانى

آته لرسؤزى:
پاك ليگىنگ - ساغ ليگىنگ.

حرمتلى اؤقيتووجى!

- ۱- ميكروب باره سيدة اؤقوچيلر سويه سيگه يره شه سؤزلنگ.
- ۲- ميكروب دن اؤزنى سقلش يۇللارنى اؤقوچيلرگه بيلديرىنگ.
- ۳- ميكروب باره سيدة يازيلگن شعرىنگ معنى و مفهومىنى اؤقوچيلرگه توشونتيرىنگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- اوقوچیلر، گروه شکلیده میکروب باره‌سیده سئوز لشیب، آخر چاغده هر گروه دن بیر اوقوچی تخته یانیکه باریب، میکروب باره‌سیده معلومات بېرسین.
- ۲- هریر اوقوچی شومتندن بیر مصرع نی اوقیب، باشقه‌لرگه معنی قیلسین.
- ۳- هر اوقوچی اوزنیدن توریب، میکروب دن اوزینی اسره‌ش یول‌لرینی باشقه‌لرگه ایتیپ بېرسین.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر میکروب باره‌سیده قیسقه معلومات بېره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر میکروب دن اوزلرینی اسره‌ش یول‌لرینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

میکروب ضررلری باره‌سیده دفترلر ینگیزگه قیسقه معلومات یازیب کپلینگ.

اؤتیز بیرینچی درس

هدف: یوویلمه گن مېوهر ضررلرینی بیلش و پاکیزه لیک باره سیده یازیش و سؤزلش.

- ۱- بازاردن آلمه ساتیب آلیب، اونى یوومه ی یېسنگیز یخشی می؟
- ۲- شفتالو باره سیده سؤزله ی آله سیز می؟
- ۳- یوویلمه گن مېوهر، یېیشی نینگ ضررلرینی آیته آله سیز می؟

یوویلمه گن شفتالو

عبدالله بیلن ابرکین صنفداش دیرلر. هراپرته ایکاولری بیر- بیرینی چقیریب، مکتب تامانگه جؤنه یدیلر. بیر کونی ایکاولری مکتب گه بارر ایدیلر. یؤل ده، ارا به ده شفتالو ساتیب تورگن کیشی بیلن اوچره شدیلر. عبدالله، ابرکین گه آیتدی: مېنینگ بېش افغانیم بار. سېن هم بېش افغانی بېر، شفتالو ساتیب آله میز. ابرکین هم چؤنتگیدن بېش افغانی چیقردی. ایکاولری شفتالو ساتووچی دن اؤن

افغانیګه شفتالو ساتیب آلدیلر. بیر چپتګه باریب اولتیریپ، شفتالو نی ییدیلر. سونګ مکتب تامانګه یول آلدیلر. نېچه دقیقه دن سونګ، ابرکین قارنی نی اوشلب، عبدالله ګه ایتدی: عبدالله! مېنینګ قارنیم آغریدی.

عبدالله ایتدی: مېنینګ قارنیم هم آغریماق ده.

ایکاولری کؤپ قینه لیب، مکتبګه یتیب باردیلر. صنف ګه کیریپ، چوکی لریده اولتیرګندن سونګ، قارین لری نینگ آغریغی کؤپه ییب ایکاولری آه و ناله قیله باشله دیلر.

استادلری سؤره دی: عزیز اوقو وچیلریم، سیزلرګه نیمه بؤلدی؟ نیمه اوچون قېنله سیزلر؟

ابرکین ایتدی: قارنیمیز آغریب قالدی.

اوقیتو وچی سؤره دی: ابرته لب نیمه یېګن اېدینګیز؟

ابرکین بیلن عبدالله ایتدیلر: نان یېدیک، چای ایچدیک. باشقه نرسه یېګنیمیز یوق، لېکن یولده اون افغانیګه شفتالو ساتیب آلیب یېدیک.

استادلری ایتدی: سیزلر اوشه شفتالو نی یوومه ییپ سیزلر، شونینگ اوچون، بو کسل لیکه یولقیب سیزلر. اېسینګیزده بؤلسین، کېلګوسیده مېوه لرنی یوومه ییپمنګ. حاضر تورینگ، داکترګه باره یلیک.

استادلری، ابرکین بیلن عبدالله نی داکترګه آلیب باردی. داکتر اولرنی معاینه قیلیپ، دوا بېردی. عبدالله بیلن ابرکین استادلریګه، کېلګو سیده مېوه لرنی یوومه ییپمس لیکه وعده بېردیلر.

حرمتلى اوقيتوچى !

- ۱- اوقوچيلرگه دايم مېۋەلرنى يويىپ يېيىشلىرى بارەسىدە ئاكيد قىلىنىڭ.
- ۲- اوقوچيلار نىنگ سويەسىگە يەر شە، يويىلمەگن و ناپاك مېۋەلر نىنگ ضررلىرىنى توشونتىرىنىڭ.
- ۳- اوقوچيلرگە پاكلىك و تازەلىك بارەسىدە معلومات بېرىنىڭ.

عزيز اوقوچيلار!

- ۱- قويدەگى سۇراقلرگە جواب بېرىنىڭ:
 - عبدالله بيلن ابركىن نيمە ايش قىلدیلر؟
 - عبدالله بيلن ابركىن قندەى كسللىككە يۇلىق دیلر؟
 - عبدالله بيلن ابركىن نى كيم داکترگە آلیب باردى؟
- ۲- قويدەگى سۇزلرنىنگ حرفلىرىنى آیرى- آیرى يازىنىڭ:
كتاب، قلم، پىنسل، كسل، كېلگوسىدە.

سىنىش:

- ۱- اوقوچيلر، يويىلمەگن مېۋەلر ضررلىرىنى بېلىپ دېلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، درس متنى دن ىنگى سۇزلرنى تختهگە يازىپ، اونگە كپ توزە آلەدىلرمى؟

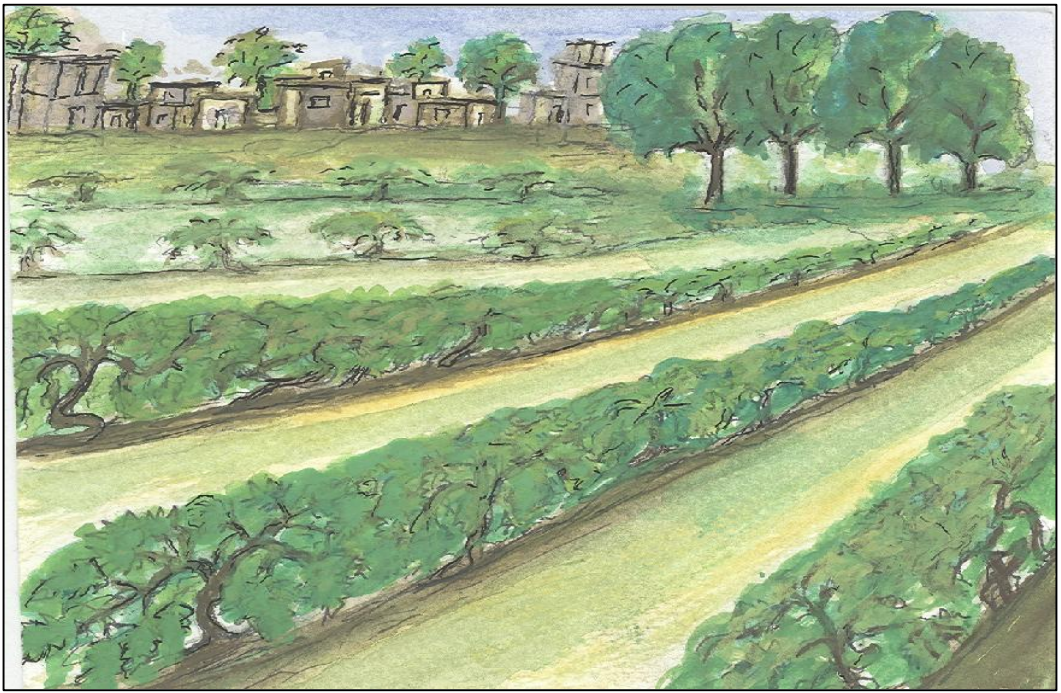
اوى تاپشيريغى:

قويدەگى بۇش جايلرنى مناسب سۇزلر بيلن تولدېرىپ، دفترلىنىگىزگە يازىپ كېلىنىڭ:
عبدالله بيلن ابركىن دېرلر. ھراپرتە بېر چقىرىپ،
مكتب تامانگە

اوتیز ایگینچی درس

هدف: اوزوم باره سیده معلومات تاپیش، اونینگ تورلرینی بیلیش، اقتصادی فایده لریدن آگاه بولیش و اونینگ اپکیشی گه قیزیقیش.

- ۱- اوزوم باره سیده معلومات بېره آله سیزمی؟
- ۲- نېچه تور اوزوم نینگ آتینی ایتینگ.
- ۳- اوزوم تاکینی اپکیش و اوندن فایده آلیش باره سیده سؤزلنگ؟

اوزوم

اوزوم، مېوه لر نینگ بیر توری دیر. اوزوم، پیشگندن سؤنگ كۆپ شیرین ومزه لی بؤلّه دی. اوزوم ساغیللققه كۆپ فایده لی دیر. اوزوم باغلری اولكه میز نینگ پروان، قندهار، فاریاب، تخار، غزنی، هرات، جوزجان، سرپل، سمنگان، بلخ و کابل ولایت لریده كۆپراق دیر. شونینگدېك، اوزوم تورلری

كۆپ بۆلۈپ، آق كۈشمۈش، قىرەكۈشمۈش، حىسنى، طائىفى، چال، آبجۇش،
آتەلمەچى، خىلى، شەبابى، صاحىبى، زاغ كەلە و باشقە بىرقنچە آتەر بىلەن
اتەلەدى.

اوزوم باغ ايشلرى بىلەن شۇغلەنۈۈچىلەر باغدار و اوزومگە باغلىق ايشلەر
باغدار چىلىك دېمەك، ايتىلەدى. اوزوم تاكلىرى نىنگ شاخلىرى حوت آيىدە
كېسىلەدى. يىخشى حاصل بېرەدىگەن شاخلىرىنى اىگى يا اوچ قىرچ قۇيىپ،
كېسەدىلەر و تاكلىرىنىگ تۈبلىرىنى بېل اۈرىپ، يۈمىشەتەدىلەر. مەينەن و قتدە تاك
باغلىرىنى سوغارىپ، ياۋايى اۋتلىرىنى اۋرىپ آلەدىلەر.

كۈز فصلىدە قۇرىتىلەدىگەن اوزوم نى قۇياش حرارتىگە قۇيىپ، قۇرىتىپ
آلەدىلەر. اوزوم دىن تازە و قۇرىتىلگەن شەكلدە فائىدەلىنەلەدى. اۈلكە مىز تاجرلىرى
تازە اوزوم و مېيىز نى باشقە اۈلكەلەرگە يىبارىپ، جۈدە كۆپ فائىدە آلەدىلەر.

* * *

حرمتلى اۆقۇتۇۋچى!

- ۱- اوزوم فائىدەلىرى بارەسىدە سۆزلەنگە.
- ۲- اوزوم باغلىرىگە اېگە بولگەن ولایتلر آتۇنى تختهگە يازىپ، اۆقۇۋچىلر نى توشۇنتۇرىنگە.
- ۳- اوزوم تاكىنى اۋستىرىش يۇللىرىنى اۆقۇۋچىلەرگە بىلدۈرىنگە.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- هر بير اوقوچى اؤرنیدن توريب، اوزوم فايدهلرينى باشقه لرگه ايتسين.
- ۲- قوييده گى هر بير سؤز بيلن گپ توزينگ:
- اوزوم، مزهلى، باغدارچيليك، تاك، كوز، فايده.
- ۳- بير نېچه تور اوزوم نينگ آتيني ايتينگ.
- ۴- اوزوم دن قندهى فايده آينه دى؟

سېنش:

- ۱- اوقوچيلر، اوزوم باره سيده معلومات بېره آله ديلىمى؟
- ۲- اوقوچيلر، اوزوم دن فايده لنيش يول لرى نى بيليپ ديلىمى؟
- ۳- اوزوم باغيني كؤركم لشتيريش يول لرى نى بيليپ ديلىمى؟

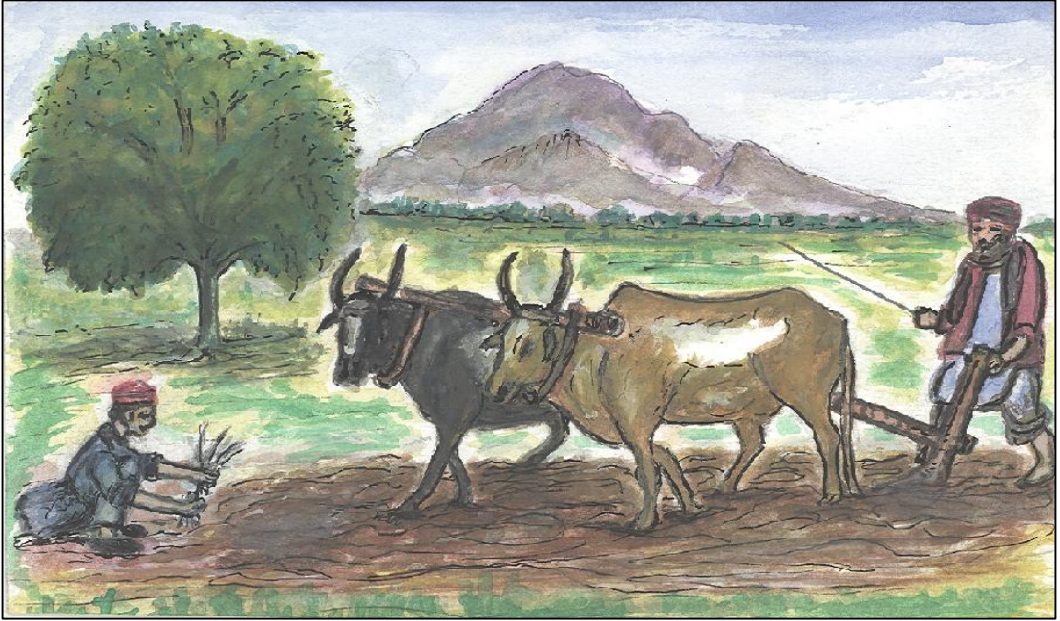
اوى تاپشيريغى:

اوزوم فايدهلرينى دفترلرينگيزگه يازيب كېلينگ.

اۆتیز اوچینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ ایش حالتی نی، "نیمه قیله دی؟" و "نیمه قیلدی؟" سؤراقلر آرقلی بیلیش.

- ۱- دهقان نیمه ایش قیله دی؟
- ۲- چۆپانلر نیمه ایش قیله دیلر؟
- ۳- اۆقوچیلر نیمه ایش قیلدیلر؟
- ۴- سیز نیمه ایش قیله سیز؟

ایشچی عایله

سنجر بیلن ارسلان ایگگی اینی- آغه دیلر. سنجر، ارسلان نینگ اکه سی بولیب، ایکاولری بیر- بیرلری بیلن دایم یاردم لشه دیلر. سنجر یېرنی بېل بیلن آغدرگن چاغده، ارسلان یېرنینگ اجریق لرینی تېره دی. سنجر هۆکیزلرنی آلیب، قوش هیده گنی کېتسه، ارسلان هۆکیزلرگه اؤت اؤریب قویه دی. ارسلان اۆقوچی دیر. سنجر، ارسلان گه مکتب اوچون کبره ک بؤلگن نرسه لرینی ساتیب آلیب بېره دی.

آنه‌لری هم دایم اولر بیلن یاردم‌لشه دی. آته‌لری اېسه بیر کېکسه چال دیر. او، دهقانچیلیک ایش‌لریده سنجر و ارسلان گه یؤل - یئوریک کؤرستیپ توره دی.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- نیمه قیله دی؟ نیمه قیله‌ی؟ نیمه قیلدی؟ نیمه قیلماقچی؟ نیمه قیله‌سیز؟
کبی سؤراق‌لر بیلن سؤراق گپ‌لر نی توزیب، اوقووچیلر دن جوابینی ایستنگ.
- ۲- یوقاریده‌گی متن‌دن سؤراق گپ‌لرنی توزیب، اوقووچیلر دن جوابینی سؤره‌نگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قوییده‌گی سؤراق‌لرگه جواب بېرینگ:
 - اوردک سوو ده نیمه قیله دی؟
 - باله‌لر مکتب ده نیمه قیله دیلر؟
 - قلم بیلن نیمه ایش قیله‌سیز؟
 - نجار نیمه قیله دی؟
 - تیکووچی نیمه قیله دی؟
- ۲- قوییده‌گی گپ‌لرینگ بؤش یېرلرینی، مناسب سؤزلر بیلن تولدیرینگ:
 - نگیز نیمه ایش قیله دی؟ - آته م قیله دی.
 - سیزلر قچان اویقو گه کپته سیزلر؟
 - بیزلر ساعت توقیزده گه کپته میز.
 - مېن آتم گه دهقانچیلیک ایشلری ده بېره من.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، کیشی‌لرون‌سه‌لر نینگ ایش حالتینی بیلیپ دیلمی؟
- ۲- اوقووچیلر، "نیمه قیله دی؟" و "نیمه قیلدی؟" سؤزلر بیلن سؤراق گپ‌لرنی توزه آله دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

هر بیر اوقووچی بېشته سؤراق گپنی، "نیمه قیلدی؟" و "نیمه قیله دی؟". سؤراق سؤزلری بیلن توزیب، دفترلیگه یازیب کپلسین.

اۆتیز تۆرتینچی درس

هدف: یاردملشیش بیلن قیزیقیش، اویلب ایش قیلش و کۆپلیک کوچیگه ایشانیش
فایده لرینی بیلیش.

- ۱- اویلمی قیلینگن ایش نتیجه سی باره سیده سۆزلنگ؟
- ۲- حشر آرقملی بحرله دیگن ایش باره سیده آتلر سۆزیدن بیلسنگیز، ایتینگ.

آق کفتر

بیر خیل کفتر آسمانگه جولان اوریب، سلقین هوا ده، دلهلر و اؤرمانلر ده ابرکین
اوجیب یورگن ایدیلر. چرچب قالگن لریده بیرکته درخت نینگ اوستیگه قوندیلر.
درخت آستیده بیر آوچی توزاق قویب، دان سپیپ قویگن ایدی. کفترلر، دان نی
کۆریب، درختدن اېندیلر. دان ییپیمیز دېب، توزاققه ایلیندیلر.
کفترلر نینگ خیلیده بیر آق کفتر بار ایدی. بوکفتر کۆپ سېزگیر ایدی. اورتاق
لرینی قیچقیریب، ایتدی:

"اورتاق لر، ایلگری راق، بویخشی دان نیمه اوچون بو بیرگه تشلنگن لیگینی
آزگینه اویله سک، بویلاگه یول یقمس ایدیک. حاضر هم یخشی راق اویلب، بیر-
بیریمیز بیلن یاردم لشمسک، شو حالت دن قوتیله آلمیز. حاضر بیر لحظه دم آلینگلر،
سؤنگ مېنینگ بو یروغیمگه قره ب، ایش قیلینگلر."

آوچی، توزاققه توشگن کفترلرنی کوریب، آماقچی بولیب، یوگوردی. آق کفتر
باشقه کفترلرگه ایتدی: "بیر دنیگه بار کوچینگیز بیلن هواگه اوچینگلر!"

کفترلر کوچلری باریچه هواگه اوچدیلر. آوچی، کفترلر بیر لحظه دن سؤنگ
چرچب، ینه بیرگه قؤنه دیلر دېب، توردی؛ لېکن کفترلر کوچلری باریچه اوچیب،
آوچی نینگ کوزیدن غایب بولدیلر. آق کفتر، کفترلر خیلینی بیر اریق بویگه
توشیردی. او پیرده قدیم دن آق کفتر نینگ بیر سیچقان اورتاغی یشر ایدی. سیچقان،
کفترلر قناتی سېسی نی اېشیتیب، تشقیرگه چیقدی. قره سه، آق کفتر و اونینگ
اورتاقلری توزاققه ایلینگن دیرلر. سیچقان کېلیب، سلام لشیب، آق کفتر توزاغی ایپی
نی قیرقیب باشله دی.

آق کفتر ایتدی: مېندن ایلگری اورتاق لیریم نینگ آیاق لیرینی بؤشت، سؤنگ
مېنینگ آلدیمگه کېل.

سیچقان، برچه کفترلر آیاغینی توزاقدن بؤشتدی. آخرچاغده اورتاغی، آق کفترنی
قوتقردی. کفترلر توزاقدن قوتیلیب، سیچقاندن کؤپ تشکرلر قیلیب، قووانیب
کؤککه قره ب اوچدیلر. بوندن سؤنگ، توزاق نی کورمه ی، دانه گه الدنمس لیککه
و دایم اویلب ایش قیلشگه عهد قیلدیلر.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- حكايه فايده سىنى اوقوچىلرگه ايتىنگ.
- ۲- بىرلىك و ياردم لىشيش باره سىده معلومات بېرىنگ.
- ۳- باشقه شوندهى حكايه بىلسنگىز، اوقوچىلرگه ايتىپ بېرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- قويدهگى حرفلر نىنگ هر بىرى بىلن آيرى- آيرى سؤزلر توزىنگ:
چ، ف، ل، ك، م، ن، ع، غ، و.
- ۲- قويدهگى هر بىر سؤز بىلن گپ توزىنگ:
اېركىن، قىزىق، اوچى، آلماقچى، اورتاق، اىپ، توزاق.
- ۳- نىمه قىله دى؟، نىمه قىلدى؟، نىمه قىلماقچى؟ سؤراقلر بىلن نېچە سؤراق گپ توزىنگ.

سىنىش:

- ۱- اوقوچىلر، بىرلىك و ياردم لىشيش باره سىده معلومات بېره آله دىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، قىيىن چىلىكلرده اويىل ايش قىلىشنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۳- اوقوچىلر، آق كفتىر حكايه سى نتيجه سىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

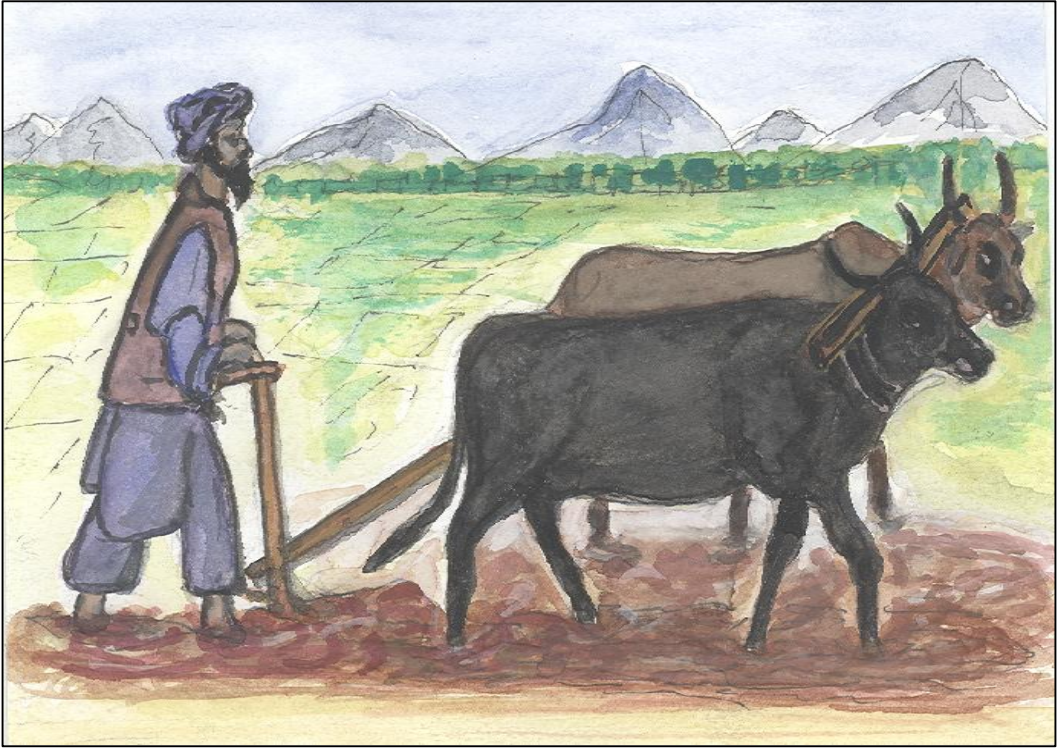
قويدهگى گپ نى كتابچەلر نىنگىزگه يازىنگ:

كفتىرلر توزاقدن قوتىلىپ، سىچقاندىن كۆپ تشكرلر قىلىپ، قىوانىپ كۆككە قرەب اوچدىلر. بوندن سۆنگ توزاقتى كۆرمەى، دانهگە الدنمىسلىككە و دايم اويىل ايش قىلىشكە عهد قىلدىلر.

اۆتیز بېشینچی درس

هدف: دهقانچیلیک باره سیده معلومات تاپیش، دهقان نی قدرلش و محنت لرینی بهالب، حرمت اپتیش.

- ۱- دهقانچیلیک باره سیده معلومات بېره آله سیزی می؟
- ۲- دهقانچیلیک اسباب لری باره سیده معلومات بېرینگ.
- ۳- بوغدای باره سیده معلومات بېره آله سیزی می؟

دهقان

دایم محنت چپکر دهقان	بوغدای، ارپه اپکر دهقان
شوق بیلن ایش قیلر دهقان	آباد بولسین اولکه میز دېب
کنجد- زغیر سپر دهقان	هارگینی بیلمه ی مدام
تینمه ی پخته تېرر دهقان	بېلینی محکم باغله بان

اۋز ایشیگه کپتر دهقان

کۆرسک همپشه اپرتە لب

دایم محنت قیلر دهقان

اولوس نینگ راحتی اوچون

داکتر عبدالسلام آثم

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- دهقانچیلیک باره سیده قیسقه معلومات بېرىنگ.
- ۲- دهقان باره سیده معلومات بېرىپ، اولکه ميز نینگ کۆپ اھالیسی دهقانچیلیک ایشلری بیلن شغل لنگن لیکلرینی بیلدیرسین.
- ۳- اوقوچیلرنی تۈپلپ، دهقان باره سیده ایتیلگن شعرنی اوقیتتیرنگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- اولکه میزده اپکیله دیگن نرسه لر آتینی ایتینگ.
 - ۲- دهقانچیلیک باره سیده قیسقه بیر مطلب یازینگ.
 - ۳- قوییده گی هریرسۆز بیلن گپ توزینگ:
- بوغداي، ارپه، محنت، نېچه، دهقان، محکم

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، دهقان باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، دهقان شعرینی اوقی آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

دهقان شعرینی کتابچه لرینگیزگه یازیب کپلینگ.

اوتیز آلتینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ صفتینی بیلش و گپلرده ایشلتیش.

- ۱- توز نینگ مزه سی شۆر، شکر نینگ مزه سی قندهی دیر؟
- ۲- کوندوز یاختی، کبچه قندهی دیر؟
- ۳- قتیق قویوق، سوت قندهی دیر؟
- ۴- پخته یومشاق، تاش قندهی دیر؟
- ۵- قار نینگ رنگی آق، کومیر نینگ رنگی قندهی دیر؟

صفت: نرسه لر بېلگی سی نی بیلدیروچی سۆزلر تورکومی، صفت دېيله دی.

کوز فصلی

اېلمراد، ذهنلی اؤقووچیلردن دیر. هر نرسه باره سیده آته سی آقمرادبای دن سؤرهیدی. آقمرادبای کؤپ معلوماتلی کیشی دیر. کوز فصلی اېدی. بیرکون اېلمراد، آته سی بیلن سېکین- سېکین باغچه لریده یورر اېدیله. قره سه لر، درختلر نینگ پیراغی سرغه ییب، درختلر آستیکه توشیب، گۆزل منظره نی

یرەتگن اېکن.

اېلمراد، آتە سیدن کوز فصلی بارەسیدە سۆرە دی. آتە سی ایتدی: میزان،
عقرب و قوس، کوز فصلی نینگ آیلری دیر. شو فصلدە درختلر نینگ پیراغی سې-
سریغ بۆلیب، کۆپ چیرایلی کۆرینە دی. بیر خیل قوشلر ایسیق جایلر گە کۆچە
دیلر. دەقانلر حاصل نی تۆپلەب، قیش آذوقە سینی ییغە دیلر. کېلە جک نی اۆیلە-
گن چۆپانلر پخاللرنی ییغیب، قوی لری نینگ قیش لیک یېمى اوچون اسرەیدیلر.
کوز شمالی گوریللەب، ەرتاماندن اېسەدی. درختلر پیراغی پېرگە توشەدی و برچە
آدملر قیش آذوقە سینی ساتیب آلیب، ییغە دیلر.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- کیشی لر و نرسەلر نینگ صفتینی اوقوچیلرگە بیلدیرینگ.
- ۲- کیشی لر و نرسەلر بارەسیدە نېچە گپ توزیب، صفتی نی اوقوچیلردن سۆرەنگ.
- ۳- کوز بارەسیدە اوقوچیلرگە معلومات بېرینگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- قوییدەگی سؤراقلرگە جواب بېرینگ:
 - اېلمراد قندەی اوقوچی دیر؟
 - آقمرادباي قندەی کیشی دیر؟
 - کوز فصلیدە درختلر پیراغی قندەی بۆلە دی؟
 - چۆپان لر پخال لرنی نیمە اوچون ییغە دیلر؟
 - کوز فصلی دە بیر خیل قوشلر قندە ی پېرلرگە کۆچە دیلر؟
- ۲- قوییدەگی گپ لردە صفتلرنی کۆرسەتینگ:
 - آق پختە، سریغ پیلە، تازە هوا، تینیق سوو، یومشاق یونگ.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، کیشی لر و نرسه لر نینگ صفتینی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، گپلرده صفت نی ایشلته آله دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیلر، کوز فصلی باره سیده سؤزلهی آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

کوز فصلی درسینی کتابچه لر نینگ یازیب، صفت لر نی متندن چیقريب، علیحده یازیب کپلینگ.

اۆتیز يېتىنچى درس

هدف: طعام يېيش آدابى نى بىلىش و پاكيژهلىك گه قىزىقىش.

۱- طعام يېيش دن آلدن نيمه ايش قىلەسىز؟

۲- يېمك دن آلدن نيمه نى اوقىيسىز؟

۳- يېمك نى قىسى قۇلىنگىز بىلن يېيسىز؟

طعام يېيش آدابى

يۇلداش نىنگ آنە سى طعام نى دسترخوان اوستىگه قويدى. يۇلداش،

"بسم الله" دېمەى و قۇلىنى يۇومەى طعام يېماققە باشلەدى. يۇلداش نىنگ آتە

سى، اونىنگ قۇلىنى توتىب ايتدى:

"يۇلداش جان، طعام يېماقدن آلدن قۇل لرنى يۇويش كېرەك. اوندىن سۇنگ

دسترخوان اطرافىگه اولتۇرىپ، "بسم الله الرحمن الرحيم" دېپ، طعام نى يېيلىك.

ھركىم اۆز آلدىدن و طبق نىنگ بىر چېكە سىدن يېيش كېرەك.

طبق نینگ اۋرتە سى يا باشقەر تامانىگە قۇل اوزەتەش، كۈتە-كۈتە لقمە آلىش، اويان-بويانگە قرەش، طعام يېماق آداب لريدن اېمس. طعام يېش چاغيدە يۇتل ويا عطسە توتسە، يوزيمىز نى آرقە ميزگە قرەتەشيمىز يا رۇمالچە بيلن قۇلیمىزنى آغزیمىزگە توتەشيمىز كېرەك. طعامنى يېب بۇلگەندن سۇنگ، "الحمد لله" دېب، قۇل و آغزیمىز نى يويوب، ساقچى (دستپاك) بيلن اريتەشيمىز كېرەك دير. يۇلداش، بوندن سۇنگ آتە سى نینگ ایتگن سۇز لريگە عمل قىلىشگە سۇز بېردى.

حرمتلى اوقیتوۋچى!

- ۱- اوقوۋچىلرگە طعام يېماق آدابىنى ايتىپ بېرىنگ.
- ۲- صابون بيلن قۇللرنى يويوش فايده سىنى اوقوۋچىلرگە بىلدېرىنگ.
- ۳- اوقوۋچىلرگە پاكلىك و تازەلىك فايده لرىنى بىلدېرىپ، پاكىزەلىك دە يىشش يىخشى لىگىنى توشونتېرىنگ.

عزيز اوقوۋچىلر!

- ۱- طعام يېش آدابىنى ايتىنگ.
- ۲- قويدەگى سۇزلر نینگ هر بيرىسى بيلن گپ توزىنگ:
- نان، يېمك، طبق، يۇتل، كۈتە-كۈتە، يويوش.
- ۳- قويدەگى گپ لرىنىگ بۇش جايلرىنى تولدېرىنگ:
- طعام يېماقدن آلدین اوندن سۇنگ اولتېرىپ، دېب، طعام يېش، هر كىم يېشى كېرەك دير.
- ۴- متندن نېچە صفت نى تاپىپ، كىتابچە لرىنگىزگە يازىنگ.

سینش:

۱- اوقوچیلر، طعام یېش آدایینی بیلیب دیلرمی؟

۲- اوقوچیلر، پاکلیک بیلن قیزیقیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قویدهگی گپنی دفترلرینگیزگه یازینگ:

طعامنی یېب بؤلگندن سؤنگ "الحمد لله" دېب، قؤل و آغیزیمیزنی یوویب، و ساچیق (دستپاک) بیلن

اریتیشیمیز کهرهک دیر.

اوتیز سگیزینچی درس

هدف: هرکیم اوز حقیگه قانع بولیشی، حرص و قناعت سیزلیک ضرر لرینی بیلیشی.

- ۱- اچیغلنیش دېب، نیمه نی ایته دیلر؟ شوباره ده سوزلنگ.
- ۲- صنفلرینگیزده قیسی اوقوچی چوچوک (شیرین) سوزلی دیر؟
- ۳- اچیغلنیش نینگ فایده سی بارمی؟
- ۴- خرما درختی، نیمه حاصل بېره دی؟

اچیغلنیش ضرر لری

افراسیاب، اوز اوی نینگ باغچه سیده خرما نهال لرینی اېککن اېدی. آی لر و ییل لر محنت چېککندن سونگ، خرما نهال لری کته- کته درخت بولیب، حاصل بېره باشله دی. شو خرما درخت لر قطاریده بیر خرما درختی کؤپراق اوسیب، باشقه خرما درخت لر دن کوره کؤپراق حاصل بېرر اېدی. افراسیاب شو خرما درختگه کؤپراق قره ب، اونی سېویب، آتینی صنوبر قویگن اېدی. صنوبر خرما درختی تورت ییل

یخشی حاصل بېریب، یشنب توردی. کونلردن بیرکونی هېچ نیمه بؤلمه‌ی توریب،
درخت اؤز-اؤزیدن اچیغلب، بینگ-بینگلب ایتدی:

- شونداق سېر حاصل لیک یوره گېم نی آلییدی. بوندن بویان خرما حاصل بېرگیم
کېلمه یدی. افراسیاب گه حاصل بېرگیم نینگ مېنگه نیمه فایده سی بار؟
افراسیاب خفه بؤلسه بؤلسین، دېب، نېچه ییل صنوبر درخت حاصل بېرمه‌ی
قویدی. آخر ده، افراسیاب نینگ امیدی صنوبر خرما درختی دن اوزیلیب، صنوبر
خرما درختی توبدن ارّه لماقچی بولدی.

بیر کونی تامینی یاپماقچی ابدی، بیر بالار کملیک قیلدی. شونده او، ارّه نی
آلیب، صنوبر آتلی خرما درختی نی توبدن ارّه له دی. صنوبر خرما درختی تاووشی
باریچه قیچقیریپ ییغلب، افراسیابگه یلیندی؛ بیراق افراسیاب اونینگ ییغله گنیگه
قولاق سالمه‌ی، توبیدن قیرقیب تشلب، تامیگه بالار قیلدی.

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- خرما درختی باره‌سیده سؤزلب، نېچه دانه خرما نی صنفگه کېلتیریپ، اوقووچیلرگه
کورستینگ.
- ۲- اچیغلنیش ضررلری باره‌سیده سؤزلنگ.
- ۳- ینگى سؤزلر نی تخته‌گه یازیپ، اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- خرما درخت حکایه سینی هر اوقوچی علیحده ایتسین.
- ۲- اچیلنیش ضررلرینی کتابچه لرینگیزگه یازینگ.
- ۳- قوییده گی سؤزلرینگ هر قیسی سی بیلن بیرگپ یازینگ:
باغچه، حاصل، ییل، اچیغ، توب، اره، بالار.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، اچیلنیش ضررلرینی بیلپ دیلمی؟
- ۲- هر بیر اوقوچی صنوبر خرما درختی حکایه سینی ایته آله دیمی؟

اوی تاپشیریغی:

اوقوچیلر، یوقاریده گی متن نینگ نتیجه سی باره سیده نهچه گپ دفترلریگه یازیب کپلسین لر.

اوتیز توقیزینچی درس

هدف: کبلیشیک قوشیمچه لرینی بیلش و گپلرده ایشله تیش.

قوییده گی سؤراقلرده "نی، گه، ده، نینگ، دن" قوشیمچه لر ایشله تیلگن. سیز، کپره کلی جواب نی بپرینگ:

- ۱- قه پیردن کپله یاتیپ سیز؟
- ۲- قیپرگه باره سیز؟
- ۳- قیپرده یشیپ سیز؟
- ۴- کیم نینگ کتابی پؤش قیلینگن دیر؟
- ۵- قیپرلر نی کورگن سیز؟

اوغلاق

اوغلاق اوینی اوتگن زمانلردن قالگن طنطنه لی ملی اویین لریمیزدن دیر. اینیقسه افغانستان نینگ شمال ولایت لریده قیزیقرلی اوغلاق چاپیش اوینی اوتکزیده دی. بای کیشی لریخشی آتلرنی اسرهب، آتلر گه قرهش اوچون بیر کیشی نی مقرر قیله دیلر.

آت باقووچی کیشی گه "سه ییس" دپله دی. سه ییس آتلرنی باقیب، اوغلانق چاپیش گه تیارکیدى.

اوغلانق اوینی کؤپ قیزىق بؤلهدى. اوغلانق اوینی باشلەنیشى دن آلدین کته میدانده بیر دایره چیزه دیلر. بو دایره نی "جور" (حلال دایره سی) دپدیله. شو دایره دن تخمین بېش یوز متر اوزاق راقده بیر بیراق نی یېرگه قدهب قویه دیلر. اوندن سؤنگ، اوغلانقچى لر ایگى گروپگه بولینیب، اوغلانق چا پیش گه باشله یدیله. جوردن اوغلانق نی کؤتریب "تقیم" گه آلیب، آتنی چاپتیریب، بیراقدن ایلنتیره دیله. اوغلانق نی بیراق دن ایلنتیرگن اوغلانقچى گه حکم تامانیدن بیر نمره بېریله دی. اگر اوغلانقچى، اوغلانق نی کېلتیریب، جورگه تشلسه، ایگى نمره بېریله دی. شو اساسده نمره لر سنه لیب، حکم لر تامانیدن آخر چاغده یوتگن گروپ اعلان بولیب، اونگه جایزه بېریله دی. شو بیلن اوغلانق اوینی اوز اداغیگه یېته دی.

* * *

حرمتلى او قیتووچی!

- ۱- اوغلانق اوینی باره سیده او قووچیلرگه معلومات بېرینگ.
- ۲- شو متن ده ایشلەتیلگن کېلیشیک قوشیمچه لرینی کؤرستینگ.
- ۳- نهچى ته کېلیشیک قوشیمچه لرى ایشلەتیلگن گپلرنی تخته گه یازیب، او قووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- متندهگى كېلىشىك قوشىمچەلرىنى كۆرسىتىنگ.
- ۲- قويدىگى گپلردە كېلىشىك قوشىمچەلرىنى اوز اورنىگە قويىنگ:
- بېكتاش، آتە سى حرمت قىلدەدى.
- بابىر اكە سى مغازە بوت ساتىپ آلدى.
- كرىم، كتاب سېۋەدى.
- احمد، اۆتگن كۈنى مزار شريف كېلدى.
- شريفە، ساعت اۋن مكتب كېتە دى.

سېنىش:

- ۱- اوقوچيلر، كېلىشىك قوشىمچەلرىنى يىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، اۋغلاق چاپىش اۋيىنى بارەسىدە معلومات تاپىپ دىلرمى؟

اۋى تاپشيريغى:

كېلىشىك قوشىمچەلرى بىلن سىڭىز تە گپ توزىب، دفترلىرىڭىزگە يازىپ كېلىنگ.

قىرقىنچى درس

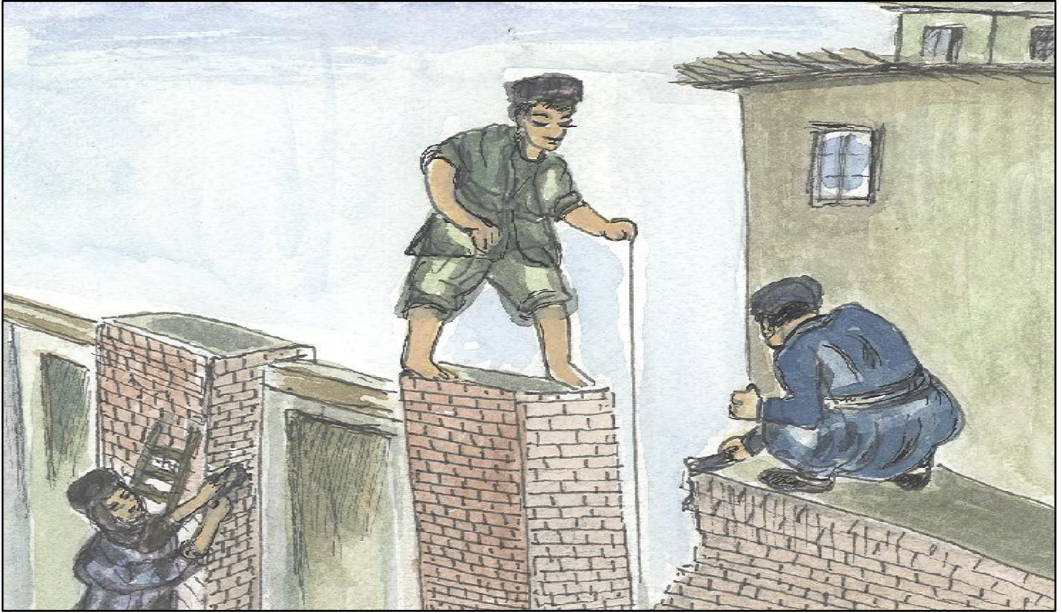
ھەد: عمارت قورۇش بارەسىدە قىسقا مەلۇمات تاپىش، عمارت قورۇش گە كېرەكلى نەرسە

لەرنى بېلىش.

۱- سىز عايلەنگىز بىلەن قەندەي عمارت دە يىشەيسىز؟

۲- عمارتىنگىز دە ایشلەتەلگەن نەسلەر آتەنى ایتەنگ؟

۳- قىشلاغىنگىز دە قەندەي عمارت لەر قورۇلگەن دەر؟

عمارە

بىرىنچى درس ساعەتى باشلەنگەن اېدى. اوقىتۇوچىمىز ینگى درسنى باشلەگەندە،

مۇھەممەد اكرەم اۋرەندەن تۇرىپ، اوقىتۇوچىمىزگە ایتەدى: مەلەم ساحب، سىزدەن بىر ایش

بارەسىدە سۋرەماقچى مەن. اوقىتۇوچىمىز ایتەدى:

- سۋراغىنگ ینگى درس بارەسىدە مى؟

- مۇھەممەد اكرەم ایتەدى: يۇق، درس بارەسىدە اېمەس.

- اوقىتۇوچىمىز ایتەدى: سۋراغىنگ درسەن تشقۇرى بۇلسە، تەفرىح وقىتەدە سۋرە.

اوقیتووچیمیز، درسنى باشله‌دی. درس، ادا غیگه ییتگندن سؤنگ، تفریح زنگی اوریلدی. تفریح وقتیده اوقیتووچیمیز محمداکرم دن سؤره‌دی: محمد اکرم، ایندی سؤراغینگ نی سؤره.

محمد اکرم ایتدی: مېنینگ آتم، بیر عمارت قورماقچی. عمارت گه کبره‌کلی نرسه‌لر آتینی ایتیب، نقشه سینی چیزیب بېرسنگیز، ممنون بؤلر اېدیک.

اوقیتووچیمیز، محمداکرم گه ایتدی: عمارت نینگ نقشه سینی عمارت مهندسی چیزه‌دی. اکهم نینگ اؤغلی، مهندس دیر. کېل، ایکاویمیز اونینگ آلدیگه باریب، اونگه عمارت قوریلهدیگن جانی کورستمیز، یېر موقعیتی نی کورگندن سؤنگ عمارت نقشه سینی چیزیب بېریشینی ایسته‌یمیز.

محمداکرم، اوقیتووچی سیگه منتدارچیلیک بیلدیریب، آته سیگه اوقیتووچی نینگ ایتگن گپلرینی ایتدی. محمد اکرم نینگ آته سی هم بوگپ دن قووانیب، ابرته‌سی مهندس نی عمارت قوریلهدیگن جایگه آلیب باردی.

مهندس، جانی کوریب، اوندن سؤنگ عمارت نقشه سینی چیزیب بېردی. محمد اکرم نینگ آته سی خال محمد اکه، معمار آلیب کېلدی. معمار، نقشه نی کوریب، قوییده‌گی کبره‌کلی نرسه‌لر نینگ کېلتیریلشی نی خال محمد اکه گه ایتدی: پیشیق خشت، تاش، سمند، آهک، گچ، بالار، اېشیک، شیشه، دېره‌زه، قُم، قیرچیق، توپراق، برق سیمی، میخ، چپراستی، ساکت، سیویچ، بویاقلر (رنگلر)، دستگیر، قلفک و باشقه کبره‌کلی نرسه‌لر.

خال محمد اکه، برچه کبره‌کلی نرسه‌لر نی تیارلادی. معمار ایش نی باشله‌دی و ایگی آی آره‌سیده بیر چیرایلی عمارت قوردی. عمارت قوریلگن دن سؤنگ،

خال محمد اكه عايله اعضالى بيلن ينگى قوريلگن عمارت گه كوچيب كېلدیلر و
قوانیب یشەى باشلەدیلر.

* * *

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- يخشى عمارت بارەسىدە اوقوچيلر سويەسىگە يرهشە سۆزلەنگ.
- ۲- عمارت صحنيدە بير چيرايلى باغچە يرهتیش فايده سى بارەسىدە سۆزلەنگ.
- ۳- عمارت گه كېرەكلى نرسەلر نینگ آتى نى اوقوچيلر گه بيلدیرینگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- آشخانه و تشناب گه كېرەكلى نرسەلر نینگ آتینی دفترلرينگيز گه يازینگلر.
 - ۲- متندن كېليشيك قوشيمچەلرى بارگپلر نى تاپيب يازینگ.
 - ۳- قوييدهگى هر بير سۆز بيلن جملە توزینگ:
- عمار، ينگى، تفریح، نقشه، معمار، تاش.

سپینش:

- ۱- اوقوچيلر، يخشى عمارت بارەسىدە سۆزلەى آلەديلمى؟
- ۲- اوقوچيلر، عمارت قوریش اوچون كېرەكلى نرسەلر آتینی آیتە آلەديلمى؟

اوى تاپشیریغى:

متندە كېليشيك قوشيمچەلرى بارگپلر نى دفترلرينگيز گه يازيب كېلینگ.

قىرىق بىرىنچى درس

ھەدەف: مەھبەت ۋە دۈستلىك بارەسىدە مەلۇمات تاپىش ۋە پىغىمىرىمىز ھىزىرت مۇھەممەد (س) مەھبەتى نى اۋقۇۋچىلەر يۈرەگىدە كۆپەيتىرىش.

۱- سىز، كىم نى يەخشى كۆرەسىز؟

۲- پىغىمىرىمىز ھىزىرت مۇھەممەد (س) تۇغرىسىدە سۆزلەي آلەسىز مۇ؟

۳- سەھابەلەر دەپ، كىملەرنى ایتەدیلەر؟

سۈۋسەگەن كىشى

تېۋەسى چەرچەب، كارۋان دىن كېيىن قالگەن اېدى . ھەر قەنچە تېۋەسىنى ھىدەدى، تېۋەسى يۈرەككە دى. چارەسىز بۇلىپ، يۈكلىرى نى ارقەسىگە كۆتۈرۈپ، پىيادە يۈرەباشلەدى. ھەۋا قىزىگەن تېمىر دېكە ايسىق اېدى. سۈۋسەب، چەرچەب، كۈچ سىز بۇلگەن اېدى. آزگىنە دىم آلدى. تېرلىرى اينجۇدېك يۈزىدىن آقپ، بىدىنى آياغىگە

آغیرلیک قیلیب، استه-سپکین یوریب باررابدی؛ لېکن برچه قیین چیلیکلرگه چیده، صبر بیلن دشتلر و تاغ و تاشلرنی گېزدی. بوتون ایستگی پیغمبریمیز و کاروانگه یتیب، قوشیلش ایدی.

پیغمبریمیز، صحابه لر کاروانی بیلن، روملیکلر قشونى نینگ دَمینی قَتریش اوچون شام تامانیگه حرکت قیلگن ایدیلر. اوشه زمانده، آسمانده قرا بولوت کۆریندی. او، اوشه یاققه کپته بپردی. بیرتاش نینگ چوقوریگه آزاق ساووق و تینیق سوو پیغیلگن جایگه یتیشدی. نېچه قولتیم سوو ایچگندن کپین، یوره گیگه بیر گپ کپچیب، سوو ایچیش دن قول تارتدی. مېشینی سوودن تولدیریب، آرقه سیگه کۆتریب یوره باشلەدی. کۆپ چرچه گن بۆلسه هم، صبر و چیدم بیلن چوقورلر وتپهلردن اؤتیب باررابدی. اوزاقدن کۆزی لشکرگه توشدی. وجودیگه ینگى بیرکوچ تاپیلیب، کۆپ قووانیب کپتدی. کۆزیدن قووانچ یاشی آقیب، کۆزینی لشکر قاره سیدن اییرمه ی، ایلدم- ایلدم قدم باسدى.

صحابه لر، اؤزلری تامان یاووقلشیب کپله یاتگن بیر قرا نرسه نى اوزاقدن کۆردیلر. صحابه لر، حضرت محمد (ص) گه ایتدیلر: اگر ابوذر (رض) بۆلسه، قنچه یخشی بۆلردی.

قاره نرسه یاووقلشدى. بیرکیشى لشکر ایچیدن قیچقیردی: آهای! تۆغرى دن هم ابوذر نینگ اؤزی دیر.

پیغمبریمیز نینگ اؤزلری، ابوذر (رض) نى کوتیب آلدیلر. آرقه سیدن یوکلرینی توشیرگندن سؤنگ، ابوذر (رض) حالسيز، ییرگه یېقىلدى. پیغمبریمیز ایتدیلر: ابوذر کۆپ سووسه گن دیر، اونغه سوو بېرىنگلر.

ابوذر (رض)، آهسته تاووش بیلن ایتدی: یوق، مېنده سوو بار.

پیغمبریمیز ایتدیلر: سووینگ بار بۇلسە، نیمە اوچون ایچمە دینگ؟
 ابوذر (رض) ایتدی: یا رسول الله! آتە- آنەم سیزگە فدا بۇلسین. بیرتاش نینگ
 چوقوریدە ساووق سووتاپدیم. آزگینه ایچگن ایدیم. شونده سیز اېسیمگە کېلدینگیز.
 اۋزیمگە: "تا حبیبیم رسول الله شو سوو دن ایچمەسەلر، مېن هم ایچمەیمن." دېب،
 عهد قیلدیم.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- پیغمبریمیز، حضرت محمد (ص) بارەسیدە اوقوچیلر سویەسیگە یرەشە سۆزلنگ.
- ۲- یوقاریدەگی حکایە نى اوقیب، نتیجە سینى اوقوچیلرگە بیلدیرینگ.
- ۳- ابوذر غفاری (رض) بارەسیدە قیسقە معلومات بېرینگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- یوقاریدەگی متن دن کېلیشیک قوشېمچەلری بار سۆزلرنى دفترلرینگیزگە یازینگ.
- ۲- قوییدەگی سۆزلرینگ هر قیسی سى دن گپ توزینگ:
- حضرت محمد (ص)، صحابه ، تېمیر ، کوچ ، دشتلر، تېو، تاش.
- ۳- قوییدەگی گپلرینگ بۇش جایلرینی تولدیرینگ:
- تېو سى چرچب
- هر قنچە تېو سینى هیده دى
- هوا قیزیگن تېمیردېک
- بوتون ایستە گى

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، پیغمبریمیز باره سیده معلومات بیره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، پیغمبریمیز گه قندهی حرمت قیلش حقیده معلومات بیره آله دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیلر، حکایه نینگ نتیجه سینى بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

حکایه متنى دن کبلیشیک قوشیمچهلری بار گپلرنی دفترلرینگیزگه یازیب کبلینگ.

قیرق ایگینچی درس

هدف: اورمان(جنگل) فایده‌لرینی بیلیش و اوندن توغری فایده‌لنیش.

- ۱- پسته اورمانی باره‌سیده سؤزله‌ی آله‌سیز می؟
- ۲- اورمان‌لر، اولکهمیز نینگ قیسی ولایت‌لریده کوپراق دیر؟
- ۳- اورمان‌لرنی اسره‌ش باره‌سیده سؤزله‌ی آله‌سیز می؟

اورمان فایده‌لری

اورمان‌لر اولکهمیزگه کؤرکم‌لیک و تازه‌لیک کپلتیره‌دی. آب و هوا نی سلقین‌لیتیب، قوروق‌لیگینی آزه‌ی تیره‌دی. اورمان‌لی منطقه‌لر، یاز ده سلقین و قیشده ایسیق بوله‌دی. اورمان‌لر، قیشلاقلر نی توفان‌لر و سېل‌لر نینگ ضرر‌لریدن اسره‌یدی. اورمان‌لر، تېگره‌کده‌گی هوا نی صاف‌لر، تازه‌لیدی. شو کبی، اورمان‌لر درخت‌لری نینگ پیراغلری، ضرر‌لی گازلر، چنگ و توپراق‌نی اوزیگه تارتیب آلیب، اورنیگه تینیق و تازه هوا نی چیقرب، منطقه نی سلقین و سؤلیم قیله‌دی. بونده‌ی هوا، آدم‌لر ساغلیغیگه کؤپ فایده‌لی دیر.

اۋرمانلارنىڭ مېۋەسى پستە، جىلغوزە ۋە باشقەلەر دېر. اۋرمانلار، اولكە مىزىنىڭ اېنىڭ يىخشى درآمد منبع لىرىدن حسابلىنەدى ۋە اولكەمىز نىڭ اقتصادى نى كۈچەيتىرەدى. شونىڭدېك، اۋرمان ياغاچلىرىدىن اېشلىكلەر، اويگە كېرەكلى بۇلگن تورلى اسبابلەر، ھمدە عمارت اوستىنى ياپىش اوچون فايدهلىنەلەدى.

اولكەمىز اۋرمانلىرىنى اسرەب، ياغاچلىرىنى بېجا ۋە اياوسىز قىرقمىسلىگىمىز كېرەك. بىر درخت قورىگن پىتتە، باشقە بىر درخت اېكىش ضرور دېر. كۈمىر اوچون اۋرمانلار درختىنى قىرقىش ۋە اۋرمانلار اىچىدە اۋت ياقىش، خوفلى دېر. بىر كۈن كېلىپ، بوتون اۋرمان درختلىرى يۇق بۇلىپ كېتىشى يا يانېپ تۈگەشى مەكەن. شونىڭ اوچون، اۋرمانلارنى اسرەش، افغانستان دولتى ۋە ھەر بىر مىزىنىڭ مەسئۇلىتىمىزگە كىرەلەدى.

حرمتلى اۋقۇتوۋچى!

- ۱- اۋرمانلار بارەسىدە مەلۇمات بېرىڭ.
- ۲- اۋرمانلاردىن قەندەى فايدهلىنىش نى اۋقۇوچىلەرگە بىلدۈرىڭ.
- ۳- اۋرمانلار، اولكەمىز نىڭ قىسى ۋلايتلىرىدە كۆپراق بارلىگىنى اۋقۇوچىلەرگە بىلدۈرىڭ.

عزيز اۋقۇوچىلەر!

- ۱- اۋرمان مېۋەلىرى نىڭ آتىنى دفتىرلىرىڭىزگە يازىڭ.
 - ۲- قۇيىدەكى ھەر بىر سۆز بىلەن گپ توزىڭ.
- اۋرمان، چىرايلى، پستە، كۈچ، يىراق، تازە، تۈپراق.

سینش:

- ۱- اۆقوچیلر، اۆرمانلر باره سیده سۆزله ی آله دیلرمی؟
- ۲- اۆقوچیلر، اۆرمانلرنی اسره ش باره سیده معلومات بیره آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

اۆرمانلر نینگ فایده لرینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ.

قیرق اوچینچی درس

هدف: دَرک (خبری) گپ لرنی تانیب آلیش و جمله لرده ایشله تیش.

- ۱- گپ، بیرار نرسه حقیده معلومات بېرسه، شو گپ، قندهی گپ دیر؟
- ۲- مېنینگ آته م تیکووچی دیر. شو جمله گه، آت قویه آله سیزمی؟
- ۳- آته نگ نیمه ایش قیله دی؟ شو گپ، قندهی گپ دیر؟
- ۴- بابر، مکتب گه بار. شو گپ گه آت قویینگ.

دَرک گپ لر (خبری جمله لر)

درک گپ لری

اویمیمز نینگ یانیدن بیر کتّه دریا دایم تؤولیب آقه دی. بو دریا نینگ سووی کۆپ تینیق و پاکیزه دیر. بو دریا ده بلیق لره م کۆپ بۆله دی. بلیقچی لر دریا دن بلیق توتیب، بازار گه آلیب باریب

ساته دیلر. پیشیریلگن بلیق، کۆپ مزه لی بۆله دی. یاز ده هر تاماندن
باله لر کپلیب، دریا ده چۆمیله دیلر.

یوقاریده گی متنده هر گپ نینگ آخیده نقطه بپلگی سی
قۆییلگن. شو نقطه قۆییلگن گپلر، درک گپلر (خبری جمله)
دپيله دی.

درک گپلر نینگ آخیده نقطه (.) بپلگی سی قۆیيله دی.

* * *

حرمتلی اۆقیتووچی!

- ۱- اۆقووچیلر گه متندن درک گپلرنی بیلدیرینگ.
- ۲- نپچه درک گپ نی تخته گه یازیب، اۆقووچیلرگه توشونتیرینگ.
- ۳- گپلرنیمه دن توزیلگنینی اۆقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقوچیلر!

۱- قوییده‌گی متن دن درک گپلرنی تاپیب، اولرنی آیری- آیری یازینگ:

متن

مېن، کتاب نی سېوه‌من. کتاب یخشی یول کورستووچی دیر. کتابسیز، هېچ نرسه نی بیلیم بولمه‌یدی. هر قنچه کورپاق کتاب اوقیسنگیز، اوشنچه کۆپ معلوماتگه اېگه بولیب، باریب - باریب بیلیملی، عقللی و عالی معلوماتلی بولمه‌سیز. کتاب اوقیشگه اورگه‌نیب قالسنگیز، هېچ قچان یلغوزلیکنی بیلمه‌سیز. عالم‌لر کتابنی اېنگ یخشی دؤست دېب، تن آلگن‌لر. کپلینگ، همېشه کتاب اوقیب، کتابلرنی یخشی سقلب، کتاب بیلن دایمی دؤست بولیب یشه‌لیک.

۲- قوییده‌گی بؤش جایلرنی تۆلدیرینگ:

..... فصلیده گل‌لر آچیله‌دی.

..... بیزینگ دؤستیمیز دیر.

..... فصلیده هوا کۆپ ایسییدی.

..... فصلیده قار یاغیب، هوا ساووق بولمه‌دی.

سینش:

۱- اوقوچیلر، درک گپلرنی تانی‌آله‌دیلمی؟

۲- اوقوچیلر، متن دن درک گپلرنی کورسته‌آله‌دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

درس متنیدن، درک گپلر نی کۆچیریب، دفترلرینگیزگه یازینگ.

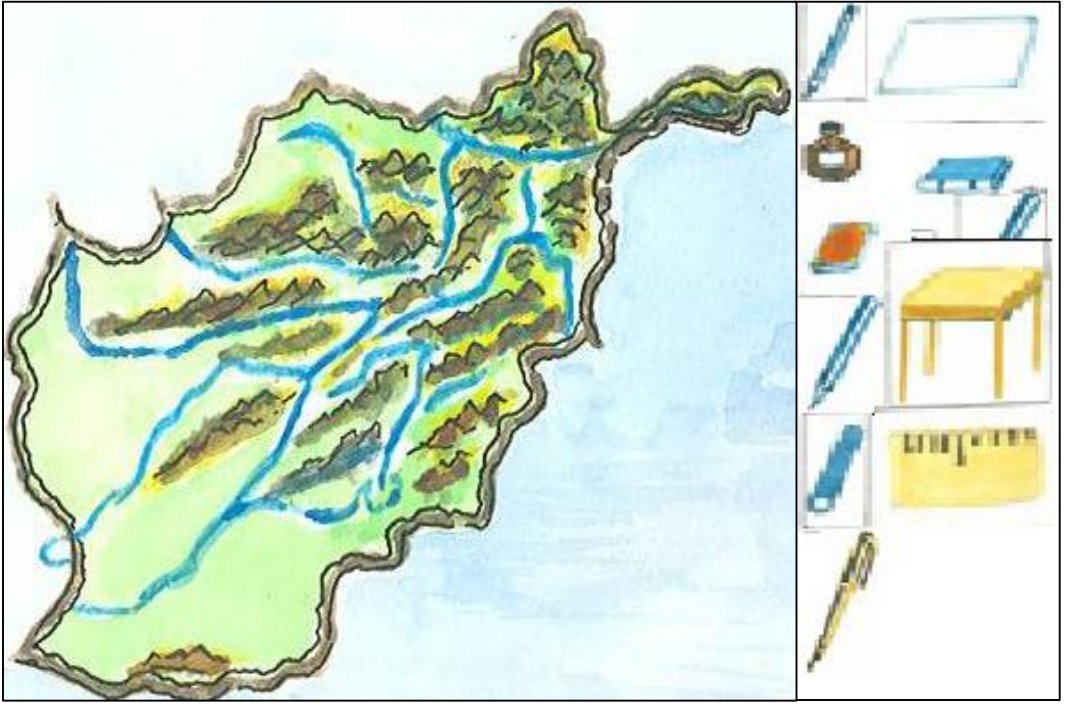
قىرق تۇرتىنچى درس

ھەدەف: درس اسبابلىرى مەھملىگىنى بىلىش، ھەر بىر مەزموننى ئورگىنىش دەرس اسبابلىرىدىن يىخشى فایده لىنىش.

۱- درس اسبابلىرى نىنگ آتلىرىنى آیتىنگ.

۲- شىبان، درس اسبابلىرىنى اۆزى بىلن صنفگە آلىپ بارمەيدى. شىبان نىنگ بو

ايشى يىخشى مى يا يامان؟

درس اسبابلىرى

شریف، اوچىنچى صنف دە درس اۆقىيدى. اوصنف دە بىرىنچى و اعلى درجه لى اۆقووچى دىر. بىر كونى اۆقیتووچى، درسنى باشلەگندە، شریف اۆرنىدن توریب، آیتدی: حرمتلى اۆقیتووچى، انشاءالله كېلگوسى يىلدە اوچىنچى صنف دن تۇرتىنچى صنفگە

كامياب بۇلىب، اۆتەمىز. تۆرتىنچى صنف دە يىنگى مضمونلار درسلىكى
 اۆقۇلىدۇ. ھەر بىر مضمونگە تورلى اسبابلار كېرەك دىر. شو
 كېرەكلى اسبابلارنى بىزلىرگە ايتىپ بېرىسنىگىز، ممنون بۇلار اېدىك.
 اۆقۇتتۇچى، شريف نىنگ سۇراغىدن كۆپ قۇوانىب، اۆقۇوچىلارگە
 قۇرەب ايتدى: عزيز اۆقۇوچىلار، مضمونلارنى يىخشى اۆرگىنىش اوچون
 تورلى درس اسبابلار كېرەك. خدا خواھلسە، بويىل كامياب
 بۇلسنىگىز، كېلىگوسى يىلدە تۆرتىنچى صنفگە اۆتۇب، درس
 اۆقۇيسىزلىر. تۆرتىنچى صنف دە جۇرافىيە، ھندسە، ساينس، انگلىس
 تىلى و صحت مضمونلار قۇشۇلىدۇ. جۇرافىيە مضمونىگە تورلى
 نقشەلر كېرەك دىر. ھندسە مضمونىگە خط كىش، پركار، تورلى اوچ
 بورچىك (مىثلث) لار، يىرىم دايرە و شولرگە اۆخشە گىن نرسەلر،
 ساينس-صحت مضمونى اوچون لابراتوارگە كېرەكلى اسبابلار بار.
 عملى ساعىتدە لابراتوار معلمى سىزلىرگە ساينس-صحت مضمونى
 نىنگ درسلىك اسبابلارنى تانىتەدۇ.

درس اسبابلىرىگە آز بها بېرگىن ھەر بىر اۆقۇوچى، يىخشى اۆرگىنە
 آلمەيدۇ.

ھرمىتلى اۆقۇتتۇچى!

- ۱- درس اسبابلىرى بارەسىدە اۆقۇوچىلارگە سۆزلىگ.
- ۲- اۆقۇوچىلارگە مىتدىن درك (خبرى) گېلىرنى تاپىپ يازدىرىنگ.
- ۳- امكانى بۇلسە، درس اسبابلىرىنى صنفگە كېلىتۇرىپ، اۆقۇوچىلارگە كۆرسىتىنگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- درس اسبابلری رسمینی چیزیب، یانیده آتلیرنی یازینگ.
- ۲- قوییده گی هر بیر سؤز بیلن گپ توزینگ:
- بیرینچی درجه لی، ییل، کامیاب، درس اسبابلری، بها، تانییش، اورگنیش.
- ۳- متن دن نېچی ته درک گپ نی کتابچه لرینگیزگه یازینگ.
- ۴- قوییده گی بؤش جایلرنی تۆلديرینگ:
- فصلیده گل لر آچيله دی.
- بیزنینگ دؤستیمیز دیر.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، درس اسبابلری باره سیده سؤزله ی آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، درس اسبابلری دن فایده لنیش یۆل لرینی بیلیب دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیلر، درس متنی دن دَرک (خبری) گپ لرنی کؤچیریب، یازه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

- قوییده گی سؤراقلرنینگ جوابینی دفترلرینگیزگه یازینگ:
- ۱- شریف، قیسی صنف ده درس اوقییدی؟
 - ۲- شریف، اوقیتووچی سیدن قیسی سؤراق نی سؤره دی؟
 - ۳- تۆرتینچی صنف ده قیسی مضمون لر کؤپه دیدی؟
 - ۴- درس اسبابلریگه بها بېرمه گن اوقووچی، قنده ی اوقووچی دیر؟

قىرق بېشىنچى درس

ھەف: سۋراق گېلر بارەسىدە مەلۇمات تاپىش، سۋراق بېلگى سىدن سۋراق گېلر دە فائىدەلىنىش.

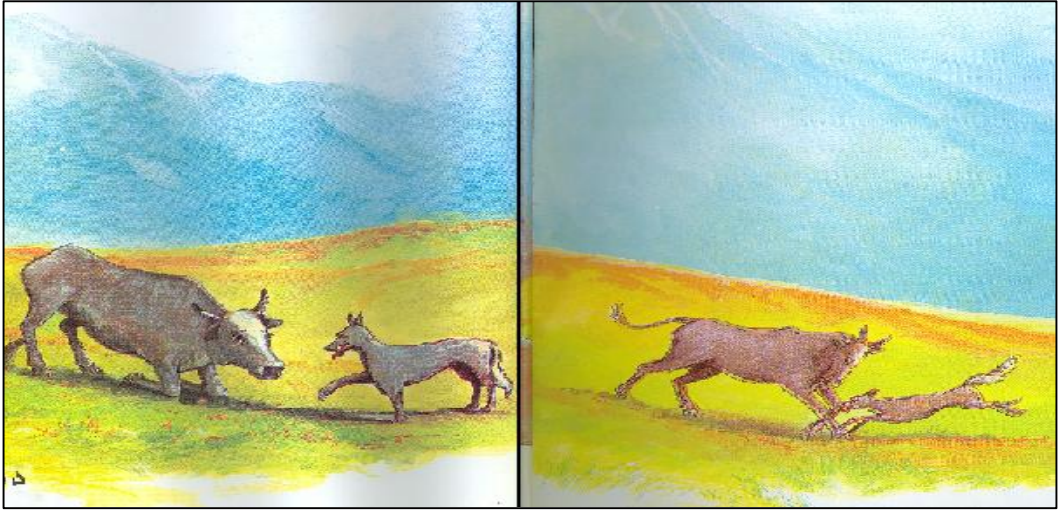
۱- ھازىر قىسى فصل دېر؟

۲- بلىقلىر قەبىرلەردە يىشەيدىلر؟

۳- قلدېرغاچلر قىشەدە قەبىرگە كېتەدىلر؟

۴- بىزلرنىمە اوچون مەكتەپگە بارەمىز؟

۵- آتەنگىز نىمە ايش قىلەدى؟

بۆرى بىلن ھۆكىز

بىركونى بىر آچ بۆرى، پادە چى نىنگ آلدېگە كېلىب: مېن آچ من، مېنىنگ

قارنىم نى تۇيغز، دېدى. پادە چى سۆرەدى: سېن نىمە يېيىسن؟

بۆرى جواب بېردى: مېن گۆشت يېيىم. پادە چى ايتدى: يىلاودە ھۆكىزلىر

اۆتلىب يورىيدى. بارىب، اولرنى يې.

بۆرى، يىلاودە اۆتلىب يورگن بىر ھۆكىز نىنگ آلدېگە بارىب: مېن سېنى

يېيىم، دېدى.

هۆكيز ايتدى: حاضر مېن اوت يېب تورېبمن. ياووغىمگه كېلىپ،
 شاخىمنى كۆر. آتە-بابامدن قالگن بېر وصيت نامە شاخىمدە بار. شو وصيتنامە
 نى اوقى، سۇنگ مېنى يې.
 بۆرى، هۆكيز نېنگ شاخى نى كۆرىش اوچون يقين لشدى. شونده، هۆكيز
 هېيت بىلن بۆرىنى شاخىگە كۆتريب، يېرگە اوردى. بۆرى نېنگ باش سويگى
 سىنىپ، اولېب قالدى.

* * *

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- سۇراق گپلرنى اوقووچىلرگە بىلدىرىنگ.
- ۲- نېچە درك گپ نى تخته گە يازىپ، اوقووچىلردن، سۇراق گپلرگە
 اوزگرتىرىش لرىنى بويورىنگ.
- ۳- اوقووچىلر نى ايگى گروپ گە بۆلىنگ. بىرىنچى گروپ، ايگىنچى گروپ
 دن سۇراق سۇره سىن. ايگىنچى گروپ، سۇراقلرگە جواب بېرسىن. شونىنگدېك،
 ايگىنچى گروپ درك گپلر توزىپ، بىرىنچى گروپ دن شو درك گپلرنى سۇراق
 گپلرگە اوزگرتىرىش لرىنى ايسته سىن.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- قوییده‌گی دَرک گپلردن سؤراق گپلر توزینگ:
 - بیر آچ بؤری پاده چی نینگ آلدیگه کپلدی.
 - بؤری ایتدی: مېن گوشت یېمن.
 - هؤکیز ایتدی: حاضر مېن اؤت یېب تور یېمن.
- ۲- قوییده‌گی سؤراق گپلردن درک گپلر توزینگ:
 - تېمیرچی، تېمیردن نیمه‌لر یسه‌یدی؟
 - زرگر، آلتین وکوموش دن نیمه‌لر یسه‌یدی؟
 - رخصتی کونلرده نیمه ایش قیله‌سیزلر؟
- ۳- یوقاریده‌گی حکایه نینگ نتیجه‌سینی ایتینگ.

اېسلتمه:

سؤراق گپلر نینگ آخريده سؤراق بېلگی سی(?) قویيله‌دی.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، سؤراق گپلرنی بېلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، سؤراق بېلگی سینی گپلرده ایشلته آله‌دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیلر، بؤری بیلن هؤکیز نینگ حکایه سینی بېلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

بؤری بیلن هؤکیز نینگ حکایه سینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ.

قیرق آلتینچی درس

هدف: آته لر سۆزی باره سیده معلومات تاپیش و اولردن فایده لنیش یول لرینی

بیلیش.

۱- آته لر سۆزیدن نهچی ته نی آیتینگ؟

۲- "قوش، قناتی بیلن اوچر" دهگن ضرب المثل باره سیده سۆزلنگ.

۳- آته لر سۆزی نینگ فایده سی حیاتییمیز ده نیمه دیر؟

* * *

آته لر سۆزی

- آته لر سۆزی، عقل نینگ کۆزی.
- قیمرلگن، قیردن آشر.
- سیز آغزیمیز، سېنگه بارمه سین.
- قوش، قناتی بیلن اوچر.
- دؤست ییغله تیپ گپیئر، دشمن کولدیریب.
- کتّه لیک خداگه یره شر.
- بوگونکی ایشنی ابرته گه قؤیمه.
- خیرلی ایش نینگ تېز بؤلشی یخشی.
- اوی گه بار، تختینگ نی کؤر- بازارگه بار، بختینگ نی کؤر.
- نان نی کتّه تیشله سنگ تیشله، گپنی کتّه گپیومه.
- یامان کونلر یخشی بؤلر، یامان آدم یخشی بؤلمس.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- يوقاريدىكى آتەلر سۆزلرى نىنگ معنا سىنى اوقوچىلرگە توشونتيرىنگ.
- ۲- هر بير اوقوچى دن يوقاريدىكى آتەلر سۆزىدن بيرتە سىنى سۆرەنگ.
- ۳- باشقە حكمتلى سۆزلر و مقاللر نى بىلسنگىز، اوقوچىلرگە آيتىنگ.

عزيزاوقوچىلر!

- ۱- قويىدەكى آتەلر سۆزى نىنگ بوش جايلرىنى تۇلدىرىنگ:
 - قىمىرلگن
 - قوش
 - گپ نى
 - بازارگە بار
- ۲- قويىدەكى هر بير سۆز بىلن بير گپ توزىنگ:
قىر، آغىز، قنات، ايش، بازار، كتە، يامان، يخشى.
- ۳- آتەلر سۆزىنى دفترلىنگىزگە يازىنگ؛ سۆنگ هر بير اوقوچى بير مقال نى آيتىب،
او بارە دە سۆزلىسين.

سىنش:

- ۱- اوقوچىلر، يوقاريدەكى آتەلر سۆزلرىنى بىلىب دىلمى؟
- ۲- اوقوچىلر، آتەلر سۆزلرىدن فايدهلنىش يۇللرىنى بىلىب دىلمى؟

اوى تاپىشرىغى:

آلتىتە آتەلر سۆزىنى دفترلىنگىزگە يازىب كېلىنگ.

قىرق يېتىنچى درس

ھەدەف: بويروق گېلرنى بىلىش و متندە ايشلەتەيشىنى اۋرگەنىش.

- ۱- سۈزلىش آدابى ھقىدە سۈزلەى آلسەنگىز، سۈزلىگ.
- ۲- اۋقەتوۋچى سۈزلەياتگن پەيتدە نەمەلرنى مراعات قىلەيلىك؟
- ۳- "بويروق گپ" دەپ، نەمە نى ایتەدیلر؟ بىلسەنگىز، اىكىتە بويروق گپ نى ایتىنگ.

سۈزلىش آدابى

سۈزلىش دن آلدەن، اۋىلىنگ. كۈپ گەپىرمەنگ. كۈپ بلەند و يا كۈپ
آھستە گەپىرمەنگ. كەشى گەپىرىپ تورگەندە، گەپىنى بۆلمەنگ. بىر كەشى نەنگ
كەچىلىگى گە كۆلمەنگ.

قويىدەگى متندە بويروق گپ ايشلەتەلىگن، دقت قىلىنگ:
اۋتگن يىل طەرل، اىگەنچى صەنف نى يەشى اۋقەب توگتەدى. بشىر
اۋغەلىم، سەپن ھەم كەلگۈسى يىلدە اۋچەنچى صەنف گە اۋتە سەن. بو يىل كۈپراق

محنت قیل، کۆپراق اوقیب، کۆپراق اۆرگن. اوقیتووچی نینگ گپلری گه
کۆپراق دقت قیل.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- بویروق گپلرنی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۲- یوقاریدهگی متن ده ایشله تیلگن بویروق گپلرنی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۳- هر بیر اوقووچیگه بیر بویروق گپنی تخته گه یازیشنی بویورینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قوییدهگی بویروق گپلرنینگ بوش جایلرینی تۆلدیرینگ:
 - سۆزلش دن آلدین
 - بیرکیشی نینگ خطا یا
 - کۆپراق اوقینگ
 - اوقووچی نینگ گپلریگه
- ۲- متندهگی بویروق گپلرنی دفترلرینگیزگه یازیب، اوندن سۆنگ، هر بیر اوقووچی
اۆرنیدن توریب اوقیسین.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، بویروق گپلرنی بیللیب دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، بویروق گپلرنی ایشلته آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی بویروق گپلرنی دفترلرینگیزگه یازینگ:

- ۱- دنیا ده تینچلیک یشه سین.
- ۲- عزیز اوقووچی، سېن یخشی اوقی و آدابلی بۆل.
- ۳- حرمتلی دۆستیم صدیق جان، کتاب اوقی.
- ۴- مرادجان، بیزنی اونوتمه.

قیرق سگیزینچی درس

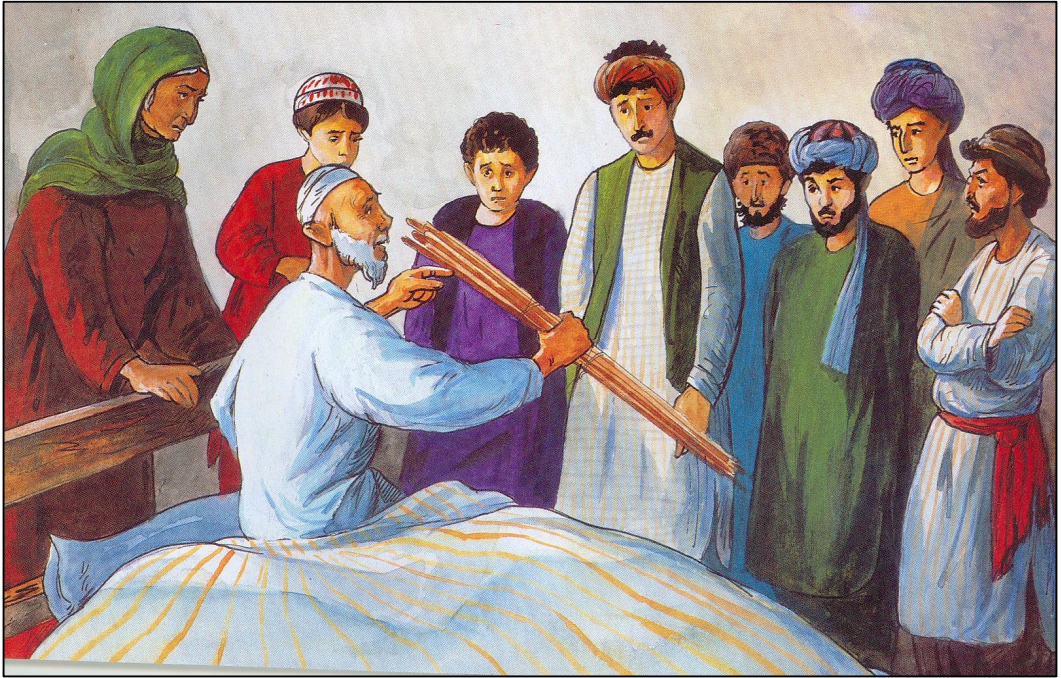
هدف: بیرلیک و بیردملیک باره سیده معلومات تاپیش و تیریك چیلیک ده اوندن

فایده لیش.

۱- بیرلیک باره سیده سؤزله ی آله سیزمی؟

۲- بیرلیک باره سیده بیرار حکایه بیلسنگیز، آیتینگ.

۳- اتفاق سیزلیک باره سیده سؤزلنگ.

کپکسه دهقان

بیرکپکسه دهقان نینگ یېتی اوغلی باراېدی. دهقان، اوغیل لری بیلن بیرگه
یشر اېدی. بابہ دهقان نینگ اوغیل لری اورمان دن اوتین آلیب کپلر اېدیلر و بابہ
دهقان اولر کپلتیرگن اوتینلر نی بازار گه آلیب باریب، ساتر اېدی.

بابہ دهقان نینگ خاتینی سیگیرلرگه قره ب، سوتینی ساغیب، قتیق، قیماق،
سریغ یاغ و باشقه سوت محصولاتینی کیچکینه اوغلیگه بېریب، بازارگه

ییاررادی. بابە دهقان نینگ کیچکینه اوغلی بولر نی ساتیب، پولینی آلیب
کپلر ایدی.

بابە دهقان نینگ اوغیل لری کوپ محنت کش ایدیلر؛ لپکن کیچیک-کیچیک
اهمیت سیز گپلر اوچون اوز ارا اتفاق لری بوزیلیب توررادی. شو اتفاق سیزلیک
دایم اولر نینگ نالرینی زهرگه ایلنتیریپ، شیرین کونلرینی اچیق قیلگن ایدی.
بیر کونی ایکی اوغلی بیر-بیری بیلن، اوریشیب آلیشیپ قالدی. بابە
دهقان نینگ خاتینی اولر نی اییرماقچی بولیب، آرهلرگه توشدی. بو جنجال
کیچقورون ده بولگنی اوچون دهقان نینگ خاتینی، باله لری بیلن بند بولیب،
تاووقلر کتگی ایشیگی نینگ بپرکیتیش نی اونوتیب قویدی. کپچه سی شغال
کپلیب، کتکه کیریپ، برچه تاووغلرینی ییدی.

بیرکونی بابە دهقان، قوی و اپچکی لرینی هیدهب، اوتله تیش اوچون آدیرگه
آلیب کپتدی. او، اپچکی-قوی لرینی اوتله تیب تورگنیده، کیچیک اوغلی چاپیب
کپلیب، اونگه ایتدی:

آته جان، تېزراق اویگه بارینگ! اکهلریم بیر-بیرلری بیلن، اوریشیب
توریدیلر. بابە دهقان اویگه کپلیب قرهسه، ایکی اوغلی بیر-بیرینی باسیب
اوریب یاتگن اپکن. بابە دهقان اولر نی بیر-بیریدن آیریپ، ینه اوریشیب
قالمسلیکلری اوچون اویده قالدی. او، کیچیک اوغلیگه، آدیرگه باریپ، قوی
و ایچکی لرگه قرهه توریش نی بویوردی.

کیچیک اوغلی آدیرگه باردی. قرهسه، بیر اپچکی اولیب قالیدی. بابە
دهقان بوخبرنی ایشیتیپ، کوپ سیقیلدی. اوغیل لرینی ملامت قیلیپ، ایتدی:
سیزلر نینگ اتفاق سیزلیگینگیز کثافتیدن تاووقلر نی شغال ییدی و بیر اپچکی

هم اۆلدى. قچان گچه بوندهى يشهى سيزلر؟ اتفاقسيزلىك برچه نرسه لرنى يۇق قيله دى، حتى كه دريا سووى نى هم قوريتته دى.

بابه دهقان، اۇغىل لرى نىنگ اتفاق سىزلىك لريدن يوره گى قان اېدى؛ اما اۇغىل لرى بيلن نيمه قيليشىنى بيلمس اېدى. بير كون بابه دهقان آغير كسل بۇليب قالدى. اولىمى ياووق لشگنى نى بىليب، اۇغىل لرى نى آلدىگه چارلب، كته اۇغلىگه، درخت دن يېتى ته خيمچه كېسىب كېلتيريش نى، بويوردى. كته اۇغلى، يېتى ته خيمچه نى كېسىب كېلدى. بابه دهقان خيمچه لرى نى بير ايپ بيلن باغلب، اۇغىل لرىگه بېرىپ ايتدى: بولر نى سىندىرينگ! اۇغىل لرى هر قنچه اورىندى لر، سىنديره آلمه ديلر. سۇنگ، بابه دهقان باغلنگن خيمچه لرنى آليب، ايپى نى آچدى و هر اۇغلى گه بيرته - بيرته خيمچه بېرىپ، اولر نى سىندىرينگ، دېدى. كيچىك اۇغلى همه دن آلدن خيمچه نى سىندىردى. باشقه لرى هم آسان گينه خيمچه لرى نى سىندىرديلر. بابه دهقان اۇغىل لرىگه قره ب ايتدى:

سيزلر هم باغلنگن خيمچه لر دېك بير- بيرىنگىزگه سويه نيپ، اتفاق و بيرلىگده يشه سىنگىز، هېچ كيم نىنگ كوچى سيزلرگه يېتمه يدى؛ اما اگر يكه لنتىريلنگن خيمچه لر دېك اتفاق سىز بۇليب، بير- بيرىنگىز دن ايرىليب يشه سىنگىز، هر كيم سيزلر نى سىندىرىپ يېنگه آله دى. بابه دهقان نىنگ اۇغىل لرى آته لرى نىنگ نصيحتى نى اېشيتىپ، چوقور معنا سىنى انگله ديلر و بوندن كېين هېچ قچان اتفاق سىز بۇلمه ي، بيرلىك و بيردم ليكده يشش گه عهد قىلديلر. بابه دهقان اۇغىل لريدن راضى بۇليب، اولر نى آلقه دى.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- کپکسه دهقان نینگ حکایه سی نی اوقووچیلر گه بیلدیرینگ.
- ۲- حکایه نینگ نتیجه سینی اوقووچیلر گه ایتینگ.
- ۳- شونگه اؤخشه گن بیرار حکایه نی بیلسنگیز، ایتینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- کپکسه دهقان حکایه سی نینگ نتیجه سینی دفترلرینگیز گه یازینگ.
- ۲- قوییده گی هر بیر سؤز بیلن بیر گپ توزینگ:
- اؤغیل، اؤتین، سر یغ یاغ، کیچیک، اچیق، تاووق، کتک.

سینش :

- ۱- اوقووچیلر، کپکسه دهقان حکایه سی نی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، اتفاق سیزلیک نتیجه سی نی بیلیب دیلرمی؟
- ۳- اوقووچیلر شونده ی باشقه حکایه ایته آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

کپکسه دهقان حکایه سی فایده لری حقیده بیر جمله یازینگ.

معارف ترانه سی

عرفان شعاریمیز علم اعتباریمیز
دانش نی اورگنیش کوپ افتخاریمیز

بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز

فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز

علم اورگنیش اوچون سعی و عمل قیلیب
بیز آغله باره میز خدمتگه اینتیلیب

بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز

فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز

تعلیم ابرورگهر تعلیم چوتاج سر
هرکیمسه نی بیلک مقصدگه یپتکیزر

بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز

فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز

مردانه ایش قیلینگ بؤلگی سیز اهل فن
یشنربوگون وطن علم و عمل بیلن

بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز

فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز

(غلام سخی وکیل زاده اندخویی)

اۋزېك تېلى

اۋچىنچى صنف درسلىك كىتابى

سۆزلىك (لغتنامه)

مقال، ضرب المثال، حكمتلى سۆزلىر.	آتە لر سۆزى:
تېپە، تېپەلىك.	آدىر:
وسىلە سى، واسطە سى، طریقه بیلن.	آرقە لى:
زهر، سم.	آغو:
قىزىل گە اۋخشش، آلتون دېك، قىزىل تاش.	آلتاش:
بویوک و کوچلى باتیر، بىگىت و تاغ نامى.	آلتای:
آلدىن، ایلگری.	آلغە:
اۋز آنە سیدن اۋرگنکن تیل، بىرىنچى اۋرگنکن تیل.	آنە تیل:
آت قۇيماق، مسما قىلماق.	اتلماق:
سقلە ماق.	اسره ماق:
يۇل - يۇرىق، قاعدە - قانون لر.	اصول:
اهمیت، ارزش، توجه.	اعتبار:
ملاقات قىلماق، روبرو كېلماق، دچارىۇلماق.	اۋچرشماق:
مادە.	اورغاچى:
تخم، قوم و قبیله.	اوروغ:
كوچلى، غيرتلى.	اۋكتم:
اۋسىش، كته بۇلىش.	اولغە بيش:
ندائیه.	اۋنداۋ:
بویوک، محترم.	اولوغ:
اېس دن چىقارماق، فراموش قىلماق.	اونوتماق:

اۋنوتىمسلىك:	اۋىس دىن چىقىرىلىش، قىلمىسلىك.
اۋى:	ھويلى، مىنىل.
اۋىغون:	ھماھىگ، مىتناسىپ.
اۋرتاق:	دۋىست، رىقىق.
اۋرىمان:	جىنگىل.
اۋرىنك:	نەمۇنە، مىثال.
اۋرىك:	زىردالە.
اۋرىن:	جاي، مىقام.
اۋزگىرىش:	تەغىير، تەھول.
اۋزگە:	بىيگانە، باشقىە، غىير.
اۋسىملىك:	بىردىن كۆكىرىپ چىقىپ، قەد كۆترە دىگەن كۆكتەر، نەباتات.
اۋقوۋچىلەر:	تەلىم و درىس اۋرگىنوۋچىلەر، شاگرد، مەتەلم.
اۋگىت:	پەند و نصىحت، ھىكمەتلى سۆز.
اۋى:	فكر، خىيال، اندىشە، تەصور.
اۋاۋ:	درىغ.
اۋاۋسىز:	بى رحىملىك، بى درىغ.
اۋىتماق:	دەپماق، گىپىرماق، سۆزلىماق.
اۋچىملىك:	اۋچىلە دىگەن، نۇشىدىنى.
اۋرى:	ەلىھدە، اۋرىلگەن، جەدا.
اۋرى-اۋرى:	ەلىھدە-ەلىھدە، جەدا-جەدا.
اۋىستىك:	آرزو، امىد، خواھىش.
اۋىشچى:	كارگر، اۋىش قىلە دىگەن كىشى.
اۋىلدىم:	تەيز، بە سەرت.
اۋىلدىرىم:	صاعقە، چىقماق، الماسك.
اۋىناق:	دۋىست، مونس، ھەم فكر.
اۋىتىلماق:	كۆشش قىلماق، سەى و تەلاش قىلماق.

آییق:	خرس.
اېرك:	آزادلیك، اختیار.
اېركین:	آزاد، مستقل، اختیارلی.
اېس:	فكر، خاطر، حافظه.
اېسماق:	شمال نینگ حرکتی.
اېکین:	اېکیلگن نرسه لر. کشت.
اېل:	مردم، اولوس، ملت.
اېلیك:	اولوس نینگ خانى و اولوغی.
اېلتای:	اولوس نینگ غیرتلى فرزندی، اېل نینگ ییگیتی.
بنا:	اساس، بنیاد، توب.
بورون:	ایلگری، آلدین.
بورونغی:	آلدینگی، ایلگریگی.
بولاق:	چشمه.
بویریغ (بویریق):	فرمایش، امر، فرمان.
بوش:	خالی، سست.
بویاق:	رنگ.
بیر- بیرین:	بیر- بیرینی.
بیردملیك:	اتحاد، بیرلیك، همکارلیك.
بیرلیك:	مفرد، وحدت.
بهرکیتماق:	یاپماق، قبه ماق، محکم قېلماق.
بېزه لماق:	آرایش بؤلماق، یسنماق.
بېلگی:	نشانه، علامه.
پاله پان:	جۆجه، قوشلرنینگ باله سی.
پولک:	بلیق تېرى سی یوزیدهگی یلتیراق تنگه چهلر، فلس.
تاپشیریق (تاپشیریغ):	وظیفه، کار.
تازه:	پاک.

تاله:	رشته.
تامچی:	قطره.
تاوشقان:	قویان، خرگوش.
ترقتووچی:	نشر قیلووچی، رواج بهروچی.
تصدیق:	تائید، قبول.
تهنگری:	خدا"ة".
توتون:	دود.
وحید:	یگانه لیک، بیرلیک.
تورلی:	هرخیل، هر رقم.
تورلی-تورلی:	رنگارنگ، هرخیل، خیل مه خیل.
توزاق:	دام.
توزماق:	توزه تماق، یره تماق، ترتیب قیلماق.
توشونتیرماق:	بیلدیرماق، بیر نرسه نینگ معنا سی نی انگلتماق.
توشونماق:	بیلماق، درک قیلماق، فهم لماق.
توگتماق:	اداگیگه یتکیزماق، تمام قیلماق.
توپلنگن:	ییغیلگن، جمع بؤلگن.
تینچ:	آرام، آسوده، راحت.
تهورهک:	تیگرهک، اطراف.
چلینماق:	اوریلماق، ایشیتیلماق.
چومالی:	مورچه.
چیده:	صبر، تحمل، طاقت.
چیزماق:	رسم قیلماق.
چیقیندی:	نرسه لر نینگ قالدیغی، کثافت، یره مس و کپرهک سیز نرسه لر.
چین:	توغری، حقیقت.
چین کؤنگلدن:	یورهک دن، یورهک نینگ تصدیق لشی بیلن.
چپت:	گوشه، اورتله لیک نینگ اطرافلری، کنار.

تیریکلیک قیلماق، یشه ماق.	■ حیات سورماق:
مخصوص، علیحده، باشقه لرگه اوخشه مس.	■ خاص:
یاو، دشمن.	■ خصم:
توده، جمعیت، تیل، عادت و کۆپ تمانلردن مشترک	■ خیل:
خصوصیت لری بؤلگن بیر گروه.	
دشت.	■ دله:
کلکین، دریچه.	■ دېره زه:
بحر، اوقیانوس.	■ دېنگیز:
اوخشش لیک و قوشیمچه سی.	■ دېک:
آیت، سۆزله، گپیر.	■ دېگیل:
رحم و شفقت، تشکر قیلش.	■ رحمت:
پیغمبر، پیام آلیب باروچی، ییباریلگن.	■ رسول:
دستپاک.	■ ساچیق:
سالم.	■ ساغلام:
سرکرده، مهارت بیلن قیلیچ ساله دیگن کیشی.	■ سالار:
بیر آوچی قوش نینگ آتی.	■ سنجر:
قدهلماق.	■ سنچیماق:
سووده حرکت قیلماق، آب بازلیک، شِنا.	■ سوزماق:
سوال.	■ سؤراق:
سوال قیلماق.	■ سؤره ماق:
لغت، کلمه.	■ سؤز:
گپیرماق.	■ سؤزلماق:
سرسبز و خوش آب و هوا.	■ سؤلیم:
آخر، اداغ، خاتمه، کپین.	■ سؤنگ:
اوغلاق آتی نی باقووچی کیشی.	■ سهییس:
کیچیک خواهر.	■ سینگیل:

هوشیار، حس اېتووچی، حساس.	■ سېزگیر:
حس قیلماق.	■ سېزماق:
عزیز.	■ سېوملی:
عجله قیلماق، تېزلیک بیلن بیرایش یا حرکت نی بجرماق.	■ شاشماق:
بیر آوچی قوش نینگ آتی.	■ طغرل(توغرل):
پاک.	■ طیبه:
پلنگ.	■ قاپلان:
پوست، تشقی حمایوی پوست.	■ قابوغ:
نرسه لر نینگ کپره ک سیز و قالدیق قسمی.	■ قالدیق:
باغله ماق، وصل قیلماق، پیوند قیلماق.	■ قاوشتیرماق:
مقابل، جلو، ضد.	■ قرشی:
تبریک لماق، مبارک دېماق.	■ قوتلش:
مناسب لیک.	■ قوله یلیک:
خوشلیک.	■ قووانچ:
خرسند بولماق.	■ قووانماق:
خرسند، ذوق و شوق دن توله.	■ قووناق:
آست، بیرنرسه نینگ پست تامانی.	■ قویی:
غم.	■ قیغو:
همسایه.	■ قوشنی:
سۆزلر آخیرگه قوشیلیب، ینگی سۆزلر یساوچی حرفلر.	■ قوشیمچه:
وند (پیشوند، پسوند و میانوند).	■ قوشیمچه:
یوقاری دن پست گه توشیب اولتیرماق.	■ قونماق:
لاله گلی نینگ بیر توری.	■ قیزغلداق:
علاقه مند قیلماق، تشویق قیلماق.	■ قیزیقتیرماق:
مشکلات، آغیر وضعیت.	■ قیین چیلیک:
عذاب چېکماق، قیین چیلیککه توشماق.	■ قیینلماق:

کثافت:	■	اخلت، ناپاکلیک.
کوز فصلی:	■	خزان موسمی، میزان، عقرب و قوس آیلرینی اوز ایچیگه آلگن فصل.
کوموش:	■	نقره.
کۆپلیک:	■	جمع.
کۆچیرماق:	■	بیر جای دن باشقه جای گه آلیب بارماق، کتاب یوزیدن کاغذ یا دفتر گه قیته یازیش.
کۆرکم:	■	چیراییلی، سرسبز.
کۆکت:	■	سبزی (ترکاری).
کۆنگیل:	■	یورهک، ضمیر.
کېکسه:	■	قری، کته یاشلی.
کېلیشیک:	■	اضافت و ربط و وصل حرفلری.
کېمه:	■	کشتی.
گپ:	■	جمله، بیردن کۆپراق سۆزلردن تشکیل تاپگن معنالی و فعل لی عبارت.
گۆزه ل:	■	چیراییلی، کۆزگه یخشی و زبیا کۆرینه دیگن.
محنت:	■	زحمت، کۆشش.
مسلمان:	■	اسلام دینی گه پیرو کیشی، اسلام کېلتیرگن.
موقعیت:	■	جای.
مؤمن:	■	درستکار، صادق، امین.
میییز:	■	قوریتیلگن اوزوم.
مۆلجل:	■	نشان، هدف.
میسسه:	■	اوت، گیاه، علف.
مهرگن:	■	اوقچی، صیاد.
مېش:	■	مشک.
ناشپۆتی:	■	ناک.
نقطه سیز:	■	بی نقطه، نقطه سی بۆلمه گن.
نقطه لی:	■	نقطه دار.

نویان:	شهزاده، امیر، سر کرده.
وازکېچماق:	بوتونلی، صرف نظر اېتماق.
هاریماق:	چرچه ماق.
هید:	ایس، بورون آرقله لی سبزیله دیگن یخشی ویا مان ایس.
هیداوچی:	راننده، مؤتر، ارا به و باشقه نرسه لرنینگ هیده یدیگن کیشی.
هییت:	عید، بیرهم.
یاردم سؤرهش:	کمک و مدد ایستش.
یاروتماق:	یاختی قیلماق، روشن قیلماق.
یاروغ لیک:	یاختی لیک، روشنائیک.
یاز:	تابستان.
یازماق:	بییتماق، تحریر قیلماق.
یاغاچ:	درخت، چؤب، شاخه.
یاغدو:	نور.
یاو:	دشمن، غنیم.
یاوایی:	وحشی.
پیراغ (پیراق):	برگ.
یراقلی:	یره یدیگن، مناسب.
یره شه:	مناسب، برابر، موافق.
یره لنماق:	زخمی بؤلماق، یره دار بؤلماق.
یشه ماق:	تیریکلیک قیلماق، عمرکۆرماق، یشه ماق.
یشیل:	سبز.
یلغوز:	یکه، تنها.
یم-یشیل:	سبز و خرم، سرسبز، کامل سبز.
یورت:	وطن، اولکه.
یوکسه لیش:	ترقی قیلیش، پیشرفت قیلیش.
یومشاق:	نرم، ملایم.

ملايم و سست قيلماق.
همراه.
رهنما، سواری، راکب.
اوتلاق، چراگاه.
کافی.
شمال، نسیم.

■ یومشتماق:
■ یولداش:
■ یوللاوچی:
■ ییلاو:
■ ییترلی:
■ ییل: